

ДНЕВНИКЪ

(стенографически)

на

XI^{то} Обикновено Народно Събрание

(първа извънредна сесия).

VII заседание, сбота, 3 мартъ 1901 г.

(Отворено въ 2¹/₂ ч. слѣдъ пладнѣ, подѣ прѣдсѣдателството на подпрѣдсѣдателя г. Василь Кжнчовъ.)

Прѣдсѣдателствующия Василь Кжнчовъ: (Звъни.)
Засѣданието се открива. Моля секретаря г. Урумовъ, да прочете списъка на г. г. народнитѣ прѣдставители.

Секретарь Апостолъ Урумовъ: (Прочита списъка.
Отсутствуватъ народнитѣ прѣдставители: Никола Боботановъ, Игнатъ Веселиновъ, Д-ръ Петъръ Данчовъ, Василь Димчевъ, Атанасъ Ибишевъ, Никола Козаревъ, Венедиктъ Поповъ, Каменъ Петковъ, Иванъ Стояновъ, Спасъ Соколовъ, Д-ръ Паскаль Табурновъ и Вълко Шоповъ.)

Прѣдсѣдателствующия Василь Кжнчовъ: Отсутствуватъ 12 души прѣдставители; значи, Събранието има законния съставъ и може да се продължи засѣданието.

Има да съобща на почитаемото Събрание, че е даденъ 5-дневенъ отпускъ на г. Васила Димчевъ, по домашни причини.

Моля г. секретаря да прочете съкращения протоколъ отъ миналото засѣдание.

Секретарь Д-ръ Коста Икономовъ: (Прочита съкращения протоколъ отъ VI засѣдание.)

Прѣдсѣдателствующия Василь Кжнчовъ: Желаетъ ли нѣкой отъ г. г. прѣдставителитѣ да говори по протокола отъ миналото засѣдание? (Никой не се обажда). Не желаетъ нѣкой; значи, протоколътъ се приема.

На дневенъ редъ имаме: 1) Продължение разискванията по Орѣховския изборъ; 2) Докладъ на комисията по провѣрка на изборитѣ въ околицитѣ: 1) Радомирска, 2) Дупнишка, 3) Троянска, 4) Тетевенска и 5) Ловчанска и 3) Докладъ на прошетарната комисия по разни прошения.

Има думата г. Георги Стойковъ.

Георги Стойковъ: (Отъ трибуната). Г-да народни прѣдставители! Единъ отъ изборитѣ, който се разгледва въ тая сесия и който подигна жлъчката, ужасенъ шумъ и въ пресата, и въ обществото, а сжщо и въ вчерашното засѣдание, което трая отъ 3 до 8 ч., безспорно е Орѣховскиятъ изборъ по избирането трима души народни прѣдставители. Той доста дълго врѣме занима, както Събранието, така сжщо и комисията по прѣдварителното обсъждане неговата правилностъ или неправилностъ. Много въпроси се повдигнаха, много мнѣния се изказаха по него, и сега, за да може Събранието да си даде гласа, било въ една, или въ друга смисълъ по него, трѣбва то прѣди всичко да се ориентира въ всичката тази разновидностъ на въпроси и мнѣния и да знае, на какво трѣбва да напиратъ и кое трѣбва да изхвърли, като свършено излишно, и въ зависимостъ само отъ необходимото по въпроса, който ни занимава, и си даде гласа споредъ както трѣбва.

Всичкитѣ досега разисквания по Орѣховския изборъ, могатъ да бждатъ свѣдени къмъ три единствени точки, и на тия именно три точки всѣки единъ отъ насъ ще трѣбва да се спре и да размисли по тяхното значение и важностъ. Най-напрѣдъ се повдигна въпросъ: трѣбва ли да се сматра, че е станалъ изборъ въ тѣй нарѣчената Галичка секция, или, съ други думи, има ли станалъ изборъ въ нея секция. Трѣбва да забѣлѣжа, че въ комисията, този въпросъ се постави даже на гласуване и болшинството отъ наличното число членове на комисаритѣ, макаръ и да се произнесе даже въ смисълъ, че въ случая нѣма станалъ

изборъ въ тази — Галичката — секция, но уважаемиятъ народенъ прѣдставитель видински, г. Цановъ, много справедливо тогава забѣлѣжи, че въпросътъ е твърдѣ важенъ и че намѣсто да се занимаваме 5—6 дена въ Камарата, по-добрѣ е сега да обмислимъ по-зрѣло всичко тукъ и, като вземемъ рѣшение тукъ въ комисията, поне между насъ да нѣма разногласие, още повече, че не сж прѣдизвѣстени всичкитѣ комисари, всичкитѣ лица, които трѣбваше да взематъ участие въ тази комисия, за да се произнесатъ, а сж извѣстни само половината отъ тѣзи прѣдставители. Постави се този въпросъ на новъ редъ, на ново разискване, и се рѣши въ секцията окончателно, измежду тия 40 души, въ смисълъ, че не може да става и дума, дали изборъ не е станалъ въ секцията Галиче. И само трима бѣха на противно мнѣние и казваха, че трѣбва да се сматра изборътъ за нестаналъ. Слѣдъ това единодушно почти вземено рѣшение въ комисията, азъ мислѣхъ, че нѣма да се намѣри никой тукъ въ Събранието, който ще иска да говори по този изборъ и който да повдига въпросъ: дали не е станалъ изборъ въ Галичката секция. За жалостъ, обаче, единъ отъ прѣдставителитѣ — ако се не лъжа г. Поповъ — пакъ зачеква този въпросъ — и могатъ да се намѣратъ поддържатели, и да се прѣтупа този изборъ само съ рѣшение — че нѣмало станалъ изборъ въ Галичката секция. Веднажъ, обаче, повдигнатъ пакъ този сжщия въпросъ — и вѣроятно ще бжде поставенъ даже и на гласуване — длѣжностъ е, както на всѣки, така сжщо и моя, пакъ да се занимаемъ съ него, и единъ пътъ за винаги да се установи категорически и окончателно: дали има изборъ въ Галичката секция, или не. Отговоръ на туй питане намирамъ единствено въ чл. 117 отъ избирателния законъ. И въпросътъ е важенъ, не защото само може да се съкрати трудътъ и врѣмето, по разискването и на самия изборъ, но защото е много важенъ по своитѣ послѣдствия, ако се приеме въ една, или въ друга смисълъ. Важенъ е по своитѣ послѣдствия, защото ако приемемъ ние, че денътъ е нощъ, или ако приемемъ, че нощта е день, тогава трѣбва деня да лѣгнемъ да спимъ, а нощя да работимъ. Ако признаемъ, че нѣма изборъ, съвѣстимъ другъ ще бжде въпросътъ, който ще се изтъкне въ послѣдствие: тогава нѣма да става и дума, нѣма и да разискваме други въпроси, било за правилността на избора, или не. Ако ли се признае, че е станалъ изборътъ, но е нередовенъ, тогава послѣдствията сж други, и тѣзи послѣдствия сж ясно очертани, въ чл. 117 отъ избирателния законъ. Позволѣте ми да го прочета: (Чете). „Ако повторнитѣ избори въ една или повече секции не сж станали (чл. 37) и ако числото на избирателитѣ въ тия секции е повече отъ половината на общото число избиратели въ цѣлата околия, то гласовѣтъ отъ другитѣ секции, дѣто е станалъ изборътъ, не се прѣбройватъ и изборътъ се счита за нестаналъ. Въ такъвъ случай Народното Събрание рѣшава, кога да стане новъ изборъ въ всичкитѣ секции на околията.“ Ще каже, ако се приеме, че не е станалъ изборъ, трѣбва да се държи смѣтка върху обстоятелствата: ако числото на избирателитѣ въ секцията, дѣто не е станалъ изборътъ, е повече отъ половината на всичкитѣ избиратели въ дру-

гитѣ секции, то тогава не се държи никакъ смѣтка за гласовѣтъ, които сж били дадени или излѣзли въ другитѣ секции. Ще каже, законодателятъ е прѣдвидѣлъ, че въ другитѣ секции и да е билъ правиленъ и редовенъ изборътъ, но за всѣки случай, понеже имаме една секция, въ която числото на избирателитѣ е повече отъ половината на гласоподававшитѣ, то не може да се държи смѣтка за меншеството. Нѣма единъ прѣдставитель, който е избранъ въ двѣ секции да дойде да претендира и да каже, че народътъ ме е избралъ — ние ще му кажемъ, че повечето, болшинството не се е произнесло, за него изборътъ не е изборъ. Отъ противното на това се заключава, че напротивъ, ако се окаже, че въ тази секция, въ която не е станалъ изборътъ, числото на избирателитѣ е по-малко отъ половината на избирателитѣ въ другитѣ секции, законътъ допуска, че болшинството, горѣ-долу, се е изказало вече за своитѣ избраници, има се вече болшинство и, макаръ втория пътъ и да не е станалъ изборътъ по една или друга причина, по нѣкои бунтове, или по каквото и да е друго стечение на работитѣ въ една или повече секции, прѣбройватъ се гласовѣтъ и се повижаватъ избранитѣ съ най-много гласове въ другитѣ секции, дѣто е станалъ редовно изборътъ. По този начинъ, жертвува се меншеството прѣдъ болшинството — общъ принципъ на всѣждѣ. И азъ мисля, че този въпросъ, ако се е повдигалъ по-напрѣдъ въ комисията и тукъ, то е, по всѣка вѣроятность, отъ економически съображения, за да не се правятъ пакъ нови избори. Станали сж изборитѣ въ двѣтѣ секции — да прѣброимъ гласовѣтъ въ тѣзи секции, а пъкъ въ Галиче, като сж станали сбивания, и изборътъ не е станалъ — да му туримъ една нула, или черта и да се свърши всичкиятъ въпросъ! Азъ поне не мога да допуска друга нѣкоя цѣль, друго стремление отъ страна на тѣзи, които повдигатъ този въпросъ. Но, както казахъ и въ комисията, на Народното Събрание остава да се произнесе по въпроса, дали е станалъ изборътъ, или не; а пъкъ послѣдствията видѣхме какви сж, ако приемемъ, че не е станалъ изборътъ.

Сега, въпросътъ е, кога трѣбва да се сматра, че изборътъ е станалъ? Отговорътъ на този въпросъ намираме въ сжщия чл. 117 отъ избирателния законъ. Ние въ всичко трѣбва да се ръководимъ само и само отъ закона. Никакъвъ другъ суверенитетъ на нашата власть, за която вчера ни се говори тукъ, че ние сме суверени, нѣма; суверенъ е законътъ. Щомъ като ние прѣстъпимъ закона, ние влизаме въ областта на произвола. Свободата е тамъ, дѣто се зачитатъ законитѣ, дѣто всѣкой смѣло се подчинява на тия закони, но не и въ това да се казва, че суверенната власть е въ ръцѣтъ на Народното Събрание и то може да рѣшава както си ще въ случая. (Драганъ Цанковъ: То тълкува законитѣ, слѣдователно, то е суверено!) Дѣдо Цанковъ, ти ме не разбирашъ. (Драганъ Цанковъ: Законитѣ се тълкуватъ отъ Народното Събрание, слѣдователно, Народното Събрание е суверено!) Ние сме съгласни по този въпросъ, че се тълкуватъ отъ Народното Събрание, но не и да се тѣпчатъ, не да се произволничатъ. Азъ желая, именно, така да се тълкуватъ. Отговорътъ, казвамъ, на този

въпросъ, за че е станалъ, или че не е станалъ изборътъ, ще намѣримъ не въ тълкуванието на закона, а въ самия законъ, въ самата негова буева. Чл. 117 казва: „Ако повторнитѣ избори въ една или повече секции не сж станали“... има ссилка на чл. 37 отъ сжщия избирателенъ законъ. Нека сега видимъ пъкъ той какво говори. Чл. 37 казва: (Чете.) „Изборътъ трае само единъ день; но, ако поради нѣкои смущения или безредици, изборътъ въ нѣкоя секция не се извърши въ опредѣления день, той се повтаря въ сжщата секция въ слѣдующия недѣленъ день.“ Значи, изборътъ не е станалъ тогава само, ако въ деня, въ който е билъ опредѣленъ, не сж се събрали избиратели, не сж давани бюлетини, не сж провѣрявани бюлетини, не се е формирало бюро, не се е съставилъ протоколъ по този изборъ и т. н. Значи, ако всичко това е извършено, не може да става и дума, че нѣма станалъ изборъ, а дали това, което е било извършено, е правилно или неправилно, дали извършеното може да се смята, като изборъ дѣйствителенъ и правиленъ, или не, и дума обаче не може да става, че не е станалъ изборъ. Много правъ бѣше г. Цановъ, който каза вчера въ комисията: „Какъ, г-да прѣдставители, може да се каже, че нѣма изборъ? Ами хора сж се явили тамъ и гласоподавали, събрани сж бюлетини, провѣрявани сж, правено е протоколъ и пр. Можемъ ли да кажемъ ние, че не е ставалъ изборъ?“ Азъ мисля, че въ поставянето на този въпросъ е и самиятъ отговоръ на г. Цанова, че ще бжде много прѣсилено, ако щете даже смѣшно, да се говори, че нощта е день, а деньтъ — нощъ, да се говори, че не е станалъ изборъ, когато имаме такъвъ. Тѣзи работи за „станалъ“ или „нестаналъ“, за „дѣйствителенъ“ или „недѣйствителенъ“ сж по-понятни за хора, които се занимаватъ съ правнитѣ и законнитѣ науки, и азъ ще се позволя по аналогия, да приведа закона въ нашата процедура, която различава така нарѣченитѣ нестанаи продажби и недѣйствителни продажби. Когато е въпросъ за нестанаа продажба, разбира се, ако никой не се е явилъ да наддава, нѣма присъденъ имотъ, и казва се, че трѣбва да стане нова продажба. Тя е нестанаа продажба, не за друго, ами защото нищо не е извършено, никой не е купилъ и не можемъ да кажемъ, че е станала продажбата. Ако кажемъ, че е станала продажбата, дѣ е купувачътъ, който ще вземе продадения имотъ? А между тѣмъ, когато дойде въпросъ за дѣйствителна или не продажба, законътъ казва: продажбата е недѣйствителна при тѣзи и тѣзи причини. Може да има продажба, продажба станала, но тази продажба може да бжде недѣйствителна. И въ случаятъ съ избора не може да се казва, че нѣма изборъ, но че този изборъ е или опороченъ, или не, правиленъ, или не; значи, въпросътъ може да се сведе само въ неговото касиране или утвърждаване.

Менѣ ми се вѣрва, г-да прѣдставители, че даже нѣма да се намѣри измежду насъ и измежду ония, които послѣ ще говорятъ, който да повдига въпросъ, който е много ясень и изриченъ въ закона, и нѣма нужда да се спори върху него. Затова, оставатъ сега другитѣ въпроси, които се повдигаха при разискването вчера и сега по сжщия изборъ,

именно, въпроситѣ: ако има неправилности въ този изборъ и ако трѣбва да се касира той, трѣбва ли ние да произведемъ избора въ всичкитѣ секции, или пъкъ трѣбва да се произведе той само въ тая секция, въ която сж станали нередовноститѣ. Послѣ ще дойде въпросътъ, има ли основания пъкъ да се касира, или утвърди. По-добръ щѣше да бжде, ако най-напрѣдъ бѣхме разгледали въпроса правиленъ ли е този изборъ, или неправиленъ, има ли основания да се касира, или нѣма, а слѣдъ туй би дошълъ въпросътъ, ако се касира, дѣ трѣбва да стане изборътъ — въ едната ли секция, или въ всичкитѣ. Но понеже въпросътъ за произвеждането на избора въ едната или всичкитѣ секции е по-краткъ, вѣрвамъ, отколькото въпросътъ по обсъждането, дали е правиленъ, или не този изборъ, затова, ще си позволя за минутка да приема, че Събранието е приело да се касира този изборъ. Слѣдъ въпроса, дали трѣбва да се касира този изборъ — като допускамъ, че би се разрѣшилъ отъ Събранието въ смисълъ да се касира изборътъ, иде въпросътъ какъ трѣбва да се постѣпи въ дадения случай — дали трѣбва да стане изборъ само въ Галиче, или и въ тритѣ секции?

Тукъ се издигнаха двѣ мнѣния, или, по-добръ, възражения се направиха върху двѣтѣ мнѣния на едната и другата страна. Въ комисията нѣкои поддържаха, и сега поддържатъ, и снощи се поддържаше отъ г. Цанова, че, когато е въпросъ да се касира единъ изборъ по нѣкаква нередовностъ въ една само секция, не е справедливо най-напрѣдъ, казватъ тѣ, да карашъ хората да отиватъ да правятъ избори и въ тия секции, въ които е билъ правиленъ и редовенъ. Чисто хуманно едно съображение! Та, казватъ, по-добръ ще е въ такъвъ случай, намѣсто да наказваме тѣзи, които не сж виновни, да ги водимъ още единъ пътъ да гласоподаватъ, когато мирно и тихо сж гласоподавали единъ пътъ, по-добръ ще е, да накараме тѣзи, които сж правила безредици, смущения и безчиния, да дойдатъ да гласоподаватъ, да избиратъ още веднажъ, но не да караме да избиратъ и ония, които съвършено сж непричастни въ смущенията, въ безредицитѣ, които сж станали въ друга секция. Това е едно отъ основанията по първото мнѣние, за че изборътъ трѣбва да стане, ако се касира, само въ секцията, дѣто е билъ опороченъ, както е въ случая въпросътъ за Галичката секция. Второ основание, казватъ тѣ, (което не е толкозъ основание, колкото страхъ) че е вѣрно това наше твърдѣние, за да не се произвежда изборътъ и въ секциитѣ, дѣто той е билъ редовно извършенъ. Трѣбва по аналогия да се извади отъ обстоятелството: хубаво, че сега сж 3 или 4 секциитѣ, ами за въ бждѣще ние се стремимъ да увеличимъ тѣзи секции, да ги направимъ 5, 10, 20, 30, а пъкъ най-послѣ идеалното е, въ всѣка община, въ всѣко село да си правятъ избори, както е за кметствата. Прѣдставѣте си тогава положението какво ще бжде! Ако въ цѣла една околия има общини повече отколькото букви въ азбуката, и ако въ една само секция отъ тази околия стане нѣкоя безредица и би се призналъ за опороченъ изборътъ въ тази секция, трѣбва ли да се влачатъ 30, 40 или 50 общини за нова смѣтка да правятъ пакъ избори?

Това е второто основание, което се изважда, и е въ полза на твърдението, че изборътъ трѣбва да се извърши само тамъ, дѣто сж станали нередовности.

Трето, казватъ, ако сме съгласни туку да дадемъ тълкувание на закона въ тази смисълъ, че трѣбва да се повтори изборътъ въ всички секции, Народното Събрание съ подобно тълкувание и ние ще станемъ неволни пострѣкатели — ако може да се каже така — къмъ нежелателности, или ще дадемъ едно опасно оръдие въ ръцѣтъ на всѣка една община, или на всѣки агитаторъ; а пъкъ въ една държава има много партии и хора различни, и като знае всѣки единъ, че стига да направи какво и да е безчиние, за да опорочи избора, всѣки, казвамъ, ще се старе да отиде въ една единствена секция да направи смущение, да направи безредици, за да може да се касира изборътъ въ всички секции. Значи, всички ще се събиратъ и ще се стараятъ да напълнятъ резервуара съ чиста вода, а ще се намѣрятъ единъ или двама, които да хвърлятъ нечиста вода, за да омърсятъ всичката вода и пакъ ще трѣбва да се пълни резервуарътъ. Послѣ, казватъ: Допуснете, че ще се опорочи изборътъ днесъ въ общината А, утрѣ въ общината В, други день въ общината С и т. н. Докждъ ще стигнемъ тогазъ? По таквъ начинъ ще дойдемъ до положение да не можемъ да се ползуваме отъ избирателнитѣ си права — до самоотричане. Това е третото основание, по което се иска именно да бѣде така, за да се поддържа първото мнѣние, че трѣбва изборътъ да стане само въ тази секция, дѣто е билъ опороченъ.

Най-послѣ се прави и четвърто възражение, въ смисълъ, като се казва: „Дѣ е законътъ, който изрично ни забранява, ако касираме единъ изборъ за нередовности, извършени въ една секция, дѣ е законътъ, който казва изрично, че трѣбва да направите изборъ въ всичкитѣ секции, а не само въ едната?“ А между тѣмъ казватъ, има правило, което казва, че всичко, което не се забранява отъ закона е позволено. Ако има изриченъ текстъ, който да казва, че непрѣмѣнно трѣбва да стане изборъ въ всички секции, само тогава може да не се запущатъ устата и да се каже, че трѣбва да се направи изборътъ въ всички секции; но ако законътъ мълчи и не забранява, значи, че той (законътъ) позволява. Волни сме, заключава г. Цановъ, да допуснемъ да стане изборъ само въ едната секция, дѣто сж станали смущения и нередовности.

Тѣзи сж 4-тѣ възражения и основания, които се изтъкватъ, за да се възпроизведе изборътъ и въ третѣ секции.

Трѣбва да признаемъ, г-да прѣдставители, че тѣзи четири възражения или основания по-добръ, които се прѣдставятъ за въ полза на мнѣнието, поставено отъ самото начало, за възпроизвеждане избора въ всички секции, на първъ погледъ, по видимо, сж доста привлѣкательни, доста симпатични, доста хуманни, но трѣбва да помислимъ и да видимъ, дали пъкъ ако вземемъ подобно едно поведение, или трѣгнемъ по този пътъ, дали нѣма да излѣземъ въ чикмазъ-сомакъ, дали нѣма да достигнемъ тамъ, дѣто не желаемъ да бѣдемъ и дали нѣма да осуетимъ много други работи, т. е. дали нѣма да нарушимъ самия законъ. Ето

защо, първата наша грижа въ дадения случай, е да се обърнемъ пакъ къмъ нашия законъ и строго да се придръжаме о този законъ и да видимъ дали въпросътъ, поставенъ по-напрѣдъ, не го разрѣшава въ смисълъ положителна, или въ смисълъ на противоположното мнѣние — че, ако по нередовности не стане изборътъ въ една или нѣколко секции, непрѣмѣнно трѣбва да се повтори въ всичкитѣ секции. Ако намѣримъ подобно разрѣшение въ самия законъ, тогава основанието, или възражението, което се противопоставя за въ полза на правилото, че това, което не е забранено отъ закона, е позволено, ще падне само по себе си; тогазъ ще кажемъ: законътъ е ясенъ, — може да не е толкозъ ясенъ, но може да се направи едно тълкувание разумно, и въ всѣки случай, което да оправдава рѣшението, ако се касира изборътъ въ едната секция, да се повтори и въ 4-тѣ или 3-тѣ секции.

Указанията, за да се съгласимъ съ противното мнѣние, че трѣбва изборътъ да стане въ всичкитѣ секции, пакъ ги намираме въ сжщия чл. 117 отъ избирателния законъ. Азъ бѣхъ първиятъ, г-да, когато се разискваше този въпросъ, който поддържахъ мнѣнието на г. Цанова и на г. Златанова, които така сжщо поддържаха, че дѣйствително правото е да се прави новъ изборъ само въ секцията, дѣто е билъ изборътъ опороченъ, но — го признавамъ — това приехъ, като допуснахъ, че ми се прочете законътъ, — нѣмахъ го тогава на ръка — и че въ закона е казано, че въ таквъ случай, когато въ секцията, дѣто сж станали нередовности или друго, и изборътъ не е станалъ и пр., тогава Събранието рѣшава да се произведе изборъ въ секцията, дѣто не е станалъ. А между тѣмъ законътъ казва: въ таквъ случай Народното Събрание рѣшава кога да стане новиятъ изборъ въ всичкитѣ секции на околията. Самия законъ, ако ми бѣше тогазъ на ръка, азъ по никаквъ начинъ нѣмаше да се съглася и да поддържамъ мнѣнието на г. Цанова, макаръ и симпатично, че трѣбва да стане изборътъ въ една само секция.

Сега да видимъ, дали въ този членъ, или въ тази втора алинея на чл. 117, не намираме и отговора на въпроса, който ни занимава, именно, ако се признае, че изборътъ, по една или друга причина, е билъ опороченъ, то въ таквъ случай втората алинея не разрѣшава ли въпроса, и дали е право и законно да се произведе изборътъ само въ едната или въ всичкитѣ секции? Туку е въпросътъ, и ако кажемъ че имаме указания въ закона, че трѣбва да се прави изборъ въ всичкитѣ секции, тогава дохождаме да опровергнемъ възражението, че трѣбва да се повтори изборътъ частично на туй основание, че въ закона нищо не било казано, споредъ домогването на г. Цанова и др.

Признавамъ, г-да прѣдставители, че законътъ по този въпросъ, който ни занимава туку, дѣйствително не е положителенъ и изриченъ, но духътъ му е много ясенъ, и трѣбва да се вникне въ този законъ и да се направи надлежното логическо заключение, че дѣйствително трѣбва да стане изборътъ въ всичкитѣ секции. И ето защо. Взимамъ тезата, когато изборътъ, споредъ чл. 117, не е станалъ. Казва се тамъ, че ако се признае, че и вториятъ

път не е станал изборът, Народното Събрание е, което рѣшава да се повтори изборътъ въ всичкитѣ секции. Значи, ако имаше нестанал изборъ, на Народното Събрание не е допуснато да каже: вие трѣбва да направите новъ изборъ въ една само секция, а трѣбва да го направите въ тритѣ. Каква е разликата между случая, когато изборътъ не е станалъ и между случая, когато би се призналъ изборътъ за станалъ, но опороченъ въ една само секция, за да можемъ да кажемъ, че въ първия случай трѣбва да стане изборъ въ всички секции, а въ втория само въ една секция, — законътъ не е ясенъ; но има правило въ правото, което казва: *ubi eadem legis ratio eadem dispositio*.

По силата на туй именно правило въ правото и дохождамъ до заключение, отъ духа на чл. 117, алинея втора, че ако се признае изборътъ за касиранъ, по нередовности станали въ една секция, то трѣбва да се повтори сжщиятъ и въ тритѣ. Това отъ точка зрѣние на закона.

Но пита се сега: защо законодателятъ да е прѣдвидѣлъ, че въ такъвъ случай, ако изборътъ не е станалъ и нѣма народни прѣдставители въ Камарата по нередовностъ въ една само секция, защо, казвамъ, законодателятъ постановява непрѣмѣнно да стане изборътъ въ тритѣ секции, а не въ едната секция. Този въпросъ като си зададемъ, ще рѣшимъ и въпроса, който ни занимава. Разумното основание на чл. 117, ал. II, споредъ мене, е, че когато ще дойде да се обсъжда въпросътъ, за да се произведатъ избори — избори, които сж станали вече и се е минало врѣме — така щото, ако би да бѣше постановено въ закона, изборътъ да стане само въ едната секция, то не бихме могли да кажемъ, че избраницитѣ, които сж избрани редовно отъ другитѣ секции, сега, когато ще става новъ изборъ за третата и четвъртата секция, ще иматъ сжщото мнѣние за тия сжщитѣ лица, които сж били избрани въ другитѣ секции. А между тѣмъ конституцията въ чл. чл. 135 и 137 казва, че „слѣдъ като свика Събранието, Князътъ може да забави срока на неговитѣ засѣдания, но не за повече отъ два мѣсеца. Ново отлагане прѣзъ сжщата сесия може да стане само по съгласие на самото Събрание. Нови избирания трѣбва да станатъ не по-късно отъ два мѣсеца, а новото Събрание трѣбва да бѣде отворено не по-късно отъ четири мѣсеца слѣдъ разпуцането на прежното Народно Събрание“. Ще каже, отъ момента, когато сж станали изборитѣ, до момента, когато Народното Събрание ще се занимае съ рѣшението, кога да станатъ изборитѣ тамъ, дѣто не сж станали — може да се изминатъ 2 или 4 и повече мѣсеца. Така щото, слѣдъ два мѣсеца, напр.: ако произведемъ изборъ само въ едната секция, дѣто сж станали нередовности, не можемъ да бждемъ гарантирани, че въ тѣзи секции, дѣто прѣди два мѣсеца е билъ станалъ изборътъ, избирателитѣ ще иматъ сжщото мнѣние относително тѣзи избраници, които сж били по-прѣди избрани. Значи, резултатътъ отъ избора въ третата секция, въ която ще се прави новъ изборъ, не е още доказателство, че този сжщиятъ народъ е на мнѣние да бждатъ негови избраници тѣзи и ония, за които е гласоподавалъ прѣди два мѣсеца. Тази е причината, задѣто законодателятъ въ този случай, когато се е занимавалъ съ въ-

проса за единъ нестаналъ изборъ, е постановилъ, че въ такъвъ случай не може да се повтори изборътъ само въ едната секция, а въ всичкитѣ секции. Не е ли така и въ дадения случай? Като признаемъ, че изборътъ е за касиране въ едната секция, слѣдователно, трѣбва да се повтори и въ тритѣ секции, а не само въ едната. Повтарямъ правилото: *ubi eadem legis ratio eadem dispositio*, за което споменахъ и по-горѣ.

Сега остава третиятъ въпросъ — за правилността на избора: дали трѣбва да се касира този изборъ, или не. Нѣма да се занимаваме съ въпроса за избора, който е станалъ, или, по-добръ, който не е станалъ на 28 януарий. Отъ него се прави много капиталъ въ вчерашното засѣдание, но азъ мисля, че е свършено излишно да се занимаваме съ работи, които не сж станали, а напротивъ трѣбва да се занимаемъ съ разрѣшението на тоя въпросъ, а именно съ станалото по избора на 4 февруарий т. г. Тогазъ да видимъ какво е станало: дали е правиленъ или не, и ако допуснемъ, че изборътъ е неправиленъ — какво да се направи. Отъ протокола на 4 февруарий виждаме, че се отворило засѣданието на бюрото и въ него сж присѣствували всички лица, обаче повдига се въпросъ за единъ членъ въ бюрето, дали е той лицето, което трѣбва да бѣде въ бюрето, или не. Поисква му се да прѣдстави писмото, съ което му е съобщено нему да се яви, като членъ на бюрото въ Галичката секция. Въ протокола имаме само едно указание, че бюрото, сезирано съ този въпросъ, казва: отстранява се лицето Иванъ Димитровъ, като лице неизвестно, дали е членъ въ бюрото, или не. Това гласи протоколътъ, а пъкъ ние трѣбва да се ржководимъ споредъ книгата, които сж направени отъ едно надлежно бюро. Това бюро не казва, кой е повдигналъ въпроса, па даже да го е повдигналъ Йоновъ, за насъ е важно кой е разрѣшилъ въпроса. Бюрото е разрѣшило въпроса и казва: понеже нѣмаше данни, че това е лицето, което трѣбва да влѣзе въ бюрото, ние го отстраняваме. Сега, щомъ това е било направено, пита се, какво трѣбваше да се направи по-нататъкъ? Естествено, това е опрѣдѣлено въ самия вървежъ на самата работа. Започва се гласоподаването, защото законътъ казва, че може да не се яви нѣкой членъ на бюрото и изборътъ пакъ да си продължава, а този членъ може да се глоби. Даже той се паказва съ затворъ и глоба, но, въ всѣки случай, законътъ казва, ако стане причина да попрѣчи на избора, или да го развали. Може да не стане причина, значи, щомъ не стане причина да попрѣчи на избора това лице, което не се яви, тогава бюрото може да бѣде отъ 4, може да бѣде и отъ 3 члена. Значи, може да се продължи изборътъ и безъ това лице, което не се е явило, или е било отстранено по причини свършено законни. Започва се гласоподаването. Въ протокола пакъ виждаме: (Чете) „Слѣдъ това се започва привикването на общинитѣ по азбученъ редъ, както слѣдва: 1) Алтимирската, 2) Букьовската, 3) Галичката, 4) Добравлевската, 5) Крушовишката, 6) Липнишката и 7) Малорадската община“. И слѣдъ това вече въ протокола казва: „Въ това врѣме“ — значи откакъ сж гласоподавали 7 общини — „защото отгънъ въоръжена тѣла хвърли единъ вистрѣлъ

и щеше да рани прѣдсѣдателя, но той излѣзе вѣнъ да умири тѣлпата и не се върна вече, вслѣдствие на което, бюрото, на основание забѣлѣжката на чл. 80 отъ избирателния законъ, избра за прѣдсѣдатель члена на бюрото, Сърбенишкия общински кметъ, Косто М. Торбовъ, който продължава да прибира бюлетинитѣ отъ избирателитѣ. И слѣдъ това казва: „8) Сърбенишката община, състояща отъ с. Сърбеница, отъ 453 избиратели, гласоподавали 126 души“. Ще каже, споредъ протокола, който протоколъ ние не подозираме — а който го подозира, трѣбва да иска неговата провѣрка — е казано именно, че прѣди да стане скандалътъ съ прѣдсѣдателя, прѣди да бѣде нараненъ или прѣди да изчезне, гласоподавали сж 7 общини. (Димитъръ Ризовъ: Не е истина!) Провѣрете го. (Христо Топузановъ: Ние не го разбираме тѣй, както вие го разбирате!) Азъ гледамъ протокола. Азъ казвамъ протокола какво говори, а който иска да говори друго, нека дойде на моето мѣсто. Азъ само казвамъ, че туй е въ протокола констатирано отъ самото бюро и това е безспорно, и само който казва, че е подложно това нѣщо, само той може да каже, че това нѣщо не е така. Казано е, че 7 общини сж гласоподавали — всички общини сж 8, — и подиръ това става скандалътъ. (Гласове: Не е тѣй! — Прѣрекание.)

Прѣдсѣдателствующиятъ Василъ Кънчовъ: (Звъни.) Моля, моля, г-да!

Георги Стойковъ: (Продължава.) Азъ ви цитирамъ самия протоколъ, който говори за мене. Протоколътъ казва, че откато се е формирало бюрото започнало гласоподаването на общинитѣ подъ редъ: еди-коя община първа, еди-коя — втора и пр. до 7-та, и казва се „въ това врѣме“, защото става скандалъ, прѣдсѣдательтъ изчезва по една или друга причина и слѣдъ това иде осмата община. Сега азъ не говоря, че може би този протоколъ не е вѣренъ, но ако не е вѣренъ, докажете го — трѣбва да се провѣри. Много вѣрно каза г. Министъръ-Президентътъ въ миналото засѣдание, че този, който говори противното, на него се пада *onus probandi*. Който казва, че този протоколъ не е истински, нека се провѣри и на-кажатъ виновницитѣ, но дотогава, докато това не е доказано, ние трѣбва да го имаме за вѣренъ, а той казва, че 7 общини сж гласоподавали прѣди скандала.

Щомъ констатирахъ, г-да прѣдставители, това въ протокола, сега иде въпросътъ, който ни занимава, въпросътъ, дали трѣбва да се признае този изборъ за нередовенъ. Много се говори за неговата нередовност и най-много азъ обърнахъ внимание да чуя основанията, да чуя мотивитѣ, по които се казва, че този изборъ трѣбва да се признае за опороченъ и нередовенъ и трѣбва да се касира. Между всичко, което се каза между 7—8 души, една ръководяща мисль е обща: трѣбва да се касира този изборъ, на това основание, защото била стѣжкана волята на избирателитѣ, защото всички избиратели не гласоподавали, а гласоподавало едно меншество, слѣдователно, тѣзи, които се явяватъ тукъ, като избраници, тѣ не сж продуктъ на изборъ, а сж продуктъ на едно насилие, продуктъ на едно меншество, което е нищо въ сравнение съ болшинството. Тѣмъ това иска законътъ когато

се признава единъ изборъ за редовенъ, или не. Ако дѣйстви-телно въ единъ изборъ не е изразена волята на болшинството, такива избраници не трѣбва да се утвърдяватъ. Но дали именно това е продуктъ на общата воля, или не, това е въпросъ, който трѣбва да занимае всички ни и, дѣйстви-телно, ако се съгласимъ, и ние, и вие, че този продуктъ не изразява общата воля, и ние нѣмаме нищо противъ да се касира. Само като говорите, че това не е продуктъ на общата воля, кажете ни на какво основавате това ваше домогване. Не искате да върватъ протокола, че сж гласоподавали 7 общини и останала една отъ 300 души, отъ която сж гласоподавали 126 души! Тогава да се назначи една анкета, която да дойде тукъ да ни каже, че всичко това, което е казано въ протокола е чистъ фалшъ, ето ви доказателства, че хората не сж гласоподавали и т. н. Този е, азъ мисля, пѣтътъ, по който трѣбва да отиваме въ дадения случай, щомъ като изхождаме всички отъ единодушното съображение, че, щомъ единъ изборъ не е изразение на общата воля, той трѣбва да падне. А ако отиде една анкета, която да каже, че дѣйствително сж станали нередовности и, благодарение на тия нередовности, не сж били гласоподавали такива и такива общини, които се явили, тогава, дѣйствително, ще кажемъ ние, че при тая нередовност не е изказана волята на народа и изборътъ трѣбва да се касира. Но дотогава ще бѣде едно нарушение, споредъ насъ, ако само отъ тога, което се говори въ обществото, което се пише въ пресата, се ръководимъ и даваме гласа си за касиране избора, като игнорираме избирателнитѣ книжа, които мълчатъ въ това отношение, и не ги взимаме за автентични. И ако мълчатъ и говорятъ тѣмъ за противното, трѣбва поне да ги провѣримъ. Това не за пръвъ пѣтъ е ставало, и съ това нѣма да стане никакво нарушение на закона, ако се провѣри по извѣстенъ редъ. Имаме изборитѣ отъ 1884 г. — не зная само на кои мѣста бѣха — и тамъ имаше 70 души избиратели ранени и двама души убити. Назначи се анкетна комисия, която идва тукъ и отпослѣ Народното Събрание утвърдява даже избора. Ние не говоримъ, че, ако отиде анкета, ще се утвърди изборътъ. Ние искаме да знаемъ, дали изборътъ е билъ редовенъ, или не, дали всички сж гласоподавали, или не, дали била изнасилена волята на народа, или не. Това искаме и това искане е законно, още повече, че при обстоятелствения докладъ, който стана, не чухъ нито една контестация да е имало. Може би да има, но за нея дума не е ставало. Това е, може би, единственъ изборъ, по който нѣма нито една контестация. Отдѣ сж тѣзи свѣдѣния, които ни тѣй въодушевяватъ всички да желаемъ касирането на избора? Това, което викатъ отъ вѣнъ? Това, което вика пресата? Ако има контестация провѣрете я.

Понеже дѣдо Цанковъ има реда да говори слѣдъ мене, азъ се спирамъ върху прѣдложението, което мисля, че е законно, и Събранието не е да не го приеме за уважително, въ смисль не да не утвърдява, или не да се касира този изборъ — нѣма да искамъ нито едното нито другото, — ще искамъ само да се назначи една анкетна комисия, която да отиде на мѣстото и да провѣри тамъ това, за

което се говори, че изборътъ трѣбва да се касира, именно, че била изнасилена волята на народа. Това е нашето искане и съ това свършвамъ.

Прѣдсѣдателствующий Василъ Кънчовъ: Има думата г. Драганъ Цанковъ. (Гласове нѣма го!) Тогава има думата г. Стефанъ Савовъ.

Стефанъ Савовъ: (Отъ трибуната.) Г-да народни прѣдставители! Не искахъ да говоря по Орѣховския изборъ, защото отъ самия докладъ стана доста ясно, дали може да се говори даже за изборъ и дали може да бѣде приетъ отъ Събранието, като редовенъ и законенъ, или не. Това доста на дълго се говори отъ другитѣ прѣдговоривши, така щото и дума за мене не остава да кажа. Ако взехъ думата, то бѣше, че ме прѣдизвикаха г. Халачевъ и г. Стойковъ, които говориха за изборитѣ въ 1884 г. и които, като вземаха поводъ отъ станалото тогава, че се пратила анкета, поискаха и сега да постанови Събранието да се прати една анкета, за да се провѣри и сегашниятъ изборъ, както е станало въ 1884 г. Азъ не искамъ да говоря отъ себе си за избора въ 1884 г., въ Враца, защото съмъ билъ заинтересуванъ. Азъ ще ви говоря само съ протоколитѣ на Народното Събрание, за да видите, дали може да се прави нѣкакво сравнение мѣжду избора въ Враца въ 1884 г. и избора станалъ сега въ Галиче.

Вие знаете, че въ 1884 г. изборитѣ се произведоха не по сегашния избирателенъ законъ, а по другъ законъ. Тогава бюрото не бѣше установено отъ самия законъ, отъ лица съставляющи бюрото, а се избираше отъ избирателитѣ и можаха да го избератъ 50 души избиратели: щомъ пристигнатъ на изборното мѣсто на 8 ч. сутринята, избиратъ бюро и това бюро засѣдава. Така бѣше станало и въ Враца тогава. Въ 8 ч. сутринята се събраха избиратели, избраха едно бюро, но въ това врѣме дойдоха други избиратели и поискаха непрѣмѣнно въ него да бѣде и още единъ членъ отъ противната партия, така да се каже. Болшинството е било за това бюро, но недоволницитѣ отъ това направиха гюрултия, направиха скандалъ. Тамъ, обаче, не направиха такъвъ скандалъ, какъвто е направенъ въ с. Галиче. Тамъ стана сбиване съ юмруци и съ камъни и не бѣха ранени избирателитѣ отъ куршуми на манлихерова пушеа, а отъ камъни, и не бѣха ранени избирателитѣ отъ партията на пропадналиятъ кандидати, а отъ нашитѣ приятели. Прѣзъ деня, понеже болшинството, както го констатираха протоколитѣ на Народното Събрание, както го е констатирала и провѣрочната комисия и както го е констатирала анкетната комисия, е било на страната на избранитѣ, то недоволнитѣ излизатъ отъ тамъ — се казва въ протоколитѣ — събиратъ се прѣдъ управлението, поискватъ отъ окръжния управителъ да разтури бюрото, но той отказва, като казва: „Това не е мое право, не мога да разтуря бюрото“. Тогава излиза Ангелъ Йоцевъ и други и казватъ, че трѣбва съ сила да се сваля бюрото, и нападатъ съ камъни избирателитѣ, вслѣдствие на което ставатъ нѣкои наранявания, но нападателитѣ бидоха отблъснати отъ болшинството. Послѣ това, отиватъ край града,

събиратъ се на купъ и тамъ рѣшаватъ да дойдатъ и съ дърва да нападнатъ избирателитѣ, за да взематъ бюрото, но пакъ не успѣватъ — изборътъ стана прѣзъ него денъ. Имало е и ранени, но, както казахъ, не отъ пушки; единъ само бѣше убитъ на улицата съ револверъ и ножъ. Това тогава е станало къмъ 4 ч. послѣ пладнѣ, и вслѣдствие на това, и като изгърмѣли пушки, бюрото прѣстановило дѣйствиата си, събрало кутитѣ и ги запечатало, като ги увило въ платно и ги пратило на съхранение въ полицията. На третия денъ изборътъ е прогласенъ и т. н. Тогава именно недоволнитѣ контестираха избора, правятъ заявление, подписватъ го 2.280 души и казватъ въ него, че бюрото било натрапено, че било обкръжено отъ нѣколко пианици, че нѣкои избиратели, като приближили, изгонили ги съ бой и т. н. Имало е избиратели, които сж се оплакали на окръжния управителъ, но и той ги изгонилъ. Това е било оплакването, съ което сж искали касирането на избора. Отъ друга страна, е имало контра-протестъ, въ който се е казвало, че не е истина това, което се е твърдило въ контестацията на недоволнитѣ и, слѣдователно, ние сме правитѣ. Понеже въ протокола на бюрото се е говорило, че изборътъ е прѣустановенъ въ 4 ч. подиръ пладнѣ, отъ една страна, и, отъ друга, понеже сж гласоподавали 1.281 избиратели, а протестътъ е билъ подписанъ отъ 2.280 души, провѣрочната комисия е постановила да се направи една анкета, за да се види, дали дѣйствително сж били лишени тия хора отъ правото да упражнятъ своето избирателно право, дали дѣйствително е било натрапено бюрото и дали дѣйствително сж били изгонени избирателитѣ. Ето защо е било постановено да стане анкета, за да се провѣри оплакването на тия 2.280 души избиратели, които сж надминували числото на гласоподавашиятъ. И свършено справедливо е било. Когато самитѣ контестатори се оплакватъ, че бюрото било натрапено, че било обкръжено отъ пианици, че избирателитѣ не могли да гласоподаватъ и че тѣ сж се оплакали на окръжния управителъ, ми се струва, че не може да става нито дума, не може да става сравнение между изборитѣ въ града Враца и изборитѣ въ с. Галиче. (Йорданъ Йоновъ: Колко сж били ранени въ Враца, г-нъ Савовъ?) Моля Ви се, Вие знаете това. Азъ казахъ, че нѣма наранени отъ куршуми манлихерови, а има ранени отъ камъни. (Йорданъ Йоновъ: Кажете, колко сж били раненитѣ?) Нѣмало е паднали отъ хората на пропадналиятъ кандидати, както сега отъ вашитѣ противници. (Йорданъ Йоновъ: Затуй ли не искате анкета?) Ето защо, тогава Народното Събрание е постановило да стане анкета. Сега, направѣте едно сравнение между избора въ Враца и избора въ с. Галиче. Азъ не искахъ да говоря за избора въ с. Галиче, но понеже се сравнява тоя изборъ съ Врачанския, трѣбва да кажа нѣколко думи, за да видите може ли да се прави сравнение.

Прѣди всичко тузъ се изтъква прѣдумишленостъ. Прѣди 28 януарий се даватъ на околийския началникъ списъцитѣ, за да ги прѣдаде на бюрото, а пѣтъ той възлага тая работа на старшия, който е билъ назначенъ отъ г. Йонова, обаче, старшиятъ не ги прѣдава до 11½ ч.,

и вслѣдствие на туй бюрото е рѣшило да не става изборъ. Защо е станало това? Ми се струва, че може да се разбере защо е станало това. То е станало за туй именно, за да се развали изборътъ, за да може г. Йоновъ подиръ това, да се подготви, да състави своята шайка, да вземе полицията, да отиде на изборното мѣсто другата недѣля, да групира тамъ всичко — и полиция, и шайка, и така да може да тероризира избирателитѣ. Това г. Йоновъ го е правилъ и другъ пътъ. Вие помните, че въ 1899 г. изборитѣ въ Орѣховската околия станаха по сѣщия начинъ. Тогава, понеже въ другитѣ секции болшинството бѣше на страната на г. Вълчева и г. Данева, то г. Йоновъ направи по сѣщия начинъ: разтури Сърбенишката секция, като събра сѣщата полиция, сѣщата шайка; но благодарение само на това, че бѣше отишла войска, та не допусна да стане това, което стана сега въ селото Галиче. И тамъ тероризираха избирателитѣ на рѣката Огоста. 30 души шайкаджии и 40 души стражари бѣха поставени да не допускатъ избирателитѣ отъ селата: Хърлецъ, Бутанъ, Козлудуй и др. Прѣзъ цѣлия денъ избирателитѣ се тероризираха въ Сърбеница, докогато не сж поискали съдѣйствието на войската. Само когато е дошла войската, само тогава е могла да се умири полицията и шайката. Тая практика на г. Йонова не е нова, а му е отдавна. (Йорданъ Йоновъ: Вашъ чиракъ съмъ!) Пайтонджия ми бѣше. Това е истина. (Димитъръ Петковъ: Помощникъ кметъ ви бѣше!) Не въ наше врѣме. Това бѣше въ Ваше врѣме, защото Вие го направихте голѣмецъ. (Димитъръ Петковъ: Виждате, ние не се отказваме отъ хората си. Каквито и да сж, наши сж!)

Подиръ 28 януарий, понеже се видѣ резултатътъ, че противнитѣ кандидати прѣвишаватъ, че г. Йоновъ изгубва съ 800 гласа по-малко, трѣбваше да се направи усилие, и за тая цѣль ние виждаме, че г. Йоновъ дохожда въ София да накара бившия Министъръ на Ватрѣшнитѣ Работи да разтури нѣколко селски общини, (Йорданъ Йоновъ: Коего вие направихте сега!) да му даде мандатъ, да постави полицията на разположението му. Ако това не е истина, нека да го опровергае г. Петровъ. Врѣща се г. Йоновъ подиръ 28 януарий, взима отъ Муткурова съобщенията за бюрото, раздава ги самъ на онѣзи, които му трѣбватъ, а не дава съобщението на Ивана Димитровъ. (Димитъръ Петковъ: Това сж Ваши прѣдположения. Нѣма нищо подобно въ доклада. Затуй има нужда отъ анкета, за да провѣри тѣзи нѣща, дали сж вѣрни. Това е само Ваше прѣдположение!) Никакви прѣдположения нѣма тукъ; азъ се основавамъ на официални данни. (Димитъръ Петковъ: Нищо подобно нѣма въ протокола!) Кой протоколъ? Протоколътъ на Вашето бюро, което вие наричате бюро! Оставенъ е единъ цинцаринъ да управлява това бюро. И още имате смѣлостъ да казвате, че е бюро, когато е билъ изпѣденъ прѣдсѣдателътъ и членътъ Иванъ Димитровъ! Ние живѣемъ по-близу до Орѣховската околия и, менѣ ми се струва, че повече можемъ да знаемъ какво е станало тамъ.

Отъ 29 януарий до 4 февруарий полицията бѣснуваше. Не бѣше достатъчна Орѣховската полиция, а трѣбваше да

се взематъ стражари и отъ други околии, Фердинандската и Врачанската, за да ходятъ да тероризиратъ избирателитѣ до 4 февруарий; да ходятъ да запрѣщаватъ раздаването на избирателнитѣ карти, да разтурятъ кметствата и да турятъ тричленни комисии за нераздаването на картитѣ. Тукъ има единъ купъ телеграми, които установиватъ тия работи.

Йорданъ Йоновъ: А ония, които ви избличаватъ, които сж противъ Васъ, не ги изнасяте!

Стефанъ Савовъ: Дайте ги! Ако има такива, дайте ги!

Йорданъ Йоновъ: Това и ние искаме. Дайте медицинскитѣ актове, дайте актоветѣ на слѣдственитѣ власти, за да видимъ какво е установено!

Прѣдсѣдателствующий Василъ Кънчовъ: Моля, г. Йоновъ, ще имате думата!

Стефанъ Савовъ: (Продължава.) Отъ протоколитѣ на Народното Събрание, държани прѣзъ 1884 г., вие ще намѣрите — тия протоколи сж тукъ, и всѣки единъ, който иска, може да ги види — въ тия протоколи е констатирано, че никаква полиция не е взела участие; не е убивала никого и не е прѣсрѣщала избирателитѣ да не влизатъ въ изборното мѣсто, когато сега всичко това ставаше въ Галичката секция. Сега, питамъ: може ли да става сравнение между изборитѣ въ Враца прѣзъ 1884 г. и изборитѣ въ Орѣхово т. г., за да се иска анкета? Менѣ ми се струва, г-да прѣдставители, че не може да става нито дума за анкета.

Г-нъ Дико Йовевъ и г. Стойковъ, като говорѣха за избора въ Галиче, ссилаваха се на протокола на бюрото — за който азъ казвамъ, че нѣма бюро и че това не е бюро — и казваха, че изборътъ вървѣлъ мирно и тихо, и гласоподавали 7 общини. Отъ сѣщия протоколъ се вижда, че въ 10 ч. е станало сбиването, че въ 10 ч. е почнало гърмѣнието, че тогазъ сж ранили прѣдсѣдателя, че въ това врѣме сж били убити и ранени хора. Така като е, питамъ азъ: отъ 7 до 10 ч., може ли да гласоподаватъ 1.043 избиратели при такова смущение и подъ градъ отъ куршуми? Това е невъзможно, и не е съвѣстно да се говори и да се ссилава човѣкъ на този протоколъ. Тукъ се говори, че въ този денъ сж гласоподавали избирателитѣ отъ тия и тия общини, но не до произвеждането на смущенията. Ако отъ самия тоя протоколъ се оказва, че имало бъркотии и че е дало бюрото заповѣдъ на полицията да стрѣля, за да умири избирателитѣ, че едни отъ тия избиратели сж били бити, че сж били ранени и убити шестъ души, менѣ ми се струва, че не можемъ, освѣнъ да върваме на думитѣ на г. Йонова, че въ Галиче него денъ е имало градъ отъ куршуми и че подъ градъ отъ куршуми избирателитѣ сж отивали да гласоподаватъ. Той това го твърдѣше самъ — защо да изпачаваме самия протоколъ — той самъ твърдѣше това въ комисията. (Иванъ Московъ: Храбри избиратели!) Да, нѣма съмнѣние.

Азъ ви споменахъ по-рано, че дѣйствително г. Йоновъ е билъ единъ отъ хората, които е покровителствувала по-

лицията. За това има редъ телеграми, разпънени между министра, окръжния управител и околийския началникъ, има редъ документи, че той е билъ и комендантъ на тая полиция. Азъ ще ви прочета една телеграма отъ г. Йонова до Министра на Вътрѣшнитѣ Работи, относително туй, което г. Министърътъ на Вътрѣшнитѣ Работи говорѣше за своята телеграма по отмиѣние арестуването на Ликина и Пиперкова, които сж арестували околийския началникъ, и казваше, че това отмиѣние било станало, защото прокурорътъ не билъ му донесълъ, че сж били извършили нѣкакво прѣстѣпление, и затова отмиѣнилъ своята телеграма за арестуването имъ и ги оставилъ на служба. Ще ви кажа, че това не е истина и че това е станало по ходатайството на Йонова, който на 7-й — по-рано отъ туй разпореждане за отмиѣние арестуването на Ликина и другитѣ — го е съобщилъ на Муткурова. Йоновъ кореспондира направо отъ София съ Муткурова. Той се връща въ Враца на 5-й, носи бюлетинитѣ и книгата по избора и чака на файтона да се произнесе особената комисиия за прогласяването му на избранъ; комисиията се произнася и той сѣда на файтона и дохажда въ София да уреди ония работи, които сж станали, т. е. да помогне на лицата, които му сж помогнали да се избере. Понеже ставаше въпросъ въ Враца, трѣбва ли да бжде отворена посылката, изпратена отъ прѣдсѣдателя на Бѣло-Слатинската секция въ постоянната комисиия, заедно съ протокола и другитѣ книги, то Йорданъ Йоновъ съобщава, че въпросътъ е рѣшенъ. (Йорданъ Йоновъ: До кого е тая телеграма?) До Муткурова и Ненчева. (Чете.) „№ 10999, 7/II 1901 г., получена въ Враца на 8 ч. 22 м. Въпросътъ рѣшенъ. Новоселци сжщо. Запечатани дневници съ бюлетини карти въ едно оставени. Събранието да рѣши. Получите телеграфически паставления въ сжщата смисль.“ Това го казва г. Йоновъ. (Чете.) „Отмиѣни за Ликина и всички други да останатъ мѣстата си.“ Това съобщава г. Йоновъ на Муткурова и Ненчева, членъ въ постоянната комисиия.

Г-нъ Рачо Петровъ ни казваше, че той не е отмиѣнилъ своето разпореждане за друго, но защото прокурорътъ не е поискалъ даването имъ подъ сждъ и защото не било констатирано нѣкакво прѣстѣпление, а отъ тая телеграма излиза, че той не зарадъ това е отмиѣнилъ своето разпореждане, а защото г. Йоновъ дошълъ тукъ да ходатайствува да освободи неговитѣ хора и да ги задържи на служба за да прикриятъ прѣстѣплението. (Йорданъ Йоновъ: Не е вѣрно, защото азъ нѣмахъ врѣме да отида при г. Рачо Петровъ отъ г. Сарафова!) Отдѣ знаехте тогава, че се отмиѣняватъ тия разпореждания, за които съобщавате съ телеграма, подписана подъ синонима „Жанъ“? (Йорданъ Йоновъ: Азъ ще ви кажа и за нея телеграма отъ кого е тя и кой я е получилъ!)

Г-да прѣдставители! Казахъ, че изборътъ въ Галичката секция е много добръ освѣтленъ отъ доклада. Азъ искахъ да констатирамъ, че никакво сравнение между избора въ Враца и оня въ Галиче не може да става и че на това основание не може да се иска анкета; че тукъ има достатъчно данни, за да може да се произнесе Народното Съ-

брание, че е правиленъ изборътъ, и трѣбва да се утвърди, или че не е правиленъ, и трѣбва да се касира.

Азъ свършвамъ съ това, и оставамъ на Народното Събрание да се произнесе. Азъ съмъ на мнѣние да се касира тоя изборъ, като единъ отъ най-опороченитѣ отъ досега станалитѣ избори въ България.

(Прѣдсѣдателското мѣсто заема подпрѣдсѣдателятъ г. Атанасъ Краевъ.)

Докладчикъ Манолъ Златановъ: Г-да прѣдставители! Г-нъ Халачевъ и г. Стойковъ, а така сжщо и г. Йовевъ намиратъ, че протоколътъ имъ давалъ основание да искатъ една анкета. Защо? Правятъ ми впечатление тия тѣхни твърдениа, както когато нѣкой адвокатъ по нѣкое гражданско дѣло пледира върху отлагането на дѣлото, само за да може да каже, че е говорилъ за отлагането. (Димитъръ Петковъ: Вашето говорене ни прави такова впечатление!) Може да ви прави. (Димитъръ Петковъ: Вие се явявате като обвинителъ!) Менѣ ми е приятно да обвинявамъ г. Рачо Петровъ по това дѣло.

Г-да! Тукъ е отбѣлзано, че 8 общини сж гласоподавали и е отбѣлзано, че сж гласоподавали 1.043 души. (Нѣкой отъ прѣдставителитѣ: Тебе защо те уволниха?) Мене ме уволниха за Бѣла-Слатина. (Рачо Петровъ: Тогава Министъръ бѣше Радославовъ!) Вѣхъ уволненъ защото съобщавахъ за беззаконията и никой не искаше да знае. 1.043 гласа твърди г. Стойковъ, че били подадени. (Георги Стойковъ: Протоколътъ го твърди!) Протоколътъ, протоколътъ! — И че скандалътъ е направенъ слѣдъ седмата община. Ако е така, то до седмата община включително е имало всичко 1.043, минусъ 126. Е, г-да, въ 3½ часа 890 души не могатъ да гласоподаватъ. Когато има такива скандали, когато има излизания, когато има напущания, когато, най-сетнѣ, до 10½ ч. е билъ прѣдсѣдателятъ, което се потвърждава и отъ телеграмата на Пиперкова, че, точно когато дошли първата и втората общини, почналъ скандалътъ, не може да се твърди, че дотогава сж могли да гласоподаватъ толкозъ избиратели. Това е, което, като докладчикъ, имамъ да обясня. Не е възможно въ 3½ часа да стане това. Отъ друга страна самиятъ протоколъ говори, че гласоподаването се е продължило до 6 ч. Какво е било това гласоподаване? Ами че, ако всичко това е така, кои хора сж гласоподавали по-нататъкъ? Най-сетнѣ, казва, прѣдсѣдателятъ се оттегля — казано е въ колко частъ — и прѣзъ всичкото това врѣме куршумитѣ летѣли, а избирателитѣ, неизвестно отдѣ, влизали да гласоподаватъ. (Димитъръ Ризовъ: И че втора е гласоподавала Букьовската община, до скандала!) И това е казано.

Димитъръ Петковъ: Всичко това ви дава основание да искате една анкета . . .

Министъръ Михаилъ Сарафовъ: Азъ ще ви кажа.

Димитъръ Петковъ: Каквото и да кажете, ще излъжете.

Министъръ Михаилъ Сарафовъ: Г-не Петковъ, моля да си държите язика въ устата. Азъ не лъжа.

Димитър Петковъ: Азъ повтарямъ. Нѣма вне да ми заповѣдвате.

Министъръ Михаилъ Сарафовъ: Когато говорите така, ще ви заповѣдамъ.

Гено Недѣлковъ: (Отъ трибуната.) Г-да народни прѣдставители! Много се говори по многотумнитъ Орѣховски избори; много отъ това, което се готвѣхъ да кажа, се изказа, и затова само нѣколко думи искамъ да кажа въ отговоръ на тия приятели, които искатъ да се праща анкета. Азъ нѣма да се основавамъ нито на констатации, нито на статии, печатани въ вѣстниците, нито на телеграми даже подавани отъ оплаквачи, а само единствено на протокола и на телеграмата отъ прѣдсѣдателя на Галичката секция. Нѣма нужда даже да се четатъ, тъй като се четеха, както протоколътъ, тъй и телеграмата на прѣдсѣдателя. Едно е явно, г-да прѣдставители, че въ Галичката секция е имало едно нападение и една отбрана. Нападението е било отъ едно грамадно число избиратели, а отбраната е била отъ 60 души стражари, командувани отъ кандидата г. Йоновъ. (Димитъръ Петковъ: Това въ протокола ли го пише?) Пише го. (Димитъръ Петковъ: Дѣ?) Ще ви кажа. Подъ градъ отъ куршуми, г. Петковъ, се е продължило гласоподаването до 6 ч. вечерта. Това го констатира протоколътъ, това го каза и г. Йоновъ въ комисията и даже като прибави, че единъ куршумъ прѣминалъ край ухото му. (Йорданъ Йоновъ: Той бѣше ли стражарски?) Може и да не е стражарски. Това за мене е безразлично.

Едно е явно тукъ, г-да прѣдставители, че едно голѣмо число избиратели сж искали да гласоподаватъ и че тѣ сж били противници на г. Йопова; че полицията сж куршуми ги е пропѣдила; че 60 души стражари сж манлихерови пушки сж ги държали на почтена дистанция отъ избирателното мѣсто. (Йорданъ Йоновъ: Изискайте слѣдственото дѣло!) Нѣма нужда да търсимъ слѣдственото дѣло! Това е работа на слѣдственитѣ власти! (Цвѣтко Таслаковъ: Въ сѣда ще отговаряте по това слѣдствено дѣло!) Азъ даже полагамъ да е гържено и отъ двѣтѣ страни, че може би сж виновни отъ противната страна, но едно е явно, че голѣмо число избиратели не сж допуснати да гласоподаватъ. Прѣдсѣдательтъ на бюрото констатира въ протокола и указва, че като излѣзълъ въ 10¹/₂ ч. да пита: имали още нѣкой да гласоподава отъ Алтимиръ, на тоя въпросъ избирателитѣ, извънъ избирателниятъ дворъ, му казватъ: „Тукъ сме 150 души и не ни пускатъ да гласоподаваме“. Г-нъ Йоновъ хваща 5 души негови хора и стражаритѣ ги пускатъ да гласоподаватъ, а ония 150 души не пускатъ. Сжщата комедия се е играела и съ избирателитѣ на другитѣ общини. Избиратъ се тия, които ще гласоподаватъ за Йопова, а другитѣ избиратели сж манлихерки се държатъ на почтено разстояние отъ избирателното бюро.

Сега, азъ съмъ съгласенъ съ г. Халачева, че жертвитѣ не трѣбва да бждатъ поводъ за касиране, защото тогава ще влѣземъ въ едно много мѣчно положение. Напр., по-напрѣдъ ние утвърдихме избора въ Никополската околия; тамъ се констатираше, че въ една секция е върлувала

шайка и т. н., обаче, утвърдихме избора. За насъ е важенъ фактътъ, че извѣстенъ скандалъ, извѣстно нападение се прави. Каква е цѣльта на това нападение, какво се постига съ тия нападения? Цѣльта на нападението въ Галичката секция е да се отстранятъ избирателитѣ, да се измѣни ходътъ на избора, да се добие другъ резултатъ, отколкото щѣше да се добие безъ шайки, безъ да има пушки, безъ 6 жертви и 30 души ранени. Фактъ е, г-да прѣдставители, констатиранъ въ протокола, че трѣмата избраници сж получили тѣкмо по 1.043 гласа, а тѣхнитѣ противници нито единъ! Нѣмало е противници, може да каже г. Йоновъ; но тогава, защо е тази аларма, защо сж тия насилия, защо сж тия жертви, защо сж тия ранени и убити? (Йорданъ Йоновъ: Ще ви кажа, като ми дойде редътъ!) Защо подъ градъ отъ куршуми се е държало бюрото? Азъ допускамъ даже, че само около 200—300 души не сж допуснати до бюрото, тъй като кандидатната листа на г. Йопова е надминавала само съ 200 гласа другата листа; може още да кажемъ, че постоянно тѣзи хора сж държали бюрото въ обсада, и затова г. Йоновъ е командувалъ на стражаритѣ да биятъ въ месо и да паднатъ 3-ма души мъртви и 12 души тежко ранени. Никой не може да допусне, обаче, че тия хора сж били 200 или 300 души. (Йорданъ Йоновъ: Шайка отъ 50—60 души!) Тѣ сж били множество, г-да! (Йорданъ Йоновъ: Самъ прѣдсѣдательтъ констатира, че го ударили въ главата!) Азъ допускамъ и него, но ако бѣше шайка отъ 50—60 души.

Прѣдсѣдателствующия Атанасъ Краевъ: Моли Ви г. Йоновъ, да се не мѣшате въ рѣшитѣ на ораторитѣ! Ще говорите когато ви дойде редътъ.

Гено Недѣлковъ: (Продължава.) Ако това бѣше шайка отъ 50—60 души, тая шайка щѣше да бжде отблъсната и арестувана отъ 60 души стражари съ манлихерови пушки. Слѣдователно, тукъ не е шайка, тукъ е едно множество отъ 500 или 1.000 души! И, за да се държи на страна, на далеченъ пунктъ това множество, трѣбваше да гърмятъ манлихеровитѣ пушки и да паднатъ 6 жертви и 12 ранени. Азъ допускамъ, че прѣдсѣдательтъ е раненъ отъ цанкови-ститѣ, като мислили, че е Йоновъ. Това показва, че болшинството отъ народа е било възмутено отъ него и е искало да го прѣбие. (Гласове: Вѣрно!) Така щото, г-да прѣдставители, отъ протокола може да се заключи туй, което една комисия ще отиде да търси. Азъ не знаа, какво ще излѣзе отъ анкетата. Фактъ е, че не сж допуснати избирателитѣ да гласоподаватъ; фактъ е, че подъ градъ отъ куршуми е извършенъ изборътъ; че е употребено насилие, че отъ избирателитѣ сж допуснати отъ стражаритѣ да гласоподаватъ само тия, които сж искали да гласоподаватъ за Йопова. Тѣй щото, за мене е явно, че изборътъ е опороченъ. Ще му направимъ голѣма честь, ако пратимъ анкета; при тия всички данни, които имаме, ако отидемъ да търсимъ други данни, които вече не сж нужни. Анкета се праща, г-да, доколкуто знаа, само тамъ, дѣто има съмнѣние. Азъ допускамъ и тукъ анкета, ако г. Йоновъ бѣше

допусналъ разлика съ 50 гласа най-много, да иматъ противниците 400—500 гласа, да е разликата съ 50 гласа. Тукъ е явно, че систематически е работено, за да се не допусне ни единъ гласъ въ полза на противната страна. Ето какъ стои слабото мѣсто на тия г-да, които искатъ анкета.

Азъ казахъ, г-да, че жертвите не може да се взематъ, като мотивъ за касирането на избора. Обаче, сега, когато се знае, че самиятъ скандалъ, самото нападение е направено съ цѣль, за да се получи извѣстенъ резултатъ, и когато на туй отгорѣ сж паднали толкова жертви, азъ мисля, че за тавъвъ единъ изборъ, вече не може да се мисли за анкета, а трѣбва да се касира, защото депутатскитъ скамейки сж погрѣскани съ кръвта на 12—15 души!

Посрѣдъ тия ужаси, които сж станали въ Галиче, г-да, посрѣдъ трагедията, която се е разиграла тамъ, подпомогната отъ Правителството, азъ виждамъ една свѣтла точка, която не мога да не изкажа тукъ — тя е именно отпорътъ, който сж дали избирателитъ отъ Галиче и околността. Срѣщу тѣхъ сж гърмѣли, г-да, съ халостни патрони, но тѣ не бѣгатъ! Бѣше врѣме, когато войската, като изгърми на въздуха, избирателитъ бѣгаха като овци, но сега не е тѣй: сега гърмятъ срѣщу тѣхъ не вече съ халостни патрони, падатъ единъ, двама, трима и тѣ пакъ отстояватъ правата си само съ голи ржцѣ! Това именно трѣбва да извлѣкатъ нашитъ бивши, настоящи и бѣдѣщи министри, че не трѣбва да си играятъ съ населението, че трѣбва да взематъ желанието на населението въ съображение, за да не се повтарятъ такива печални случки, защото ще чуемъ тогазъ изпълнено желанието на единъ бивши министъръ, който каза, че той скърби, дѣто нѣколко хиляди избиратели не сж минали прѣзъ труповетъ на 20—30 души стражари. А това показва, че ще става. Ако въ Галиче сж паднали трима убити и 12 ранени, ако, при тѣхния писъкъ, тѣпната е продължавала да иска да упражни правата си, това показва, че българскиятъ земледѣлецъ-избирателъ вече заявява своето право на съществуване, това показва, че той заявява, че не го е страхъ отъ махихерови куршуми и пушки и че той ще отстоява своитъ права! И тукъ тол гласъ на народа ние трѣбва да послушаме и да касираме избора, безъ да правимъ такава голяма честь на г. Йонова, да искаме да пращаме анкета, която тукъ си нѣма никакъ мѣстото. (Ржкоплѣскане.)

Министъръ Михаилъ Сарафовъ: (При масата на сценографитъ.) Г-да прѣдставители: Спомена се нѣколко пкти моето име, каза се, че нѣкои отъ г. г. прѣдставителитъ, които сѣдатъ сега на дѣсната страна, не могли да се вредатъ отъ мене да отидатъ и видятъ тогавашния министъръ г. Рачо Петровъ. Азъ не крия, че съмъ билъ у г. Рача Петровъ, и ще ви кажа, защо съмъ билъ.

Г-нъ Йорданъ Йоновъ пристигна въ София на 29 януарий — съ сжщия влакъ пктуваше и уважаемия г. Драганъ Панковъ. На 30 и 31-й сутринята менъ ми донесоха слѣдното. Г-нъ Йоновъ въ едно публично мѣсто е заявилъ, че той е ходилъ у г. Рача Петровъ — това не го гаранти-

рамъ, азъ ви прѣдавамъ само това що ми е съобщено — съ двама още корифеи отъ народно-либералната партия. Тамъ се каза, че необходимо нужно било да се спечелятъ тритѣ мѣста въ Орѣховската околия и че тъмо трима души трѣбвало на Правителството, за да си състави болшинство. Г-нъ Йоновъ, за да изкара отъ урнитъ тримата депутати, е искалъ да се махне околийскиятъ началникъ отъ Орѣхово, като се остави на мѣстото му приставътъ Пиперковъ и да се не праща войска за деня на избора, защото така щѣлъ той да се разпорежда съ жандаритъ, както знае. Настоявалъ да нѣма въ Галиче околийския началникъ, защото той можалъ да му попрѣчи, както му билъ попрѣчилъ въ други секции. Трѣбва да ви кажа прѣдварително, г-да прѣдставители, че когато г. Рачо Петровъ, по ходатайството на г. Йонова, назначи Пиперкова за приставъ, приятелитъ отъ Орѣхово ми съобщиха и азъ веднага ходихъ при него и му обърнахъ вниманието върху грѣшката сторена съ назначението на Пиперкова, когато лично не познавамъ, но за когото ми съобщаватъ да е дѣсната ржка на Йонова, казахъ на г. Рача Петровъ, че отъ този Йоновъ моитъ приятели въ Орѣхово се много оплакватъ, защото прѣзъ 1898 г. тѣ му яли попарата въ Сърбеница, когато полицията, подъ негова команда, стрѣляла срѣщу избирателитъ, и само благодарение съдѣйствието на единъ офицеръ, който е дошълъ и можалъ да смири развильнитъ стражари, избирателитъ могли да минатъ прѣзъ ржката и дошли да гласоподаватъ. Това пѣщо съобщихъ на г. Рача Петровъ много по-рано отъ първия денъ на изборитъ — 28 януарий. Както и да е, менъ се съобщи, че г. Йоновъ ржчателствувалъ за успѣха на мисията, що му се възлагала, да извади трима души прѣдставители за Правителството, подъ условие, че полицията ще бѣде подъ командата на пристава Пиперковъ, т. е. на самия кандидатъ Йонова. Ако обичате, мога да покажа имената на лицата, които слушали разказа на г. Йонова, както и мѣстото, дѣто е ставало това. Ама тѣзи подробности не влизатъ въ работата. Г-нъ Даневъ бѣше тъмо пристигналъ отъ обиеола и имаше да замине за Орѣховската околия, защото го викаха другаритъ му да отиде тамъ и да поддържи духа на избирателитъ. Съобщаваше се, че г. Йоновъ билъ се вече разпоредилъ за дѣйствиата на полицията въ Галичката секция. На 31 януарий сутринята г. Йоновъ се явилъ въ Министерството на Вжтрѣшнитъ Работи и искалъ да се даде нему пакетътъ съ избирателнитъ карти, понеже така била заповѣдта на Министра — тѣй е казалъ той въ Министерството. Обаче, въ Министерството не го послушали, картитъ сж били пратени по-рано съ пощата до окръжния управителъ въ Враца. Трѣбва да ви кажа още, че въ съобщението, което ми се направя, бѣше изложенъ и *ordre du bataille* на г. Йонова, както го разказвалъ на онова публично мѣсто. Той, г. Йоновъ, щѣлъ да вземе избирателнитъ карти ужъ да ги носи. Картитъ щѣлъ да ги раздаде само на ония избиратели, за които знаелъ, че ще гласоподаватъ за неговата листа, а на другитъ избиратели карти нѣмало да се дадатъ. Щѣлъ билъ да обгради селото Галиче съ свои хора, за да не могатъ да влизатъ други избиратели въ селото. Неговитъ приятели

само щѣли да влизатъ въ избирателното мѣсто и да гласо-подаватъ колкото искатъ. (Гено Недѣлковъ: Както го и извършиха!) На мене се съобщи тоя планъ на дѣйствието отъ хора, които сж го чули отъ самия г. Йоновъ въ онова публично мѣсто. (Йорданъ Йоновъ: Шпиони!)

Г-нъ Даневъ, както ви казахъ, имаше да заминава, и азъ побързахъ да му съобща наученото. Г-нъ Даневъ отиде лично при Министра на Вжтрѣшнитѣ Работи г. Рачо Петровъ. Първото нѣщо, което г. Петровъ казалъ на г. Данева, било да не отива въ Галичката секция за избора, и призналъ, че билъ повикалъ за лични обяснения въ София Орѣховския околийски началникъ. Съ това се потвърди, че е истина първото искане на г. Йонова — махването на околийския началникъ. Слѣдъ дълги увещания, г. Петровъ се съгласи да повърне назадъ околийския началникъ и да го остави той да произведе избора, а не г. Пиперковъ. Въ това свиждане г. Рачо Петровъ бѣше призналъ, че г. Йоновъ е опасенъ човѣкъ и че може да се случи нѣщо на г. Данева. Както и да е, г. Даневъ замина за Орѣховско, слѣдъ като получи увѣрения, че свободата на избора ще бѣде запазена.

Околийскиятъ началникъ, като се не яви въ София, азъ ходихъ, въ петъкъ на 2 февруарий, прѣди обѣдъ, у г. Рачо Петровъ, за да го моля да прати другъ свой човѣкъ въ Галиче. Въ тоя разговоръ г. Рачо Петровъ ми каза по адресъ на г. Йонова една дума не парламентарна, която не искамъ да произнеса тукъ, и прибави, че г. Даневъ трѣбва да се пази, та да му съмъ съобщилъ да се върне. Възразихъ му, че г. Даневъ отиде да защити своя изборъ. (Гласове: Браво!) Г-нъ Рачо Петровъ бѣше толковъ справедливъ да каже, че за безопасността му на изборното мѣсто гарантира, но г. Йоновъ може да му устрои засада и може да го убие.

Йорданъ Йоновъ: Засади устройватъ Вашитѣ приятели! (Тропане. — Гласове: Долу, долу! — Йорданъ Йоновъ: Засада има само въ вашитѣ глави. Алеко Константиновъ е убитъ отъ вашитѣ приятели. Неговата кръвъ говори!)

Министъръ Михаилъ Сарафовъ: Моля ви, г-да народни прѣдставители, не се тревожете.

Истина е, че, като видѣхъ каква е работата, азъ молихъ г. Рачо Петровъ, тогавашенъ Министъръ на Вжтрѣшнитѣ Работи, да се разпореда да прати войска въ Галиче; истина е, че азъ направихъ дори нѣщо повече — ще ви кажа, че г. Муткуровъ, който управлява окръга, ми е братовчедъ, мой роднина; истина е, че азъ и на тоя господинъ писахъ да не слуша Йонова. „Намиращъ се въ мръжа, сплѣтена отъ хора неотговорни, които злоупотрѣбаватъ съ името на министра, пази се“ — така телеграфирахъ на Муткурова, когато писмото ми не подѣйствува, защото животътъ на двамата мои приятели бѣше ангажиранъ, и азъ се считахъ длъженъ да направя всичко възможно, да не стане въ деня на избора кръвопролитие. Че тия мои постѣпки сж имали за цѣль, само да възпратъ нещастieto, се доказва и обстоятелството, че азъ молихъ да се прати въ Галиче оня г. Муткуровъ, за когото знаехъ, че се влачи въ водитѣ на г. Йонова, но

за когото вървахъ, че ще бѣде сѣ по-свѣстенъ и не ще отиде до крайноститѣ на единъ Пиперковъ.

Г-нъ Петровъ, както споменахъ по-напрѣдъ, бѣше обѣщавалъ да направи това. Азъ лично и писмено молихъ г. Рачо Петровъ да се разпореда да иде войска въ Галиче. Г-нъ Петровъ въ това отношение бѣше категориченъ; той винаги заявяваше, че нѣма да прати войска — това е вѣрно. Прѣдъ видъ на тоя отказъ, и когато се научихъ, че и прѣдсѣдателътъ на изборното бюро и кандидатитѣ молили окръжния управителъ въ Враца да се разпореда за изпращането на едно отдѣление войници, а управителътъ отказалъ да изпълни това искане, азъ направихъ постѣпки, за да се прати войска. Но, г-да прѣдставители, тукъ има едно недоразумѣние. Уважаемиятъ бившъ Министъръ на Вжтрѣшнитѣ Работи говори, че войска може да се яви само по искането на администрацията. Да — това е вѣрно! Войска да се яви на изборното мѣсто и да вземе участие като полиция — това може да стане само по искане на администрацията или на прѣдсѣдатели на бюрото. Но Галиче се намира на 50 к. м. разстояние отъ най-близкия градъ, въ който се намира войска. Работата бѣше да се докара едно отдѣление войници въ селото, което само въ случай на нужда трѣбваше да се намѣси въ работата на администрацията; трѣбваше да се избѣгне случайността прѣдсѣдателътъ да не може да намѣри войска, ако му потрѣбва, за да запази реда и тишината — на прѣдсѣдателово поискване войската не можеше да се отзове отъ 50 к. м. далеко; тя не можеше и съ балонъ да пристигне на врѣме — това съзна и г. Петровъ по-късно. Когато въ недѣля прѣди обѣдъ му съобщихъ по телефона, че Орѣховскиятъ началникъ е арестуванъ отъ Йордана Йоновъ и хората му, първата дума на г. Петрова бѣше: „Отдѣ ще взема войска?“ Тогави ми съобщи, че ще телеграфира въ Враца да пратятъ войска съ кола. Това можеше да се прѣдвиди и затова искахъ да се прати войска въ Галиче не да се намѣси въ избора, но да се намира въ селото и въ разположението на прѣдсѣдателя на изборното бюро.

Едно отдѣление войска, както видѣхте отъ течението на доклада, дѣйствително, е било пратено отъ Враца и е стигнало до с. Баница. Какъ е станало по-нататѣтъ, че отдѣлението е било върнато, не искамъ да разправамъ.

Това е моята намѣса, това е моето съдѣйствие да искамъ отъ уважаемия тогава Министъръ на Вжтрѣшнитѣ Работи да даде бързо разпореждане, за да може да се гарантира свободата на избора.

Въ сжбота сутринята, на 3 февруарий, написахъ г. Рачо Петрову още едно писмо и го питахъ какво мисли да прави, тъй като Орѣховскиятъ началникъ още не бѣше се явилъ. Ще пратите ли, питахъ, Муткурова въ Галиче, или не? Г-нъ Петровъ ме вика на телефона и ми каза: „Началникътъ бѣше сега при мене и му заповѣдахъ да трѣгне веднага. Нощесъ ще стигне въ Галиче и ще вземе въ свое разпореждане полицията, така щото можете да бѣдете спокоенъ.“ Разбирате, че работата бѣше да се управляватъ ония 52-ма души стражари, които бѣха събрани въ Галиче и за които г. Петровъ вчера ви говори. Г-нъ Пе-

тровъ считаше, че тая сила ще бъде достатъчна да запази реда и тишината, а азъ му възразахъ само, че тия 52-ма стражари ще бждатъ въ ржцѣтъ на Пиперкова, ерго на Йонова, и ще бждатъ употребени, както поиска тоя послѣдниятъ.

Слѣдъ като ми събщи по телефона г. Петровъ тая работа, азъ — трѣбва да ви изповѣдамъ — се малко поусъмнихъ и ходихъ въ Министерството на Вътрѣшнитѣ Работи да питамъ, дали околийскитѣ началникъ е заминалъ. Не се задоволихъ съ това, ами пратихъ на станцията човѣкъ, за да види, дали е наистина заминалъ нѣкой околийски началникъ. Слѣдъ като се увѣрихъ, че това е станало, тогава телеграфирахъ на моитѣ приятели: бждѣте спокойни, околийскитѣ началникъ дохожда, гледайте си работата!

Кѣсно послѣ обѣдъ, въ сжбота, дойде ми депеша, че войската е върната и околийскитѣ началникъ не се е явилъ. Като знаехъ при какви условия е пратена войската, азъ не можахъ да допусна, че войската може да бжде върната, и първата депеша, която дадохъ г. Даневу, бѣ въ смисълъ, че войската не може да бжде върната. Но прѣвъ нощта получихъ втора депеша по-положителна, и като провѣрихъ оказа се, че войската е върната по заповѣдъ отъ София. Нѣмаше какво да се прави! Тогава телеграфирахъ на г. Данева: Войска нѣма да дойде; ако не е пристигналъ началникътъ, оставащъ на произвола на Пиперкова. (Нѣкой отъ прѣдставителитѣ: На Йонова!) — разбира се. — Вземай си мѣрки самъ по-нататѣкъ. Ако не е пристигналъ и Муткуровъ, добръ ще направишъ да напуснешъ Галиче.

На сутринята, въ недѣля, се получиша най-напрѣдъ за арестуването на околийския началникъ, послѣ за избиването на избирателитѣ жалостни депеша. Азъ ги събшихъ по телефона на г. Рача Петровъ, който тогава имаше добрата воля да направи нѣщо, но бѣше кѣсно вече.

Ето моята намѣса! Право ли или криво съмъ работилъ — вамъ остава да сждѣте. Трѣбваше всичко това да направя, защото животътъ на избирателитѣ, както писмено събшихъ на г. Рача Петровъ, а особено животътъ на двама мои приятели бѣше изложенъ на опасностъ. (Ржкоплѣскане.)

Димитъръ Ризовъ: Моля г. Рача Петровъ да заяви самъ въ Събранието: истина ли е прѣдупрѣждавалъ г. Сарафова, че Йоновъ е опасенъ човѣкъ и Даневъ трѣбва да се пази отъ него?

Рача Петровъ: Менѣ не ми струва много да го кажа, г. Ризовъ. Г-нъ Даневъ дойде не единъ пжтъ при мене; а г. Сарафовъ може би и 20 пжти — не единъ пжтъ. Той ми е искалъ съ писма, съ телефона, единъ пжтъ единъ пожарникаръ въ Враца да уволня, други пжтъ да се не разтуря Орѣховската община, макаръ постоянната комисия да бѣше постановила, и какво не щете по-нататѣкъ. Ако щете и дѣдо Цанковъ дойде да иска, щото да прати да се изслѣдва въ Радомиръ нѣкакво нападение, което впоследствие се оказа лъжливо. (Драганъ Цанковъ: Не се оказа лъжливо, ами пратихте лъжливъ ревизоръ!) Азъ

пратихъ ревизоръ, рапортътъ му е въ Министерството и г. Сарафовъ може да го донесе, както и картата, дѣто сте викали околийския началникъ да Ви се прѣдстави. И понеже не Ви се прѣдставилъ, затова, вѣроятно, сте били недоволни.

Както азъ не можехъ да отвърщамъ дохожданията на г. Сарафова — едно лице, което е заинтересувано, единъ партизанинъ, каквито сж мнозина — да дойде и ми казва, че ще стане това или онова, ако азъ можахъ да слушамъ едната страна, защо да не слушамъ противната? Защо вие ме обвинявате, че съмъ слушалъ и Йонова? Г-нъ Савовъ разказваше, че Йоновъ ми телеграфиралъ или дошълъ да иска и, какъ така, съмъ направилъ разпореждане по негово искане да освободя Пиперкова. (Драганъ Цанковъ: Истина е!) И туряте въпроса: отдѣ е научилъ това, като искате да кажете, че се сношавалъ съ мене. Ами отдѣ г. Сарафовъ е узналъ, че войска е отишла, че се е върнала, когато азъ не знаехъ? (Министъръ Михаилъ Сарафовъ: Азъ ви събшихъ, че получихъ депеша!) Ами ако Вие можете да получавате депеша, защо не оставите и другитѣ да се интересуватъ да знаятъ тоже, какво става въ заинтересованитѣ за тѣхъ мѣста? Нима Министерството на Вътрѣшнитѣ Работи е закрито за другитѣ български граждани да искатъ свѣдѣния, нима главниятъ секретаръ и другитѣ чиновници сж длъжни да криятъ разпорежданията, които се правятъ отъ Министерството?

Дошълъ г. Сарафовъ и казва: тѣй ще стане, иначе ще стане. Дойде г. Даневъ, иска съдѣйствието ни, иска разпореждания по избора, направо отъ мене. Казалъ съмъ му какво мога и какво не мога да направя по исканията му. И понеже тукъ се разказаха нѣкой интимни разговори, ще ми позволите, безъ да се впускамъ да ги приповтарямъ, само да помена по поводъ на тия разговори, които съмъ ималъ съ г. Данева. — „Г-нъ Даневъ! При тази разюзданостъ, която има, доколкото азъ чувамъ, при туй възбуждение извънредно на страститѣ, при условията, дѣто ако се обвинява едната страна, другата не е по-добра, и вашитѣ приятели въ Орѣховската околия, не сж по-келепиръ — позволѣте да не спомѣнавамъ имена, защото не е хубаво, но азъ знаа, че ако за г. Йонова говорятъ лошо, и вие имате нѣкой, които може по-високо стоятъ въ вагабонтството отъ г. Йонова, — азъ не мога да отговарямъ за пжтищата и не мога да Ви тура конвой да Ви пази даже ако бихъ желалъ.“ (Димитъръ Христовъ: Вие сте отговорни за полицията!)

Г-нъ Сарафовъ оня день въ Старо-Загорския изборъ не можа да упати поредѣка и да защити българскитѣ граждани, отъ които 9 души въ градскитѣ избори бѣха ранени... (Спасъ Соколовъ: Полицията бѣше ваша, г. Петровъ!) Не отказвамъ, че бѣхъ азъ министъръ тогава, но полицията не е непосредствено въ ржцѣтъ на Министра на Вътрѣшнитѣ Работи, а азъ нѣмахъ време да я изуча — срокътъ бѣше кратъкъ! И ако обвинявате едного, обвинявайте всички, и ако се отнасяте безпристрастно къмъ едного, отнасяйте се безпристрастно и къмъ другото. Азъ не бѣхъ всевъдушъ да знаа какво е ставало и може да става на слѣ-

кадѣ изъ България. Като мога да избирамъ околийски началници или пристави, нѣма защо да слушамъ когато ми искатъ и пожарникари да назначавамъ или да смѣнявамъ. Нека г. Сарафовъ каже, не ми ли е давалъ списъкъ за стражари и пожарникари за уволнение, като негодни и лоши хора? (Министъръ Михаилъ Сарафовъ: На Васъ не дадохъ списъкъ!) Г-нъ главниятъ секретаръ може въ Министерството да Ви покаже тоя списъкъ г. Сарафовъ! За Враца списъка дадохте на мене... (Министъръ Михаилъ Сарафовъ: За Враца, да!) За другия списъкъ азъ не говоря — за него мълча. Вие ни обвинявате. (Драганъ Цанковъ: Отговорѣте само на запитването на г. Ризова!) Азъ отговарямъ само на запитването на г. Ризова.

И му казахъ на г. Данева: „Вие сте мой приятелъ, — ние сме съученици съ него — не желая да ви се случи нѣкоя неприяитност, слѣдователно, що ви трѣбва да се бъркате въ работи, въ които, може би, нещастие да Ви се случи, и ще дойдатъ послѣ мене да обвиняватъ. (г. Драганъ Цанковъ нѣщо възразява.) Вие, дѣдо Цанковъ, не казвате какво стана при избора въ Враца. И за Джрманци кажете, че Ви псувалъ ханджията, че за това билъ кривъ околийскиятъ началникъ и че азъ съмъ го накаралъ да Ви псува.

Слѣдъ заминаването на г. Данева, дохожда пакъ г. Сарафовъ комуто тоже казахъ: „Въ такива врѣмена, дѣто страсти сж извънредно раздразнени, ходенето на Данева за избора въ Галиче е безразсѣдно.“ Мога ли азъ да давамъ конвой на всѣкого да го пази? Ами ако станѣше нещастие, нали щѣхте да дойдете да кажете, че азъ съмъ го направилъ, както сега ме обвинявате?

Димитъръ Ризовъ: Не съмъ искалъ да Ви обвинявамъ! Азъ искамъ да заявите, прѣдупрѣждавали ли сте г. Сарафова, че г. Йоновъ е вагабонтиъ и че може да убие г. Данева, или не. Съ това ще кажете и вашето мнѣние за г. Йонова.

Рачо Петровъ: Азъ можехъ да не ви отговоря, но азъ Ви отговарямъ — това не ми струва много. Азъ му казахъ, че както въ едната страна има вагабонти, тъй има и въ другата. Слава Богу, хора сме, живѣемъ въ България! Познаваме се! Ами ако стане нещастие! Г-нъ Сарафовъ каза: Йоновъ е такъвъ и такъвъ. Ами вашитѣ хора какви сж! (Димитъръ Христовъ: Единъ министъръ не може да говори за нещастия. Вие турихте администрацията въ Орѣхово, назначихте хора, които иматъ задъ гърба си присѣди!) Не е единъ, има милиони български граждани! Не мога да туря подиръ всичкитѣ конвой да ги варди? (Димитъръ Христовъ: Това е Ваша длѣжностъ!) Ами, казахъ на г. Сарафова, ако случайно стане нѣкакво сбиване между избирателитѣ, ако стане нѣкакво нещастие, нали ще кажете: Вие защо не прѣдупрѣдихте? Ето какво казахъ г. Сарафову. Азъ не казахъ, че г. Йоновъ непрѣмѣнно ще нападне г. Данева и на г. Данева не съмъ го казалъ, защото онова, което казахъ на г. Сарафова, бѣше до извѣстна степенъ повторение на това, което казахъ г. Даневу.

Ето въ какво се заключава думитѣ, които съмъ казалъ и които и вие да бѣхте на моето мѣсто, и другъ да бѣше при тия условия, щѣше да каже, ако искаме да бждемъ искрени къмъ приятелитѣ си... (Димитъръ Ризовъ: Вие казахте ли, че Йоновъ е способенъ да убие Данева? Само това?) Не. Казахъ, че, както отъ едната страна, така и отъ другата — Йорданъ Йоновъ ли, другъ ли, нѣма да споменавамъ имена, — е възможно да устроятъ нѣщо, да направятъ нѣкоя пакостъ — какво да направа азъ срѣщу това? (г. Стефанъ Савовъ нѣщо възразява.) На г. Стефанаки Савовъ едно врѣме бѣха отрѣзали ушитѣ въ единъ изборъ и послѣ се указаха на мѣстата си. Азъ ли съмъ отишълъ да устрою тия работи?

Още едно нѣщо не упоменахъ. Говорятъ: лоша администрация, лоша администрация, а между тѣмъ треперѣха, околийскиятъ началникъ да бжде тамъ. Азъ направихъ възможното. (Нѣкой отъ прѣдставителитѣ: И го арестувахъ!) Азъ ли съмъ кривъ? (Михаилъ Сарафовъ: Азъ Ви прѣдупредихъ!) Да бѣхъ зналъ, г. Сарафовъ, че сте пророкъ, да Ви слушахъ!

Прѣдсѣдателствующий Атанасъ Краевъ: Г-да народни прѣдставители! Азъ ви моля да бждѣте по-хладнокрѣвни и спокойни при разискванията, въ които взимате участие. Има думата г. Никола Поповъ.

Никола Поповъ: (Отъ трибуната.) Г-да народни прѣдставители! Българското обществено мнѣние, почти цѣлиятъ български печатъ и вие сами тукъ, всички сте на едно пълно убѣждение, че изборътъ въ Орѣховската околия е изборъ крѣвавъ, изборъ незаконенъ. Всички факти, които сж прѣдшествовали този изборъ, всички факти, които сж го съпровождали, както въ първата недѣля, така и въ самия день на избора, ни убѣждаватъ, свидѣлствуватъ ясно, че... (Не се чува.)

Прѣдсѣдателствующий Атанасъ Краевъ: Г-да, моля, пазѣте тишина!

Никола Поповъ: (Продължава.) Г-да! Азъ считамъ, въ дадения случай, че се пропусна и не се наблѣгна най-главно на едно обстоятелство, че имало шайкаджийско бюро! И че само този фактъ ако бѣше единственъ — че е имало шайкаджийско бюро, което е било по образъ и подобие на Йонова — е достатъченъ за да се касира този изборъ. Чл. 67 и послѣдующитѣ отъ избирателния законъ обясняватъ какъ се образуватъ бюрата. Вие помните всички, че сутринята отвеждатъ Ивана Димитровъ незаконно; слѣдъ това прѣдизвикватъ самия прѣдсѣдатель на секцията да напусне бюрото въ 10 ч. Туй е станало до 10 ч. А по-нататѣкъ, онази ужасна картина, онази потресяюща сцена на жъртви — както самъ прѣдсѣдательтъ обяснява, че видѣлъ труповетѣ на трима души убити и нѣколко ранени — всичко това ви показва, че изборъ свободенъ не е имало. Защо не се наблѣгна главно на това шайкаджийско бюро, когато и бюрото се формирава по-опрѣдѣленъ начинъ, когато, по закона, бюрото трѣбваше да остане така, както е било обявено отъ управителя една-двѣ седмици по-рано въ всички

сөкций. Тъй щото, при тия данни, г-да народни прѣдставители, вие ще извършите актъ на висока справедливостъ, актъ на безпристрастие и законностъ, ако касирате този изборъ. Съ касирането на този изборъ вие ще докажете на българското общество, че уважавате волята на народа; вие ще запазите честта и достойнството на Народното Прѣдставителство и, най-сетѣ, вие ще докажете, че въ тази ограда нѣма и не трѣбва да има мѣсто за прѣстѣпници. (Гласове: Браво! — Ржкоплѣскане.)

Прѣдсѣдателствующий Атанасъ Краевъ: Има думата г. Халачевъ. (Гласове: Нѣма го!) Понеже го нѣма, давамъ думата на г. Емануилъ Начевъ.

Емануилъ Начевъ: (Отъ трибуната). Г-да народни прѣдставители! По Орѣховския изборъ се толкова много говори, щото, ми се струва, да се говори повече по него, ще бѣде излишно. Изслушахме и едната страна, която бѣше за касирането на избора, изслушахме и другата страна, която бѣше за анкета по избора. Изслушаха се всички оратори. И менъ ми се струва, че по този изборъ се дадоха пълни освѣтления, и г. г. народнитѣ прѣдставители ще могатъ напълно да се убѣдятъ въ какво положение е този изборъ и да дадатъ своя вотъ съ пълно убѣждение, че този изборъ е опороченъ и че трѣбва да се касира, а не да се анкетира, защото не се яви нито единъ прѣдставителъ, който да каже, че този изборъ трѣбва да се утвърди.

Мнѣнията бѣха двѣ: едното — за касиране на избора, а второто е да се направи анкета. Азъ върху това, г-да, нѣма да говоря нищо. Вие въ вчерашнитѣ дебати чухте отъ висотата на тази трибуна, че произведенитѣ избори при „абсолютно свободнитѣ избори“ — произведени отъ прѣходното министерство — се видѣ какъ сж произведени и се намекна, че въ цѣла България гр. Бръзникъ е направилъ изключение, кждѣто войската не се държала коректно, кждѣто войската се намѣсила и направила насилия.

Г-да народни прѣдставители! Извѣстно ви е, че отъ освобождението на България доднесъ, разни правителства правѣха партизански избори. Всѣко едно правителство отиваше да прави избори съ помощта на свои властующи лица, съ помощта на полицията, съ помощта на кметовѣтѣ, съ помощта, тъй казано, на длъжностнитѣ лица и всички партизани. Всички казвахме: дано даде Господъ единъ день да настѣпни, когато ние въ България да направимъ едни свободни избори, едни избори, въ които да се даде сжщинска свобода — да се прояви народниятъ вотъ. Настѣпни врѣме, г-да народни прѣдставители, дойде прѣходното министерство на г. Рача Петровъ, чухме отъ висотата на трона думитѣ на Негово Царско Височество, че се даватъ свободни избори. Радостъ обща на всѣкѣ, на всѣкѣ се радваха, че въ България ще има свободни избори, нѣма да има вече намѣсата на полицията — България ще има свободни избори! И селяни, и граждани, и простъ, и сиромашъ — всѣки се радваше и очакваше свободата на изборитѣ. Но, г-да народни прѣдставители, тази радостъ, това желание на цѣлия Български народъ не можа да отиде за

много. Не се мина много врѣме и почнаха тия надежди да се осушаватъ. Не се минаха два дена и прѣходното министерство, президентъ на което бѣше нашиятъ полубрѣзникъ Тодоръ Иванчовъ, издаде вѣстникъ „Възраждане“, въ който казваше, че прѣходното министерство, или министерството на Тодоръ Иванчовъ ще се облѣга на поддържката на Либералната партия и че то ще гледа да прави не знамъ какви си подобрѣния. Тамъ се прѣкъсна вече онази надеждица на народа, че ще станатъ свободни избори.

По-нататѣкъ нѣма подробно да ви разправамъ. Тодоръ Иванчовъ се прѣмахна и дойде г. Рачо Петровъ. Ни най-малко, г-да прѣдставители, не искамъ да оскърбявамъ г. Рача Петровъ, или г. Йонова, или нѣкого отъ г. г. народнитѣ прѣдставители, или най-сетѣ лица отъ нѣ, които сж дѣйствували по изборитѣ на 28 януарий. За мене е едно чудно, че прѣходното министерство не бѣше еднакво за всички, не бѣха му еднакво симпатични всички лица, които бѣха кандидатираны по изборитѣ. И какво видѣхме? Въ извѣстни околии се дадоха околийски началници на извѣстни партии и се кандидатираха извѣстни лица, за да ги поддържатъ; въ извѣстни околии, тамъ дѣто бѣха неприятни на прѣходното Правителство лицата, които се кандидатираха, прѣходното министерство праща околийски началници, които да имъ прѣчатъ. Видѣхме нѣщо повече: тамъ дѣто трѣбваше да се попрѣчи, да се не избератъ извѣстни личности, отиваше самото прѣходно министерство да постави други кандидати, които можеха да влияятъ, и морално за да се осуши избора. Ще ви посоча, г-да прѣдставители, само два случая: това е случаятъ въ Пещера и Дубница. Въ Дубница бѣше кандидатиранъ г. Д-ръ Стоиловъ, но какво видѣхме? Г-нъ Дико Йовевъ бърза и той да положи кандидатурата си тамъ, за да може да влияе на неговата кандидатура. Въ Пещера се кандидатира г. Такевъ — отива г. Рачо Петровъ да бие неговата кандидатура. Тѣзи нѣща ми дадоха съмнѣние, ми дадоха поводъ да мисля, че не ще има свободни избори и този пътъ, а ще има избори партийни, че нѣма прѣходно министерство, а партийно, което иска съ помощта на властта да въведе въ това Народно Собрание едно болшинство.

Сега, г-да народни прѣдставители, азъ ще дамъ едно малко освѣтление за вършениѣ насилия отъ полицията въ Бръзникската околия. (Гласове: А а а! Оставете това!) Двѣ думи! (Гласове: Не може!) Добрѣ. Тогазъ ще свърша.

Искамъ да кажа, г-да народни прѣдставители, искамъ да изтъкна едно поучение отъ това дѣло, че прѣходното министерство не бѣше справедливо и не гледаше еднакво къмъ всички кандидати, които бѣха кандидатираны: на едни помагаше, а на други прѣчеше. Това искахъ да изтъкна, г-да прѣдставители, че ние не сме избрани при едно прѣходно министерство, а при едно партийно министерство. (Гласове: Браво! — Ржкоплѣскане.)

Прѣдсѣдателствующий Атанасъ Краевъ: Има думата г. Гендовичъ. (Гласове: Нѣма го!) Никой другъ нѣма записанъ да говори по Орѣховския изборъ. Вие, г-нъ Йоновъ, желаете ли да говорите? (Йорданъ Йоновъ: Да!)

Другъ отъ избранитѣ г-да има ли да искатъ думата? (Никой не се обажда.) Има думата г. Йорданъ Йоновъ.

Йорданъ Ионовъ: (Отъ трибуната.) Г-да народни прѣдставители! Ще ми простите, че не съмъ ораторъ, не съмъ и ученъ човѣкъ, макаръ г. Ризовъ да каза, че съмъ билъ такъвъ артистъ, щото просто съмъ го очудвалъ. (Димитъръ Ризовъ: За изборитѣ казахъ!) Менѣ ми е чудно, кой отъ двама ни е по-артистъ, защото има и друго мнѣние, че той е по-артистъ. Сега двама на себе си да бждемъ съдии — това не може; затова оставямъ на васъ да опѣните артистичността на г. Ризова и моята и да кажете коя е по-фаркъ и кой въ какво е способенъ: единиятъ — за избори, другиятъ — за друго. Това е ваша работа.

Сега, много се говори тукъ за Галиче. Галиче надмина всичко досега станало, ако щете и Дуранъ-Кулакъ, и Шабла, и всичко. Мисля, че не ще бжде злѣ да обясня на г. г. прѣдставителитѣ откъдѣ е произлѣзло Галиче. По-напрѣдъ имавме Сърбеница, както каза г. Савовъ, и, благодарение на тази Сърбеница, дойде Галиче. Защо — ще кажете вие. Азъ ще ви кажа защо, и г. Савовъ е тукъ прѣдъ насъ, той не може да го скрие. Прѣзъ 1899 г., когато ставаха изборитѣ за X-то Обикновено Народно Сѣбрание, въ Сърбеница не се състоя изборътъ и по сѣщия начинъ на слѣдующата недѣля трѣбваше да се произведе новъ изборъ. Пакъ така въ тритѣ секции кандидатитѣ: г. Д-ръ Даневъ, г. Дамянъ Вълчевъ и не помня третиятъ кой бѣше . . . (Нѣкой отъ прѣдставителитѣ: Тодоръ Атанасовъ!) Да, г. Тодоръ Атанасовъ, той бѣше официаленъ кандидатъ на Народната партия, а послѣ го вземаха цанковиститѣ. (Георги Шиваровъ: Като Васъ!) Азъ не бѣхъ кандидатъ на г. Стоилова, азъ бѣхъ касиранъ отъ народняцитѣ, както и сега отъ васъ, защото сте го прѣдрѣшили. (Гласове: Не е истина!) Вердиктътъ е издаденъ, остава само формалноститѣ да се изпълнятъ.

Сега слушамъ да се тълкува още по-добрѣ чл. 117, но поне разбираше се у насъ, че ако и втората недѣля не стане изборъ въ една и сѣща секция, то постановенната комисия събира гласовѣтъ отъ тритѣ секции и прогласява тѣзи за народни прѣдставители, които сж получили най-много гласове въ тритѣ секции. Питаше се: кой е ималъ интересъ да се развали изборътъ? Сега отговорѣте вие, кой е ималъ интересъ да развали изборътъ. Азъ ли? Азъ имавъ интересъ да го направя, за да дойда тукъ. Сѣщата мѣрка прѣзъ 1899 г. въ с. Сърбеница, на 2 май, сѣщата случка стана. Г-нъ Савовъ не искаше да каже, че отъ тѣзи двѣ села Бутанъ и Гложене бѣха напѣлини гората, и тѣ нищо не правѣха, освѣнъ съ оржжия гърмѣха отъ 4 страни и не пуцаха отъ никѣдѣ да се влиза въ селото. Стигнахъ отъ с. Козлодуй, подиръ себе си съ 60 талиги, въ които имаше по 4—5 души. На едно мѣсто бѣхме спрѣни — не ни пуцатъ да влѣземъ. Питамъ, какво е това? Казватъ ми: отъ всѣкъдѣ се гърми; ако се отиде въ с. Сърбеница, ще има бой. Отивамъ, слизамъ долу, и при вратата на изборното мѣсто прѣвъ ме срѣщна г. Д-ръ Даневъ; тамъ видѣхъ Тодора Атанасовъ и запас-

ния подполковникъ Добри Петковъ, който тоже бѣше кандидатъ. И тримата бѣха въ изборното мѣсто. (Цвѣтко Таслаковъ: Говорѣте за сегашния изборъ!) Моля ви се, оставѣте ме спокоенъ. Казва г. Стефанаки Савовъ, че Сърбеница азъ съмъ устроилъ. — Влизамъ вътрѣ, и г. Д-ръ Даневъ, прѣвъ който ме срѣщна, взима ме подъ рѣка и въ сѣсѣдната стая на училището ми каза: „Г-нъ Йоновъ, азъ не съмъ гарантиранъ тукъ за живота си“. Питамъ го, защо? Казахъ му, че нѣма по-хубаво отъ това да излѣзете и да кажете на ваши нѣкои приятели да спратъ, да не гърмятъ, и всичко това ще се свърши. Казва: „Не, мене ще нападнатъ. Азъ, казва, Ви моля да се съгласите, понеже нашиятъ другаръ Дамянъ Цевковъ е избранъ и въ Бѣла-Слатина и изборътъ му тукъ е излишенъ, ще приемете да кандидатираме или Васъ, или Добри Петковъ да влѣзе въ нашата листа и да се свърши тая работа, но ще ми дадете честна дума, че, ако се изберете, вие ще гласувате противъ договоритѣ.“ Азъ за това запитахъ г. Данева прѣди два мѣсеца, въ вѣстника, но той не излѣзе да ми отговори, защото имаше свидѣтели. Казахъ на г. Данева, че такова нѣщо не мога да направя. Ние сме трима: Братановъ, Добри Петковъ и азъ; или и тримата ще се изберемъ, или и тримата ще пропаднемъ. Това бѣше. Излѣзе си г. Д-ръ Даневъ, безъ да го убие нѣкой, безъ да го бие, отива си въ кръчмата и слѣдъ малко единъ отъ тѣхнитѣ застѣпници отива още единъ пѣтъ въ гората и почва вече да се гърми. Г-нъ Добри Петковъ ми заяви: „Ако падне нѣкой раненъ човѣкъ туеъ, азъ нѣма да стѣпя въ Народното Сѣбрание, и затуй те моля да се оттеглимъ и да отстѣпимъ, да заявимъ, че нѣмаме никакви претенции, за да не станатъ кръвопролития.“ Казахъ му: „Г-нъ Петковъ, прѣди всичко, Вие знаете причината защо се гърми: не се гърми тукъ, за да дойдатъ да гласоподаватъ, или че нѣкой имъ забранява да гласоподаватъ, но тукъ се гърми и на една, и на друга страна, гърми се и къмъ полето, и къмъ Козлодуй, и къмъ селото, въ което се произвежда изборътъ, да не могатъ и тѣзи, които стоятъ тукъ, както и другитѣ, да влѣзатъ въ селото да гласоподаватъ. Не сж това наши хора, защото ние нѣмаме интересъ да не пуцваме нашитѣ хора да гласоподаватъ.“ Г-нъ Петковъ каза, че по никакъвъ начинъ нѣма да се съгласи да си отиде. Казахъ му: „Хубаво, азъ ще те послушамъ, но и другъ пѣтъ ще ме накаратъ пакъ по такъвъ начинъ да дезертирамъ, но азъ нѣма да дезиртирамъ и ще паднатъ жѣртви.“ (Гласове: Браво!) Азъ ще ви кажа. Има сѣдѣ. Но единъ грѣхъ ако направи почитаемота комисия, то е, че не допусна анкета да види кой уби хората, кой стрѣля върху селянитѣ. (Нѣкой отъ прѣдставителитѣ: Ще те обявимъ само великомѣченикъ!) Ето, г-да народни прѣдставители, откъдѣ е Галиче. Сърбеница води Галиче. Ако въ Сърбеница не бѣхме отстѣпили, както уважаемиятъ г. Недѣлковъ каза, че едно врѣме хората се плашили отъ гърмежи, а днесъ и отъ залпове не се плашатъ, и, ако азъ не бѣхъ послушалъ съвѣта на г. Петкова да се оттегля, нѣмаше кого да плашатъ и днесъ нѣмаше да дойдатъ по сѣщия начинъ да гърмятъ и да падатъ хора убити и ра-

нени. (Нѣкой отъ прѣдставителитѣ: Брей?! Да, да. И туй стана.

Сега нѣма да ви говоря за агитациитѣ, които самъ г. Д-ръ Даневъ е правилъ въ Орѣховската околия, че е виканъ да състави кабинетъ, че Князътъ го канилъ, че тѣхниятъ добъръ приятелъ експлоатиралъ околийския началникъ Даневъ, който стана светецъ, че е пръвъ братовчедъ на Д-ръ Данева и че той е пратенъ тамъ само и само да избере своятъ братовчедъ г. Данева. (Г-но Недѣлковъ: Затова ли го арестувахте? — Смѣхъ.) Азъ не съмъ го арестувалъ. Ако бѣхъ го арестувалъ, щѣхъ да ви кажа, че това ми прави честь, дѣто съмъ могълъ да арестувамъ когото и да е, който ми прѣчи да се избира; ще го вържа като бѣкълъ; но не съмъ го арестувалъ азъ. Съ околийския началникъ г. Даневитѣ приятели бѣха напѣрили единъ материалъ съ него да казватъ, че този човѣкъ е пратенъ само за това. Уважаемиятъ г. Д-ръ Даневъ отиде дотамъ, да повика полицейския приставъ Пиперковъ, въ присѣтствието на свидѣтели, да му казва: „Г-нъ Пиперковъ, ти си младъ и добъръ човѣкъ и мене ми трѣбватъ такива хора. Азъ ще сгана скоро министъръ...

Министъръ Д-ръ Стоянъ Даневъ: Не е истина!

Иорданъ Ионовъ: Не говорихте ли съ него въ крѣчмата на Петла Никовъ?

Министъръ Д-ръ Стоянъ Даневъ: Дохожда да го уговарямъ да стои въ пѣтя на закона.

Димитъръ Ризовъ: Щомъ г. Ионовъ туря ржката на сърцето си, ние му вѣрваме. (Смѣхъ.)

Иорданъ Ионовъ: Г-нъ Ризовъ! Азъ Ви казахъ, че и Вие сте артистъ; Вие ме наричате такъвъ, та ние двамата не можемъ да си бждемъ сѣдмъ. (Ржкоплѣскане.)

Казахъ, че съ сръдствата, съ които тѣ си служиха по агитациитѣ, нѣма да се домогвамъ и ще да ги оставя. Ще дойда да ви говоря за станалото въ самия денъ, въ който се произвеждаше изборътъ. Сутринтъ тъкмо въ 6 ч. и 45 м. бюрото бѣше на мѣстото си. Даже г. Генчевъ искаше по-напрѣдъ да бжде тамъ. До 7 ч. всичко се свърши. Бюрото седна, нареди се на мѣстото. И за члена отъ окръжния съвѣтъ Иванъ Димитровъ, че напусна изборното мѣсто, е вѣрно, както е казано въ протокола. Ведната на първо мѣсто се появи с. Алтимиръ, защото по буква а нѣмаше друго село. Селото Алтимиръ бѣше разтурено и имаше тричленна комисия. (Гласове: Общинското управление е било разтурено, а не селото!) Да, общинското управление бѣше разтурено. Азъ ви казахъ, че отъ купешкото не разбирамъ да говоря. Общинското управление бѣше разтурено и бѣше повѣрено на тричленна комисия. Явиха се алтимирчани — точно не мога да кажа колко бѣха, но имаше около 120—125 души — първи се появиха тѣ, яви се и стариятъ кметъ на селото. Така е редътъ по всичкитѣ секции, колкото пѣти сме имали изборъ, па така е казано и въ закона, че при гласоподаването трѣбва и кметътъ да присѣтствува. Яви се стариятъ кметъ, но членътъ

отъ съвѣта Шишковъ повдигна въпросъ, че негова милость не е кметъ на общината, че вмѣсто него има прѣдсѣдателъ на тричленна комисия и той трѣбва да се яви. Кметътъ каза: „Не, азъ съмъ кметъ.“ Г-нъ прѣдсѣдателътъ на бюрото каза: „Съ какво ще ми удостовѣрите, че Вие сте кметъ, а не другъ; трѣбва да ми удостовѣрите, че имате властта на кметъ. Нека да се повика прѣдсѣдателътъ на тричленната комисия, който има писмо, че е назначенъ за такъвъ.“ Г-нъ Генчевъ направи това, но вмѣсто да се яви прѣдсѣдателътъ на тричленната комисия, яви се единъ членъ отъ комисията съ писмо и съ актъ, който е билъ съставенъ за приемането на общинското управление. Тогава се каза на стария кметъ да си отиде, или пъкъ, ако иска, да гласоподава, но той казва: „Не, азъ съмъ кметъ; моитѣ избиратели сж тукъ и тѣ ще дойдатъ да докажатъ, че азъ съмъ кметъ“. Каза му прѣдсѣдателътъ на бюрото: „За мене е безразлично; който има книга, него ще приема, а пъкъ за васъ е важно да гласоподавате, та ако ще да нѣма нито единъ кметъ“. Докато да излѣзе стариятъ кметъ отъ мѣстото и да отиде да стигне избирателитѣ — защото изборното мѣсто се помѣщаваше въ старата черквица, приспособена послѣ за училище, за която цѣлъ бѣха пробити дуваритѣ да се промѣкватъ прѣзъ разни стапички, нонеже нѣмаше сръщуположна врата — минаха трима, четворица души избиратели и въ това врѣме, като имъ заяви кметътъ, че не го признаватъ и че той настоявалъ да приематъ него, вдигна се гюрултия отъ останалитѣ избиратели, които викаха: „Или кметътъ да се допусне да присѣтствува, или нѣма да допуснемъ никой другъ да влѣзе да гласоподава.“ Лесно е да се каже, че ние ги разпѣдихме, защото ще гласоподаватъ противъ насъ. Ако искате да провѣрите, пратѣте анкета и ще видите, че ще се явятъ самитѣ хора да ви кажатъ това. Единъ пѣтъ ги помолиха да се отстранятъ, два пѣти ги помолиха и имъ казаха, че, ако се не съгласятъ, ще викатъ избирателитѣ отъ с. Букьовци. Оттеглиха се, но се оттеглиха отъ едната врата и прѣминаха на другата, на горната врата на черковния дворъ, и почнаха да вдигатъ гюрултия. Вслѣдствие на това, помоли се прѣдсѣдателътъ Генчевъ да поиска полицейска помощъ, за да ги отстрани, но той каза, че нѣма защо да се вика полицейска помощъ, защото сами ще се усмиратъ. Това стана единъ пѣтъ, стана два пѣти, най-послѣ членовѣтъ на бюрото му казаха: „Ще стане гюрултия, ще посегнатъ и на насъ“ и, вслѣдствие на това, сѣдатъ и написватъ писмото, което цитирахте и което е дадено въ 7 ч. и 30 м. на пристава Пиперковъ. Това е установено отъ свидѣтели, даже и отъ лица отъ партията на г. Савова, които въ слѣдствената властъ установиха, че дѣйствиелно писмото е дадено още на 7 ч. и 30 м. сутринтъ. Тогава бѣше отишла полицията, изпѣжда ги и не ги пуца отъ оная врата, която не бѣше опрѣдѣлена за входъ. Идва с. Букьовци, но какъ мислите, че пушнаха всичкитѣ? Не. Една частъ отъ алтимирчани остана, а другата частъ отиде край селото съ галичани и изъ пѣтя, който води къмъ с. с. Букьовци и Крушовица, и колкото наши хора или тѣхни идатъ, спиратъ ги тамъ и имъ казватъ: „Стойте!“, и съ сопи, съ криваци, съ балтии ги спиратъ. Тѣзи лица,

които бѣха отъ Букьовци, гласоподаваха. Каза се тукъ: „Допустимо ли е 7 села да гласоподаватъ въ продължение на 3 1/2 часа?“ Г-да прѣдставители, не е допустимо. (Апостолъ Урумовъ: 900 души допустимо ли е?) Моли ви се. Тамъ се говори за села, затова да ви кажа селата какъ сж. Всѣки пѣтъ у насъ отъ много села избирателитѣ дохождатъ още отъ вечерята по 40, 50 и 60 души и минаватъ на групи по 20, 30 или 15 души и въ списъка се отбѣлзва, че кметътъ на еди-коя община е гласоподавалъ съ тѣзи и тѣзи. Едно нѣщо. Ако допуснехте анкета, щѣхте да видите отъ самитѣ бюлетини, че повече отъ половината сж скръпени отъ прѣдсѣдателя Генчевъ. Ако прѣдсѣдателятѣ Генчевъ е скръпилъ само нѣколко — 40 — 50, тогава се явява въпросътъ: кой му е фалшифициралъ подписа върху другитѣ? (Димитъръ Ризовъ: Бждѣте поне тѣй любезенъ да кажете, до скандала, колко души избиратели по вашему сж гласоподавали? — Апостолъ Урумовъ: И колко общини?) Ще ви кажа. (Димитъръ Ризовъ: Защото въ дневника, съставенъ отъ бюрото — отъ вашитѣ хора — се казва, че алтимирчани и букьовци сж гласоподавали и че сж били 146 души.) Ризовъ! У насъ не е единъ скандалъ. Първиятъ скандалъ е съ алтимирчани. (Димитъръ Ризовъ: До момента, когато си е отишълъ прѣдсѣдателятѣ.) Дотогава само Сърбеница имаше да гласоподава. (Димитъръ Ризовъ: Азъ питамъ всичко колко сж гласоподавали?) Не всички. Нали ви казахъ, че на групи гласоподаха. Гласоподаваха колкото имаше отъ една община, слѣдъ тѣхъ пристигнаха други. Въ дневника е ясно казано. Казано е, че слѣдъ като гласоподаваха тѣзи и тѣзи села, тогава стана голѣмата гюрултия. (Димитъръ Ризовъ: Не е тѣй казано. Четѣте въ дневника и ще видите да се казва, че само двѣ села сж гласоподавали!)

И тѣй, г-да прѣдставители, въ това врѣме даде се писмото, отстраниха се алтимирчани и букьовчани продължиха да гласоподаватъ. Една частъ отъ избирателитѣ на с. Малорадъ, които гласоподаваха за насъ, идваха право на изборното мѣсто, а друга при другитѣ хора, за да изпитатъ защо сж се събрали. Не се мина много, пристигна единъ човѣкъ отъ Крушовица, вляза въ изборното мѣсто и заявява на прѣдсѣдателя Генчевъ, че край селото се спрѣли хора съ пушки и тояги и не ги пушали да гласоподаватъ. Г-нъ Генчевъ му каза: „Азъ съмъ прѣдсѣдатель на бюрото само тукъ, обаче, навънъ какво става, не искамъ да зная“, и той си излѣзе. Не се мина 1/2 ч. и слѣдъ това дойде единъ човѣкъ конникъ отъ Сърбеница и заяви на прѣдсѣдателя, че 20 кола, отъ Махмудия, банатски българи, дошли да докаратъ избирателитѣ отъ Сърбеница, които идѣли да гласоподаватъ за насъ, били изпочупени, оковѣти изсѣчени и избирателитѣ върнати. Това се вършеше отъ избирателитѣ на г. Данева и неговитѣ приятели, защото нѣма ние да отидемъ да трошимъ каруцитѣ и да рѣжемъ кайшитѣ, когато тия избиратели дохождатъ да гласоподаватъ за насъ. (Гено Недѣлковъ: Въпросъ е, дали сж били за васъ! — Георги Шиваровъ: Защо тогава не сж получили Д-ръ Даневъ и другитѣ поне по единъ гласъ?) Ще ви кажа.

Г-да народни прѣдставители! По сжщия начинъ, както отговори на крушовчанина, така отговори и на сърбеничанина г. прѣдсѣдателятѣ Генчевъ: „Не е моя работа, имате полиция, идѣте и се обѣрнѣте къмъ нея.“ Дѣйствително, дадоха се двама стражари и селинитѣ отъ Сърбеница, които бѣха гласоподавали, отидоха на помощъ, и първата гюрултия е станала край селото; отпуснали ги и дойдоха всички въ селото — и отъ едната и отъ другата страна — и нашитѣ избиратели, и тѣхнитѣ. Г-нъ Давидовъ, застѣпникътъ, бѣше вътрѣ при насъ. Сега е тукъ, горѣ въ галерията, и, като партизанинъ, може да ви говори каквото ще, обаче, като човѣкъ и като запасенъ офицеръ, той е длъженъ да ви каже истината, че той бѣше вътрѣ при насъ, когато се гърмѣше, когато се стрѣляше и че го замолихъ: „Никола, ти бѣше въ Сърбеница, който прѣдвождаше бутанчани, недѣй прави да става и тукъ такова нѣщо, защото ще паднатъ много хора“. Той каза: „Азъ да излѣза, нѣма да стане нищо“. Недѣй, казвамъ. Знамъ, че ще направишъ сжщото: намѣсто да спрешъ това, ти ще имъ дадешъ по-голѣмъ куражъ и ще взематъ да гърмятъ повече. Давамъ ти, казва, честна дума, че такова нѣщо нѣма да направя, само ще те моля да кажешъ на твоитѣ хора да не би, като ще трѣбва да излѣза, нѣкои отъ твоитѣ хора да ме биятъ. (Смѣхъ.) Хубаво, казвамъ, ела съ мене и нѣма никой да те закачи. Минахме двамата прѣзъ изборното мѣсто и г. Давидовъ излѣзе. Отиде си, и намѣсто да прѣстане всичко това, да нѣма никакви гюрултии, ние виждаме, че газеви тенекета почнаха да се хвърлятъ въ краката на конетѣ, захванаха да се бъркатъ и видѣхме, че стражари и коне станаха единъ прѣзъ другъ. Ние гледахме отъ прозореца. (Драганъ Цанковъ: Горкитѣ стражари!) Да, горкитѣ стражари. Че сж хвърляни газеви тенекета отъ вашитѣ приятели е доказано, и тѣ сж взети и се намиратъ при слѣдственото дѣло за вещественно доказателство, а така сжщо и куршумитѣ и манлихеритѣ. Заявихъ и за това на прѣдсѣдателя, а той не върва. (Драганъ Цанковъ: И не слуша!) Не искаше и да слуша. Защото той не върваше, па и ние не вървахме, че вънъ има ранени хора. Той казваше: „Може да правятъ каквато щатъ гюрултия, но тукъ който иска да дойде да гласоподава, нека да дойде, а който не иска да дойде, нека не гласоподава — малко ме е грижа“. Когато азъ видѣхъ вече единъ човѣкъ раненъ въ ржката, съ манара, или съ какво друго, не знамъ, отидохъ та го вземахъ, доведохъ го и казахъ: „Г-нъ Генчевъ, заповѣдайте, ето вече има хора ранени и моля да вземете мѣрки.“ Г-нъ Генчевъ каза: „Ще взема мѣрки; азъ самъ ще отида да имъ разпразя“. Азъ му казахъ: „Не можешъ така да имъ разпразишъ докато не дойдатъ Давидовъ или Д-ръ Даневъ — защото азъ не знаехъ, че г. Д-ръ Даневъ и Вълчевъ сж заминали още въ сжбота, азъ ги знаехъ че сж тамъ — и отъ тѣхъ зависи да кажатъ на своитѣ хора да ви послушатъ.“ Защото тия, които идѣха, бѣха пиани. Чебуритѣ съ спиртъ на Савова и буретата на Балабанова вървѣха. Чебурътъ съ спиртъ бѣше прѣдъ кръчмата на единъ отъ приятелитѣ на Савова — на 100 м. отъ избора — и се изсипваше единъ

котелъ спиртъ въ 3 котли вода. Това бѣше отъ сутринята и до вечерята. Ще видите отъ медицинскитѣ актове, че въ стомаха на убититѣ не е намѣрено нищо друго, освѣнъ спиртъ. И тия хора, които повръщаха само ракия, нѣмаше да разбератъ отъ дума отъ никого и не само прѣдсѣдателя нѣмаше да смущатъ, но ако ще би и самъ Негово Царско Височество да бѣше дошълъ (Цвѣтко Таслаковъ: Хемъ пияни, хемъ избити!) пакъ нѣмаше да го слушатъ. Ще видимъ кой ги е избилъ. Ако искате да се съгласите да поискате туй, което трѣбва, вие ще се увѣрите, но излиза, че вие не искате това само и само да остане една тъмнина и да се не види кой е избилъ хората. (Димитъръ Христовъ: Това е работа на сѣдилищата; сѣдилищата ще го кажатъ!) Да, но отъ тукъ казвате: „убийца“. Вие говорите, че ние сме избили хората. Тогава, ако е така.

Димитъръ Ризовъ: Вие сами казвате, че въ стомаха на убититѣ хора се намѣрилъ спиртъ, напоени отъ вашитѣ противници; значи, че убититѣ сж ваши противници, и ясно е отъ кого сж убити. (Смѣхъ.)

Йорданъ Йоновъ: Моля ви се, г-нѣ Ризовъ. Адвокатлъкъ казахъ, че не знамъ. На тебе може по да ти иде — както щѣшъ. Както всѣки човѣкъ училъ си повече, артистъ си, повече знаешъ — това ти е занаятъ. (Смѣхъ.)

Но, азъ ще ви кажа, г-да народни прѣдставители, че убититѣ хора не сж убити съ куршуми направо, ами куршумитѣ сж намѣрени у хората така, че идатъ отъ обратната страна. (Гласове: Рекушетъ ли сж направили?) Да, рекушетъ. Когато отъ вжщитѣ на Кръстю Тодоровъ и на свещеника Георги Савовъ се гърмѣше въ изборното мѣсто, което бѣше въ черковния дворъ, куршумитѣ удряха въ черковния дуваръ и оттамъ се връщаха и право удряха въ хората. (Силенъ смѣхъ.) Моля ви се, моля ви се! Ето защо не искате слѣдственото дѣло, не искате анкета, защото това ще се докаже. Куршумитѣ се намиратъ къмъ слѣдственото дѣло. (Смѣхъ.) Нѣщо повече, г-да народни прѣдставители. (Глъчка. — Димитъръ Ризовъ: Даже и г. Петковъ не Ви вѣрва и се смѣе!) Малко ме е грижа дали вѣрвате, но азъ ви моля: Враца не е далече, за единъ денъ ще се свърши работата. Не искамъ анкета даже, както искатъ други приятели. Телеграфически искайте медицинския актъ, искайте и вещественитѣ доказателства къмъ него и тогазъ ако не излѣзе туй вѣрно, самичкъ ще дойда не само да се откажа отъ избора, но ще признамъ нѣщо повече отъ това, което вие говорите противъ мене. А ако излѣзе противното, тогава не знамъ кой ще се черви.

Гено Недѣлковъ: Манлихерови куршуми имаше ли?

Йорданъ Йоновъ: Не е вѣрно! Мартинени сж; г-нѣ докладчикътъ може да каже.

Гено Недѣлковъ: Г-нѣ докладчикътъ казва, че сж манлихерови.

Докладчикъ Манолъ Златановъ: Моля г. Йонова да прочете телеграмата на прокурора.

Йорданъ Йоновъ: Г-нѣ докладчикъ! Азъ не мога да я прочета, защото съмъ неграмотенъ. Азъ Ви моля да я прочетете Вие.

Докладчикъ Манолъ Златановъ: За да видите, че куршумитѣ не сж пияни, както казва г. Йоновъ, нека да я прочете г. прѣдсѣдательтъ. (Смѣхъ.)

Прѣдсѣдателствующия Атанасъ Краевъ: Г-да народни прѣдставители! Телеграмата е отъ Орѣхово подадена на 2 мартъ т. г. (Чете.) „Твърдѣ бърза. София. Министру Правосѣдието. Споредъ заключението на експерта-лѣкарь, ранитѣ, както на убититѣ, тъй и на раненитѣ по Галичкото произшествие, сж причинени съ огнестрѣлно оружје отъ малкъ калибръ. Освѣнъ това, въ тѣлата на убититѣ при аутопсия сж намѣрени петъ куршума отъ манлихерова пушка.“

Димитъръ Христовъ: Значи и тукъ лже!

Йорданъ Йоновъ: Ето и едно официално лице, че лже. (Отъ лѣвицата: А а а!) И не остава друго, освѣнъ г. Министърътъ на Правосѣдието да го направи прокуроръ въ Касацията. Вие ще видите този сжщиятъ г. прокуроръ, въ неговия протоколъ, когато е участвувалъ въ комисията по провѣрката на изборитѣ, какво мнѣние е далъ. (Гено Недѣлковъ: Това не ни трѣбва. За насъ е важно да знаемъ, какви бѣха куршумитѣ!) Моля ви се, г-да, какъ це ви трѣбва? Трѣбва ви само това, което ви понася. Г-нѣ помощникъ-прокурорътъ Тодоровъ бѣше изпратенъ на избора въ Галиче, по случката, когато уважаемиятъ г. Д-ръ Радевъ стана министъръ, защото нѣмаха довѣрие въ прокурора на сѣда, който бѣше тамъ. (Димитъръ Христовъ: Кой бѣше прокуроръ?) Рачковъ бѣше. (Нѣкой отъ прѣдставителитѣ: Бай Ганю!) Поне мой приятель не е билъ г. Рачковъ. За мене е безразлично, кой можеше да е, може да бѣде какъвто ще. (Димитъръ Христовъ: За него ходатайствуваха вашитѣ хора!) Не е вѣрно! Ще видите, че въ медицинския актъ, който е съставенъ отъ г. Д-ръ Каракашева, заедно съ сѣдебния слѣдователъ и прокурора, въ присѣдствието на Врачанския и Бѣло-Слатинския околийски началници, не е казано, че сж манлихерови пушки, но е казано: „отъ малкъ калибръ“, прилича — казватъ — и на мартински куршумъ. (Гласове отъ лѣвицата: А а а!) Моля ви се! Може да сж малкъ калибръ! Намѣриха се въ два дирека въ училището куршуми, които не излѣзоха да сж манлихерови. Куршумитѣ, които падаха, бѣха намѣрени долу покрай земята, тѣ сжщо не се оказаха, че сж манлихерови! (Димитъръ Христовъ: Ама Вие казвате това!) Азъ не го казвамъ, ами го казва медицинския актъ, казва го слѣдственото дѣло, въ което се намира медицинския актъ, отъ което вие толкова се боите да го искате. (Димитъръ Христовъ: Не тия куршуми, които сж на земята, а тия, които сж намѣрени въ тѣлата на убититѣ!) Тѣ сж сжщитѣ, г-да прѣдставители! Защото едни отъ тѣхъ, които сж успѣли, ударили сж хора, а други сж падали долу. Всички тия куршуми сж ударили въ стѣната и който куршумъ не е ударилъ о камъкъ, той е

прѣминалъ и отишелъ въ зданието. Ето какъ стои въпросътъ съ куршумитѣ. И само отъ тамъ ще видите, че не сме ние стрѣляли на избирателитѣ, нито сж стражаритѣ гърмѣли да убиватъ избирателитѣ въ с. Галиче.

Каза се, че ние сме устройвали тѣлни и шайки да биятъ и убиватъ избирателитѣ. Ако е тѣй можеше ли да се допуска, че хората, които сж носѣли сони, които идѣха да биятъ, сж били г. Генчова, като сж помислили, че съмъ азъ? (Нѣкой отъ прѣдставителитѣ: Не сж го познали?) Кого не сж познали? Мене ли, който съмъ постоянно съ единитѣ и съ другитѣ, който постоянно имамъ земене-даване съ тѣхъ? Защото, слава Богу, това може и г. докладчикътъ да потвърди, че ако има околия, дѣто не е гледано на партизанството, то е била Орѣховската околия. Ние сме враждували само, когато е имало избори, въ деня, въ който е имало изборъ, а на слѣдующия денъ всички сме бивали наедно. Това нѣма да го откаже и г. Даневъ, Министърътъ на Външнитѣ Работи, а така сжщо и уважаемиятъ Министъръ на Правосъдието г. Радевъ, които идваха въ Орѣхово. Въ едно събрание, дѣто всички сме били, и тамъ, слѣдъ г. Д-ръ Данева, азъ държахъ рѣчь и бѣхъ поздравенъ отъ г. Д-ръ Радева. Така щото, ако бѣхъ единъ вагабонтиъ, единъ крѣвопиецъ, както ме описаха, за Бога, нѣмаше ли да се намѣри нѣкой отъ тѣхнитѣ приятели да имъ каже за мене, че този човѣкъ е такъвъ и такъвъ? (Министъръ Д-ръ Александъръ Радевъ: Не вѣрвамъ да съмъ Ви поздравилъ!) Да Ви кажа. За васъ поне, за вашата партия — защото ти си малко демократча — въ вашата партия, ако има човѣкъ на когото — така поне се приказва отъ хората — когато Господъ ще гори София, той ще съобщи само на тебе да се изнесешъ отъ тази партия. Та затуй, като ми казвашъ, че не си ме поздравилъ, азъ ще моля да си туришъ ржката на сърцето и да кажешъ истината. (Димитъръ Ризовъ: Азъ Ви вѣрвамъ!) Не искамъ да ме вѣрвате.

Въпросътъ бѣше слѣдующия. Г-нъ Даневъ бѣше дошълъ да даде отчетъ на своитѣ избиратели, които го избраха въ 1899 г. (Петъръ Станчевъ: По изборитѣ говорѣте, защото нѣмаме врѣме да слушае други работи!) Ама, моля ви се, отдѣвъ г. Савовъ каза за мене: този човѣкъ е фалшификаторъ и не знамъ какъвъ — защо и нему не казахте по избора да говори? (Димитъръ Ризовъ: Вие говорихте за Сърбеница, и изслушахме Ви!) Ама когато говорѣха, че съмъ билъ вагабонтиъ, крѣвопиецъ, фалшификаторъ... (Димитъръ Христовъ: Четѣте дневницитѣ!) Добрѣ, тѣ сж отъ такива уста, като твоитѣ! (Димитъръ Христовъ: Вие сте признали всичко!) Въ дневницитѣ ще намѣрите и други нѣща, г-да! Вашитѣ приятели, вашитѣ другари ме знаеха много добрѣ и ме познаваха, и ако бѣхъ такъвъ... (Антонъ Франгя: Защо арестувахте околийския началникъ?) Азъ казахъ по-рано! (Антонъ Франгя: Азъ не можахъ да разбера.) Съжалявамъ. Ще ви разправа послѣ. (Гено Недѣлковъ: Малко нескромно пада.)

Г-да народни прѣдставители! Начинътъ, по който станаха гюрютитѣ, начинътъ, по който станаха гърмежитѣ, азъ това разправахъ. Остава на васъ, каквото щете, това

да правите. Едно нѣщо има, обаче, че тукъ се каза, отъ г. Ризова — само че той малко отъ купешкото го каза — че съмъ билъ „артистъ“, други ме окачествиха съ други думи и се обръщаха къмъ мене, като че съмъ нѣкакво страшилище, щото, само като се явя, трѣбва да си закриете очитѣ. (Нѣкой отъ прѣдставителитѣ: Вѣрно!) Хубаво! И азъ ще се съглася съ васъ, но ще кажа, че и тѣзи, които сж водили прѣписка съ мене по изборитѣ, които сж искали да се избиратъ съ мене, и тѣ сж такива! (Гласове отъ лѣвицата: А а а!) Дѣдо Цанковъ! Какво ще кажешъ на туй? (Драганъ Цанковъ: Не се съгласявамъ!) Защо бѣ старче? (Драганъ Цанковъ: Съ вагабонтиъ не се съгласявамъ!)

Прѣвъ 1894 г., г-да прѣдставители, азъ имахъ честта да получа телеграма отъ уважаемия старецъ Драганъ Цанковъ, въ която казваше: „Моля и желая да ме изберете за народенъ прѣдставителъ въ Орѣховската околия.“ Г-нъ Людскановъ нѣма да откаже. Азъ те питахъ, ти ми отговори. (Драганъ Цанковъ: Ама въ отговоръ на твоята телеграма!) Да, да! (Драганъ Цанковъ: Е, артъкъ, сега те разбрахъ, че си вагабонтиъ. — Смѣхъ.) Добрѣ, че съмъ билъ нѣкога човѣкъ. Прѣвъ 1894 г. азъ и г. Халачевъ отидохме въ Бѣлградъ; бѣхме на единъ хотелъ съ г. Людсканова; ходихме въ дома на дѣдо Цанкова, посѣтихме го. (Янко Забуновъ: Туй по избора ли е?) Моля ви се, г-да! Отдѣвъ, когато се говориха отъ вашитѣ приятели на мой адресъ най-лошитѣ думи, вамъ ви правѣше удоволствие, а сега не искате да слушате. Ами че тия хора, като сж ме знаели, че съмъ такъвъ, каква работа ще иматъ съ мене? Допускате ли, че единъ вагабонтиъ трѣбва да приематъ тѣ? Тогава трѣбва да приемемъ, че или и тѣ сж такива, или азъ не съмъ такъвъ. Защото — така казва българската пословица — „Съ какъвто се съберешъ, такъвъ и ставашъ.“ Ние бѣхме въ кжщата на г. Цанкова, пихме чай, излѣзохме, ходихме насамъ нататъкъ и пр. — Дѣдо Цанковъ и г. Людскановъ нѣма да го откажатъ.

Дойде 1896 г., г-да народни прѣдставители, да се произведатъ пакъ избори за народни прѣдставители. Азъ бѣхъ каненъ нѣколко пѣти отъ г. Людсканова, да отида да видя, какво трѣбва да правимъ въ Врачанско. (Министъръ Александъръ Людскановъ: Откъдѣ съмъ Ви канилъ?) Ще Ви кажа. Не можахъ да отида, при всичко че бѣхъ му обѣщалъ. Казахъ му на втория денъ, че, като излѣзе нѣкой отъ васъ, азъ ще се срѣсна въ Орѣхово или Враца, да говоримъ по изборитѣ. Какво стана? Въ Враца, когато дойде г. Цанковъ, дойде уважаемиятъ Стефанаки Савовъ въ писалището на Никола Ивановъ и Манчевъ и ми каза: Дѣдо Цанковъ е дошълъ, елате да се сберемъ да видимъ какво ще правимъ. (Стефанъ Савовъ: Лѣжешъ! Въ това писалище отъ 10 години насамъ не съмъ ходилъ!) Добрѣ, сега ще ти прочета и единъ документъ, потърпи малко. Не отидохъ азъ, но казахъ на Ваша Милостъ, че, като дойде Дѣдо Цанковъ въ Орѣхово, ще отида. (Стафанъ Савовъ: Възможно е!) Хайде поне да приемемъ половината за вѣрно! Казахъ ли ти, че, като дойде Цанковъ въ Орѣхово, ще отида при него? Отидохъ въ

Орѣхово, пристигна г. Цанковъ вечерята въ къщата на г. Вълчева, който тоже е тукъ, който бѣше срѣщу мене кандидатъ въ изборитѣ. Дѣдо Цанковъ е казалъ на г. Дамяна Вълчевъ, или г. Стефанаки Савовъ му е писалъ — не знаа — но вечерята въ хотелъ „Стара-планина“ получихъ слѣдующата картичка отъ г. Дамяна Вълчевъ: (Чете.) „Йордане! Обѣщавъ си прѣдъ Стефанаки, че, като дойде Дѣдо Цанковъ, ще го посѣтите. Той е тукъ у дома. Не ще да е злѣ да дойдеши, на послѣ каквото щѣши мисли“ — понеже азъ бѣхъ казалъ на г. Вълчева, че нѣма да се съглася. — „Ще бѣде и Македонски, той е тукъ.“ — Македонски отиде, но азъ не отидохъ — „Дамянъ Ц. Вълчевъ, 6 ноемврий 1896 г.“ Тази картичка, г-да народни прѣдставители, въ оригиналъ се намира у г. Георги Даскаловъ, бившъ народенъ прѣдставитель. Тя бѣше прочетена тукъ въ Народното Събрание пакъ по една телеграма, дадена отъ г. Вълчева до г. г. Славейкова и Кралева, които му казаха, че Йоновъ е вагабонтиѣ, такъвъ и онакъвъ. Тогава азъ станавъ пакъ такъвъ. Тази картичка, която азъ прочетохъ тогазъ, взема я г. Даскаловъ, правиха справки, г. Цановъ я гледа и не можа да се произнесе. Картичката е на г. Дамяна Вълчевъ, но за почеркътъ, дали е неговъ, или не, не знамъ. Сега, това бѣше, както казахъ, въ 1896 г. Въ 1896 г., както казва г. Христовъ, — има го тукъ, сжщиятъ вашъ вѣстничецъ и тогазъ се четѣше оттукъ, както и вие вчера четѣхте отъ него... (Димитъръ Христовъ: Сами вие сте признали, че сте фалшификаторъ. Четѣте въ дневниците!) Не е вѣрно. Дайте ми присѣдата, въ която да се казва, че съмъ фалшификаторъ. (Димитъръ Христовъ: Признали сте сами!) Не е вѣрно.

Прѣзъ 1899 г., г-да народни прѣдставители, г. Стефанаки Савовъ дойде въ гр. Орѣхово въ къщата на Мита Антоу, който е сега въ София и е роднина на г. Илия Цановъ, — азъ ви моля, още тази вечеръ да го намѣрите и въ присѣтствието на г. Ризова и на единъ отъ оппозицията: отъ народници, стамболисти, отъ които щете — задайте му слѣдующия въпросъ: идвалъ ли е г. Савовъ отъ Враца въ къщата на г. Антоу, прашалъ ли е г. Д-ръ Дикова, демократъ, отъ партията на Министеръ-Прѣдсѣдателъ г. Каравеловъ — който е честенъ човѣкъ, докторъ, и нѣма да излъже — да дойде да ме вика да отида при него. Помня, че имаше наборна комисиия, и азъ, като помощникъ-кметъ бѣхъ членъ въ тая комисиия. Дойде г. Д-ръ Диковъ и ми каза: „Савовъ те вика“. Казахъ му: „Докторе, азъ знаа защо ме вика г. Стефанаки, но не ще може да се съгласимъ. Ако отида, трѣбва да го лъжа.“ (Петъръ Станчевъ: Не си човѣкъ да лъжешъ!) Не съмъ, защото ако бѣхъ човѣкъ, който да лъже, можехъ да влизамъ въ разни компромиси. Но азъ съмъ вагабонтиѣ сега, защото не съмъ могълъ да лъжа. (Димитъръ Христовъ: Има 20 дѣла противъ Васъ!) Може да има и 50! Но това, което четохте вчера, че съмъ даденъ подъ сѣдъ за ограбване на 80.000 л., ще моля да идете въ Апелацията и ще видите, че не е вѣрно, че съмъ осжжданъ за злоупотрѣбление на 80.000 л. (Нѣкой отъ прѣдставителитѣ: Не си ли лежалъ въ затвора?) Лежалъ съмъ. Въ затвора е лѣ-

жалъ и сегашниятъ Президентъ-Министъръ г. Каравеловъ. (Гласове: А а а! — Смѣхъ.)

Отидохъ най-послѣ, когато докторътъ дойде и ме вика трети път. Азъ отидохъ въ къщата на Мита Антоу и тамъ съ г. Стефанаки Савовъ водѣхме прѣговори, правѣхме пазарлъкъ какво ще правимъ за избора. Най-послѣ, обавихъ на г. Савова, че не ще мога да се съглася, защото обѣщавъ бѣхъ на другия си другаръ и, ако отида да се съглася съ тѣхъ, ще измѣня на другаря си. „Ама, казва, ето на, че другиятъ ти другаръ е съгласенъ да дойде и ние прѣдпочитаме да вземемъ васъ, отколкото него.“ (Стефанаки Савовъ: Васъ лично или вашиятъ другаръ г. Петковъ?) Моля ви се, за г. Добри Петковъ още нѣмаше дума — той бѣше кандидатиранъ въ навечерието на избора. (Стефанаки Савовъ: Лъжешъ!) Г-нъ Добри Петковъ е тукъ. Бѣше кандидатиранъ г. Македонски тогазъ, но вмѣсто г. Македонски се тури г. Петковъ. (Стефанаки Савовъ: Македонски тогава ходѣше да агитира противъ Васъ по селата, че сте вагабонтиѣ и фалшификаторъ!) А вие ме защитивахте; вие казахте тъкмо противното — че съмъ честенъ и добъръ човѣкъ. (Стефанаки Савовъ: Ето, г. Македонски е тукъ, нека каже!) Г-нъ Македонски е ходилъ да говори, че съмъ лошъ, а вие — че съмъ добъръ, а послѣ, когато взехме Македонски, за васъ станавъ вагабонтиѣ. Щомъ съмъ съ васъ, щомъ ви помагамъ, тогава отъ мене по-добъръ нѣма, а щомъ не съмъ съ васъ, тогава съмъ вагабонтиѣ. Не мога да разбера каква е тая работа. (Смѣхъ.)

Виждате, че г. Савовъ, макаръ и малко прикрито, но той не скри, че неотдавна, а прѣзъ 1899 г., когато вече всички тѣзи дѣла бѣха извѣстни на цѣлия свѣтъ, защото постоянно се пишеше по вѣстниците, и тогава пакъ г. Савовъ имаше сжщитѣ прѣговори да води съ мене: да поставиме кандидатури и т. н.

Г-нъ Христовъ, бѣше излъзълъ вчера да говори за моралната страна на тоя изборъ. Ако бѣде въпросътъ за моралната страна, азъ го питамъ да ми каже, съ какво влияние се ползува той въ Луковитъ, какво добро е направилъ той тамъ? А пъкъ азъ, криво-лѣво, въ третѣ секции, дѣто нѣмаше пушки, топове и фалшификации, имамъ 1.500 гласа. Е, моля ви се, тѣзи 1.500 избиратели вагабонти ли сж? (Димитъръ Христовъ: Ама Пиерковъ бѣше тамъ!) Ние говоримъ за първитѣ избори въ другитѣ секции. (Димитъръ Христовъ: И въ първитѣ избори имаше стражари. Ликинъ бѣше тамъ!) Какво има въ протоколитѣ отъ вашитѣ приятели? Имало ли е оплаквания, имало ли е особени мѣнния? Дайте ги!

Г-да народни прѣдставители!... (Нѣкой отъ прѣдставителитѣ: По-кратко!) Защо? Ако вие говорихте по 8 часа, мене баремъ единъ не давате ли бе джанъмъ? Туй е баремъ послѣдниятъ день, хайде де! Туй ще ми държи топло баремъ чакъ, докато паднете, защото азъ ще ви чакамъ. (Димитъръ Ризовъ: Само не знаешъ къдѣ ще чакашъ!) Знаа, защото стражари бѣха поставени снощи тукъ и сега сж поставени, именно, на много сигурно мѣсто ще чакамъ. Знаамъ, че г. Дамянъ Вълчевъ е ималъ добрината

да донесе по-скоро отъ пощата пакета, въ който е било постановлението за моето арестуване — сжиятъ г. Вълчевъ, който казва, че само азъ съмъ могълъ да нося пакети...

Прѣдседателствующий Атанасъ Краевъ: Моля, недѣйте говори за лица, които не сж въ Събранието да ви възразятъ.

Йорданъ Йоновъ: (Продължава.) Каза се, че нищо не е правено по Галичкия изборъ отъ страна на уважаемия г. Д-ръ Даневъ, който е билъ кандидатъ. Тъ не сж прави нищо лошо, тъ не сж подкупили съ пари, т. е. нищо не сж прави! Каненъ бѣше г. Д-ръ Даневъ и сега го каня още единъ пътъ да каже: не е ли телеграфиралъ тукъ, че паритъ, които сж му дали, ги е похарчилъ и иска още 4.000 л. (Министъръ Д-ръ Стоянъ Даневъ: Това е лъжа! Петъ пари не съмъ похарчилъ!) Сега, това ако е лъжа, ще ви моля да ме теглите подъ сждъ и ще дойда да ви докажа съ вашата телеграма, че не е лъжа, а е истина. На разположението на г. Вѣлинова сж почитъ и телеграфитъ — нека той провѣри и ще види и вашата телеграма и вашитъ пари. (Драганъ Цанковъ: А, голѣма работа е, да направимъ такава телеграма! — Сидхъ.) Берекитъ версинъ! Ние бѣхме заедно съ васъ, г. Савовъ. Защо се възмущавате днесъ, че съмъ такъвъ, затуй че постоянно бѣхте съ мене? Г-нъ докладчикътъ Манолъ Златановъ нѣма да излъже, че, когато бѣше членъ въ Браца, той знае, че въ вашата кжца играли сме префа и ядѣхме и пиехме заедно. (Я чо Брашляновъ: Какво общо има вашата префа съ избора? — Драганъ Цанковъ: Само да дрънка!) Вѣрно ли е това г-нъ Златановъ? Защо мълчишь бе джанъмъ? (Прѣдседателствующий Атанасъ Краевъ: Говорѣте, моля Ви се!) Ама оттамъ казва, че съмъ фалшифициралъ подписи. (Димитъръ Ризовъ: Кой бѣше по артистъ въ префата?) Той. Ние му изпихахме виното, а той ни обираше паритъ.

Колкото да се говори по изборитъ, казахъ ви и отдѣвъ, че нѣма какво да се говори повече, защото, каквото и да казвамъ, вие сте увѣрени въ телеграмата на г. Генчева и тя е за васъ най-голѣмиятъ документъ. Че имало и други лица, че имало тамъ и хора отъ други мѣста, тѣхъ не искате да изслушате, тѣхъ не искате да знаете; а отъ г. Генчева е достатъчна една негова телеграма. Още повече, че г. Генчевъ се намираше тукъ, г-да, и прѣди да я подаде, и слѣдъ като ходи отъ прѣдставителъ на прѣдставителъ, слѣдъ като му се каза въ единъ интименъ кржжокъ какво трѣбва да даде, отива Генчевъ и протелеграфирва това свое мнѣние, за да се каже, че го дава официално. И, г-да народни прѣдставители, на една такава телеграма давате вѣра. Какво прѣчеше, ако два дена се дебатира по този въпросъ, за единъ день, азъ молихъ комисията и г. Златановъ обѣща това нѣщо, да изиска поне най-важното нѣщо отъ слѣдственото дѣло — прѣписъ отъ медицинския актъ, а не да дойдатъ тукъ съ скроена телеграма. Защото въ една телеграма отъ Орѣховскитъ граждани се казва, че г. Вълчевъ, въ кабинета на слѣдователя, заедно съ помощникъ-прокурора, седятъ денъ и ноцъ, шушукатъ и кроятъ обвинения противъ насъ;

защото 10—11 души отъ приятелитъ на г. министра Данева се намиратъ днесъ арестувани по това дѣло. Трѣбва, г-да народни прѣдставители, азъ да бжда частъ по-скоро касиранъ отгукъ, за да бжда арестуванъ; стражаритъ ме чакатъ вънъ, за да ме турятъ въ тюрмата, за да замѣстятъ тѣхнитъ приятели. Вие не искате да стане това. За васъ е достатъченъ само фактътъ, че изборътъ е опороченъ, и ще го касирате. Касирайте го!

Прѣдседателствующий Атанасъ Краевъ: Моля, ограничете се по избора и недѣйте хвърля калъ върху прѣстижа на българското правосѣдие. Имайте вѣра въ нашитъ сждилища, че безпристрастно и съвѣстно ще рѣшатъ дѣлото.

Йорданъ Йоновъ: Г-не прѣдседателю...

Прѣдседателствующий Атанасъ Краевъ: Недѣйте прѣдрича, сждътъ какво рѣшение ще вземе.

Йорданъ Йоновъ: Ако, г-не прѣдседателю, се допуца на едната страна да отиде и да казва, че този прѣдседателъ, този прокуроръ и този слѣдователъ сж хора, които ще дойдатъ да омиятъ Йонова отъ крѣвѣта, и затова се праца другъ, е, моля ви се, защо да нѣмамъ това право да кажа този, когото пращатъ, отъ каква среда е той? Азъ ви моля, г-да, да се съгласите на най-малкото нѣщо отъ това, което искатъ всички други: ако не щете анкета, съгласѣте се поне за 24 часа да поискате единъ актъ отъ слѣдственото дѣло, да видите куршумитъ какъ сж намѣрени въ тѣлата на хората и отъ кого сж гърмени, та кога ви питатъ вашитъ избиратели и приятели, да имъ кажете: касирахме Орѣховскиятъ изборъ, изгонихме Йонова отъ Камарата, защото изборътъ е опороченъ, а не защото Йоновъ е крѣвопиецъ. Въ тази смисълъ каза г. Гено Недѣлковъ отдѣвъ, че човѣкъ, който е проливалъ крѣвъ, не може да бжде между насъ. Не съмъ командувалъ азъ... (Гено Недѣлковъ: Не бѣше този мотивътъ. Опорочеността е мотивътъ!) Но вие го казахте. (Гено Недѣлковъ: Това напанагонъ го турямъ!) Тогава ако го туряте напанагонъ, вие вършите грѣхъ. Щомъ вие сте хора, които само за правдина се борите денъ и ноцъ, тогава излъжете съ тази правдина и докажете на хората, а не да слушате какво ви казва едната страна. Разгледайте тѣзи документи. (Гено Недѣлковъ: Това вие ще докажете прѣдъ сждилищата. Ние желаемъ да се очистите отъ тия обвинения.) Ще се мине врѣме и тогава. Но днесъ въ вашитъ умове, въ умоветъ на хилядитъ хора, които стоятъ и слушатъ, у тѣхъ ще остане въ паметѣта, че азъ съмъ касиранъ, защото съмъ проливалъ крѣвъ. (Стефанъ Савовъ: Вѣрно е!) И ако е вѣрно, ако това е истина, съгласѣте се тогава да поискате слѣдственото дѣло, медицинския актъ отъ него, и нека тогава касирането служи, като основа на присѣдата, която ще се издаде противъ мене, и, ако не е вѣрно, тогава нека всички тия клевети, които се хвърлятъ върху мене, да останатъ за смѣтка на приятелитъ на г. Данева, а не да се прѣдаватъ на мене. Остава на васъ, г-да народни прѣдставители, каквото обичате, това да направите.

Прѣдседателствующий Атанасъ Краевъ: Свършихте ли?

Йорданъ Йоновъ: Да, свършихъ.

Прѣсѣдателствующиятъ Атанасъ Краевъ: Прѣди да слѣзете отъ трибуната, азъ моля да съобщите на Народното Събрание, какво общо намирате между медицинския актъ и въпроса за правилността и неправилността на избора?

Йорданъ Йоновъ: Ще Ви кажа, г-не прѣсѣдателю! Въ медицинския актъ е констатирано въ какво положение сж намѣрени куршумитѣ въ хората, какви сж и отъ какъвъ калибъръ. Тамъ ще видите отеждѣ е гърмѣно и какъ е гърмѣно. Отъ слѣдственото дѣло ще видите, кои сж хората, които се намиратъ днесъ въ затвора.

Прѣсѣдателствующиятъ Атанасъ Краевъ: Това не е наша работа.

Йорданъ Йоновъ: Ще се види още, че всичко това е ставало вѣнъ отъ изборното мѣсто, че въ изборното мѣсто нищо не е станало.

Каквото обичате, туй направете.

Министъръ Александъръ Радевъ: Г-да! Г-нъ Йоновъ се помъчи тукъ да хвърли нѣкакъвъ упрекъ на Министерството на Правосъдието за разпорѣжданията, които е направило по изслѣждането на това дѣло. Тъ не сж вѣрни, защото официалнитѣ данни въ Министерството сж слѣдующитѣ. Последното разпорѣждане на прѣдшественника ми г. Д-ръ Данчовъ по това дѣло е било слѣдующето. Изпраща слѣдователя Д-ръ Иванчевъ, да изслѣдва дѣлото, и прокурора при Врачанския окръженъ сѣдъ Рачковъ. Като поехъ Министерството, намѣрихъ тѣзи сжщитѣ лица. Нѣколко дена слѣдъ стѣпването ми въ Министерството, Рачковъ подава рапортъ, като къмъ свой началникъ — Министра на Правосъдието — и иска да бѣде смѣненъ, защото му дотегнало изслѣждането на дѣлото, измъчилъ се съ него. И дѣйствиелно отъ 4 февруарий до завчера той изслѣдваше дѣлото. Азъ уважихъ молбата му и на негово мѣсто изпратихъ помощника му Тодоровъ, а сѣдебниятъ слѣдователъ си остана сжщиятъ, командированъ отъ г. Д-ръ Данчова. Значи, ниекако разпорѣждане особено, по моя инициатива, не е ставало по това дѣло. Слѣдователно, неистината, която твърди г. Йоновъ, остава къмъ другия активъ отъ такива качества на г. Йонкова — въ актива му на много работи, които неистинно тукъ е посочилъ.

Каза се още, че тая телеграма на прокурора била лъжа официална. Азъ увѣрявамъ г. Йонкова, че само подъ защитата на неприкосновеността, която има тукъ, отъ трибуната на Народното Събрание, може да си позволява да говори такива работи, а инакъ той щѣше да вземе онова възмездие, което го чака за многото му дѣла. (Йорданъ Йоновъ: Зная, че е нагласено!)

Слѣдователно, азъ отъ името на единъ честенъ магистратъ, какъвто е г. Тодоровъ, порицавамъ клеветата на г. Йонкова, дѣто каза, че той би могълъ да фалшифицира една телеграма. Този човѣкъ не може да направи нищо друго, освѣнъ да прѣпише медицинския актъ, и този човѣкъ знае, че ако изпрати въ Народното Събрание една

телеграма, несъобразна съ медицинския актъ, върши фалшификация, а такава работа нѣма да допусна никога, че г. Тодоровъ, помощникъ-прокурорътъ на Врачанския окръженъ сѣдъ, може да извърши. Има право, обаче, отъ друга страна, г. Йоновъ, да се страхува отъ прокуроритѣ.

Йорданъ Йоновъ: Не е вѣрно. Само двѣ думи ще кажа. Кога отидохте дотамъ, да искате само работи, които сж за ваша полза, защо не искате отъ прокурора да снесе официаленъ прѣписъ отъ този актъ да го прати тукъ?

Министъръ Александъръ Радевъ: То е официаленъ прѣписъ отъ медицинския актъ.

Йорданъ Йоновъ: Не е вѣрно.

Христо Филиповъ: Азъ ще помоля г. Йонкова да каже, защо въ урнитѣ не е попаднала нито една бюлетина отъ противникитѣ.

Йорданъ Йоновъ: Ето защо, г-да народни прѣдставители! Азъ ви казахъ, че цѣлътъ на нашитѣ противници не бѣше да дойдатъ да гласоподаватъ; тѣхната цѣль бѣше да развалятъ и втори пѣтъ избора и да дойде комисията тѣхъ да прогласи на основание чл. 117 отъ избирателния законъ, защото въ третѣ секции тѣ иматъ най-много гласове. И когато самъ прѣсѣдателътъ излѣзе да ги моли да гласоподаватъ, да не гледатъ кой отъ кои е, тѣ само казваха: не, кмета искаме. Какво показва това? Че ние не щемъ, защото ще ви изгонимъ отъ тукъ. Отъ Сърбеница ви изпѣдихме и тукъ сжщо; ние ще останемъ господари на положението.

Христо Филиповъ: Втори въпросъ. Защо арестувахте околийския началникъ?

Министъръ Александъръ Радевъ: Питатъ, какъ е попаднала тази телеграма на помощникъ-прокурора? Забравихъ отдѣвъ да кажа това, но г. докладчикътъ ми напомни, и това е вѣрно. Провѣрочната комисия съ едно писмо до Министерството на Правосъдието иска да ѝ доставимъ свѣдѣния отъ медицинското разслѣждане на това дѣло. Слѣдствие на това искане, Министерството ѝ достави тая телеграма.

Докладчикъ Манолъ Златановъ: Заявявамъ, че това е вѣрно.

Йорданъ Йоновъ: Само това, което Ви понасяло, г. докладчикъ, само него сте искали. Защо не искахте и други свѣдѣния? Това Ви уличава.

Прѣсѣдателствующиятъ Атанасъ Краевъ: Обявявамъ за сключени прѣнията по Орѣховския изборъ, специално по секцията въ с. Галиче.

Министъръ-Прѣсѣдателъ Петко Каравеловъ: Питайте не желаятъ ли да говорятъ и другитѣ избраници.

Прѣсѣдателствующиятъ Атанасъ Краевъ: Г-нъ Македонски и г. Паница! Желаете ли да говорите по избора?

Д-ръ Петър Гудевъ: Излишно е да се питатъ, когато не сж искали дума!

Прѣдсѣдателствующий Атанасъ Краевъ: Г-да прѣдставители! Прѣди да постѣпимъ къмъ гласуване, дълженъ съмъ, споредъ правилника за вътрѣшния редъ на Народното Събрание, да резюмирамъ прѣдложенията, които сж направени по този изборъ. А именно: г. докладчикътъ на провѣрочната комисия прѣдстави рѣшението на тази комисия въ тази смисълъ: да се признае станалиятъ въ Галиче на 4 февруарий т. г. допълнителенъ изборъ за опороченъ и като такъвъ да се касира и да се произведе новъ изборъ въ цѣлата Орѣховска околия.

Слѣдъ това, г. Димитъръ Петковъ направи прѣдложение да се отреди една парламентарна анкета, и, слѣдъ като Събранието бжде освѣтлено повторно по този изборъ отъ анкетата, да се произнесе за правилността или неправилността му, признавайки, обаче, г. Петковъ, че и отъ документитѣ, които се намиратъ при дѣлото, достатъчно се е убѣдилъ въ нередовността на избора.

Трето едно прѣдложение имаше отъ г. Алекси Филиповъ, въ смисълъ: да признае Народното Събрание, че нѣма нужда отъ анкета и че изборътъ въ Галиче не е станалъ. (Алекси Филиповъ: Азъ оттеглямъ моето прѣдложение и моля да се не гласува.)

Четвърто прѣдложение имаше направено отъ г. Найча Цановъ: да се признае изборътъ въ Галиче за опороченъ, да се касира и въ послѣдствие да се повтори изборътъ само въ тази секция, но не и въ цѣлата Орѣховска околия.

Спорѣдъ приетия парламентаренъ редъ, слѣдва да се положи на гласуване най-напрѣдъ онова прѣдложение, което не клони къмъ окончателното разрѣшение на въпроса, слѣдователно, прѣдложението на г. Петкова. (Гласове: Да се гласува прѣдложението на комисията!) Моля ви, г-да!

Димитъръ Петковъ: Най-напрѣдъ трѣбва да се тури на гласуване прѣдложението за анкета. Тѣй се е практикувало.

Прѣдсѣдателствующий Атанасъ Краевъ: Той е прѣждискусенъ въпросъ, прѣдшествува рѣшението, съ което може да се рѣши окончателно въпросътъ.

Д-ръ Дико Йовевъ: Четвъртото прѣдложение, което Вие изказахте, именно онова на г. Найча Цановъ, въ смисълъ, че въ случай че се касира изборътъ, да се не повтаря въ цѣлата околия, е прѣдложение, върху което почти не станаха дебати, защото се изгуби въ другитѣ общи дебати. Сега, азъ казвамъ, че заслужава да се кажатъ нѣколко думи върху него, защото г. Цановъ говори по това прѣдложение, а другъ никой нищо не каза, а то, по своята важностъ, заслужава да бжде по-обширно обсъдено. (Гласове: Кой е кривъ?) Азъ ще моля туй прѣдложение да се остави по-нататъкъ и да се допусне да се продължатъ разискванията по него. (Гласове: Прѣнїята сж свършени!)

Докладчикъ Манолъ Златановъ: Искамъ думата по този въпросъ.

Апостолъ Урумовъ: Дебатитѣ сж свършени, нали?

Прѣдсѣдателствующий Атанасъ Краевъ: Дебатитѣ сж свършени, но Събранието е свободно, ако желае да продължи разискванията по този въпросъ. (Гласове: Нѣма нужда — освѣтлени сме!) Не е взето рѣшение да се прѣкратятъ дебатитѣ.

Иванъ Московъ: Понеже не е взето рѣшение, че дебатитѣ се прѣкратяватъ, мисля, че може да се говори още по туй прѣдложение.

Прѣдсѣдателствующий Атанасъ Краевъ: Питамъ г. Йовева, желае ли да говори по този въпросъ?

Д-ръ Дико Йовевъ: Ще желая, ако се продължатъ дебатитѣ.

Докладчикъ Манолъ Златановъ: Въ комисията така се съгласихме по този въпросъ. Най-напрѣдъ се постави въпросътъ: признава ли комисията, че изборътъ въ Галиче е опороченъ и че трѣбва да бжде касиранъ. Отговорътъ бѣше: признава. Слѣдъ туй, г. Цановъ повдигна въпросъ: трѣбва ли, слѣдъ такова рѣшение, да бжде повторенъ изборътъ въ цѣлата околия, или да стане само въ секцията Галиче, а въ останалитѣ три секции да не става? Комисията рѣши съ голѣмо болшинство: изборътъ да се повтори въ цѣлата околия. Слѣдователно, въ такъвъ порядѣтъ, ако стане гласуването, т. е. че изборътъ трѣбва да стане въ цѣлата околия, само по себе си се разрѣшава въпросътъ, който повдига г. Найчо Цановъ. Прочее, дебати при това положение на работата сега едва ли може да ставатъ.

Д-ръ Никола Геннадиевъ: Моето мнѣние, г-да народни прѣдставители, е, че доста дебати станаха и върху прѣдложението на г. Цанова; никой не прѣчеше на г. г. ораторитѣ, ако искаха, да взематъ участие и да се произнесатъ. Заради това, въпросътъ е правилно поставенъ: ако се отхвърли прѣдложението на комисията за произвеждане изборъ въ цѣлата околия, тогава ще се постави на гласуване прѣдложението на г. Найча Цановъ, безъ ново дебатирание.

Прѣдсѣдателствующий Атанасъ Краевъ: Азъ се обръщамъ къмъ г. Йовева и му заявявамъ, че понеже дебатитѣ не сж прѣкратени, ако иска да каже нѣщо по прѣдложението на г. Цанова, мога да му дамъ думата.

Д-ръ Дико Йовевъ: Азъ нѣмамъ претенцията да занимавамъ Събранието съ дебати, особено слѣдъ като се прѣкратиха, но ще ви моля, при вотирането, въпроса за касирането, да не свързвате съ прѣдложението на г. Цанова, защото сега ние ще трѣбва да рѣшимъ: касираме ли, или не избора. Ако рѣшимъ, че изборътъ се касира, тогава да дойде редъ и за прѣдложението на г. Цанова. (Гласове: Не, не!)

Прѣдсѣдателствующий Атанасъ Краевъ: Полагамъ на гласуване най-напрѣдъ прѣдложението на г. Петкова. Които отъ г. г. прѣдставителитѣ приематъ това прѣдложение, което е въ смисълъ да се нареди една анкета за доизсѣждане избора въ секцията Галиче, моля да си вдигнатъ ржката. (Меншество.) Меншество. Значи, прѣдложението на г. Петкова за анкета пада.

Слѣдва второто прѣдложение, което е, да се признае станалият на 4 февруарий изборъ въ секцията Галиче за нередовенъ и, като такъвъ, да се касира. (Иванъ Московъ: Цѣлото прѣдложение на комисията поставѣте на гласуване!) Моля, позволѣте.

Който отъ г. г. прѣдставителитѣ считатъ станалият на 4 февруарий изборъ въ Галиче за нередовенъ и, като такъвъ, трѣбва да бѣде касиранъ, да си вдигнатъ ржката. (Болшинство. — Гласове: Въ всичката околия!) Болшинство. (Ржкоплѣскане.)

Слѣдва да рѣши почитаемото Събрание, слѣдъ като касира избора, станалъ въ Галиче, трѣбва ли да се произведатъ нови избори въ цѣлата околия, или само въ Галиче. Затова, азъ поставямъ на гласуване най-напрѣдъ прѣдложението на г. Найча Цановъ, което е: изборътъ да се произведе само въ Галичката секция, но не и въ цѣлата околия. Ако падне, тогава слѣдва, че изборътъ трѣбва да се произведе въ цѣлата околия. (Гласове: Турѣте на гласуване прѣдложението на комисията!) Моля, тѣзи г. г. прѣдставители, които приематъ прѣдложението на г. Цанова, което е, што изборъ да се произведе не въ цѣлата Орѣховска околия, а само въ секцията Галиче, да си вдигнатъ ржката. (Меншинство.) Меншинство. Пада това прѣдложение. Слѣдователно, остава прѣдложението на комисията; но за да нѣма никакво съмнѣние, моля да се гласува.

Който отъ г. г. прѣдставителитѣ приематъ, што изборътъ да се повтори въ цѣлата Орѣховска околия, да си вдигнатъ ржката. (Болшинство.) Единодушие. Изборътъ въ Орѣховската околия се касира и ще стане новъ изборъ въ всичкитѣ секции. (Ржкоплѣскане.)

Давамъ 5 минути одихъ.

(Слѣдъ одихъ.)

Прѣдсѣдателствующий Атанасъ Краевъ: (Звъни.) За сѣданието се продължава.

Прѣдъ видъ направеното зайвление отъ страна на г. Йонова, че било наредено, што веднага, щомъ бѣде касиранъ, да бѣде грабнатъ подъ стража и да бѣде арестуванъ, съобщавамъ на почитаемото Народно Събрание, че азъ го съпроводихъ до прѣдвѣрието на Събранието и видѣхъ, че той свободно замина съ другаря си г. Македонски по улицата „Царь-Освободителъ“, безъ да има стражари да го обезпокояватъ.

Минаваме на дневния редъ.

Има думата докладчикътъ на провѣрочната комисия по изборитѣ г. Соколовъ, за да докладва изборътъ, станалъ въ Радомирската околия.

Докладчикъ Спасъ Соколовъ: Г-да народни прѣдставители! Радомирската околия е била разпрѣдѣлена на три секции.

Първата секция е била въ гр. Радомиръ. Бюрото се е събрало въ 7 ч. и 35 м., а гласоподаването се е почнало въ 8 ч. сутринята и е траяло до 8 ч. вечерята. Прѣзъ деня е постѣпила една телеграма отъ единъ отъ кандидатитѣ, съ която заявява, че имало устроена шайка,

та бюрото да вземе мѣрки. Бюрото, като изслѣдвало тая работа, намѣрило, че нѣма такова нѣщо, и оставило това заявление безъ послѣдствие. Също е постѣпило и едно заявление отъ нѣкои избиратели, които искали да се отстранятъ стражаритѣ, обаче, оказало се, че никакъвъ стражаръ не е имало. Така што, мирно и тихо е вървѣлъ изборътъ. Гласоподавали сж 1.416 души и най-много гласове сж получили: Иванъ Соколовъ — 819, Димитъръ Цв. Пчелински — 506, а другитѣ кандидати сж получили много по-малко гласове.

Въ втората секция изборътъ се е произвѣлъ въ с. Жабляно. Отъ 3.820 души избиратели, гласоподавали сж 1.154. Бюрото се е събрало въ 7 ч. и 45 м., а гласоподаването е почнало въ 8 ч. и е траяло до 6 ч. вечерята. Никакви случки не е имало. Постѣпило е заявление отъ Сиришничката община, съ което избирателитѣ отъ тая община искали да гласоподаватъ слѣдъ Дивлянската, но бюрото, като имало прѣдъ видъ, че по азбучния редъ слѣдва Егълнишката, Еловъ-Долската и Пещерската общини, оставило заявлението имъ безъ послѣдствие. При гласоподаването на Еловъ-Долската община, въ 5 ч. и 40 м., влѣзли сж избиратели и отъ Сиришничката община съвкупно съ тѣхъ, между които имало хора съ тояги и се скарали кои да гласоподаватъ по-рано, безъ, обаче, да стане друго нѣщо, освѣнъ едно скарване помежду имъ и, слѣдъ възстановяването на реда, гласоподаването се е продължило и свършило въ 8 ч. Слѣдъ откриването на урнитѣ, установило се, че сж гласоподавали 1.154 избиратели и най-много гласове получили: Иванъ Соколовъ — 700 гласа и Димитъръ Цв. Пчелински — 687 гласа.

Третата секция е била въ с. Жедна. Бюрото се открило въ 7 ч. и се закрило въ 6 ч. Гласоподавали сж само 996 души. Никакви произшествия не е имало особени. Постѣпили сж заявления отъ нѣкои общини, съ които заявяватъ, че картитѣ имъ не били раздадени, обаче, тѣзи заявления сж останали безъ послѣдствие, като е забѣлѣзано въ дневника да се прѣпратятъ до надлежната властъ. Така што, въ резултатъ се оказало, че и въ тая секция пакъ сж получили най-много гласове: Иванъ Соколовъ — 471 и Димитъръ Цв. Пчелински — 466.

Общиятъ резултатъ отъ всичкитѣ секции е, че Иванъ Соколовъ е получилъ 1.990 гласа и Димитъръ Цв. Пчелински — 1.656.

Комисията по провѣрка на изборитѣ призна тоя изборъ за правиленъ и редовенъ, и азъ, въ качеството си на докладчикъ, моля Събранието да го приеме за такъвъ и да го утвърди.

Прѣдсѣдателствующий Атанасъ Краевъ: Има ли нѣкой да иска думата по Радомирския изборъ? (Никой не се обажда.) Понеже никой не иска думата, ще туря на гласуване мнѣнието на комисията, което е: да се признае станалиятъ въ Радомирската околия изборъ за правиленъ и дѣйствителенъ и г. г. Иванъ Соколовъ и Димитъръ Пчелински за законно избрани народни прѣдставители. Който приематъ това мнѣние на комисията, моля да си

вдигнатъ ржката. (Вдигатъ отъ всежидѣ.) Единодушие. Изборътъ се утвърждава.

Има думата сѣщиятъ докладчикъ, за да докладва избора, станалъ въ Дубнишката околия.

Докладчикъ Спасъ Соколовъ: Г-да народни прѣдставители! Дубнишката околия е била раздѣлена на четири секции. Първата е била въ гр. Дубница. Бюрото се открило въ 7 ч., а гласоподаването е започнало въ 7 $\frac{3}{4}$ ч. и се е продължило до 8 ч. вечерята. Прѣзъ деня никакви произшествия особени нѣма. Има едно заявление отъ единъ отъ застъпниците, което е подадено на прѣдседателя и съ което се казва да се отстрани кандидатътъ г. Радевъ, понеже стоялъ на вратата. Слѣдъ направената забѣлѣжка, Д-ръ Радевъ веднага се отстранилъ. Прѣзъ деня, отъ многото натискъ на народа, оградата, която е била направена около бюрото, се счупила, вслѣдствие на което бюрото е повикало войска и, слѣдъ като е дошла войската, възстановенъ е билъ редътъ и гласоподаването се е продължило. Гласоподавали сж 1.440 избиратели и най-много гласове въ тая секция сж получили: Д-ръ Александъръ Радевъ — 635, Петъръ Станчевъ — 572, Д-ръ Константинъ Стоиловъ — 412 и Димитъръ Я. Радевъ — 393. Никакви други особени произшествия не е имало.

Втората секция е била въ с. Долистово. Бюрото се открило въ 7 ч., а гласоподаването е почнало въ 8, понеже не е имало избиратели до това врѣме, и се е продължило до 6 ч. Прѣзъ деня сж постъпили заявления отъ 9 лица, които сж искали да гласоподаватъ, понеже не били записани въ списъцитѣ. Обаче, тѣхнитѣ заявления сж били оставени безъ послѣдствие, понеже това не било работа на бюрото, а било работа на кметовѣ или на съставителитѣ на тѣзи списъци. Постъпило е сжщо едно заявление, въ което се казва, че нѣкой си господинъ гласоподавалъ два пжти. Бюрото е постановило това лице да бѣде дадено подъ сждъ. Други никакви заявления не е имало, нито нѣкои произшествия. Отъ провѣрването въ тая секция се оказало, че Д-ръ Константинъ Стоиловъ е получилъ 420 гласа, Димитъръ Я. Радевъ — 420, Д-ръ Александъръ Радевъ — 310 и Петъръ Станчевъ — 306.

Третата секция е била Бобошевската. Бюрото се открило въ 7 ч. и гласоподаването е почнало веднага и се е продължило до 6 ч. вечерята. Гласоподавали сж 1.210 души. Никакви произшествия не е имало, нито пжкъ заявления. Най-много гласове сж получили: Д-ръ Александъръ Радевъ — 755, Петъръ Станчевъ — 733, Д-ръ Константинъ Стоиловъ — 177 и Димитъръ Я. Радевъ — 169. При това имамъ да забѣлѣжа, че имало и други кандидати, но тѣ сж съ много малко гласове и затова не ги споменувамъ.

Четвъртата секция е била Кочериновската. Бюрото се открило въ 7 ч. и 4 м. сутринята, а гласоподаването е почнало въ 7 ч. и 40 м. и се е продължило до 6 ч. вечерята. Никакви произшествия и заявления не е имало.

Всички тия протоколи отъ четиритѣ секции сж били подписани отъ бюрата, съ изключение на единъ отъ застъп-

ниците, който не е подписалъ затова, защото си билъ заминалъ по-рано. Така щото, общиятъ резултатъ е, че отъ Дубнишката околия най-много гласове за народни прѣдставители сж получили: г. г. Д-ръ Александъръ Радевъ и Петъръ Станчевъ, именно: Д-ръ Александъръ Радевъ — 2.209 гласа и Петъръ Станчевъ — 2.045.

Комисията прие този изборъ за правиленъ и редовенъ и азъ, въ качеството си на докладчикъ, моля Събранието да го приеме за такъвъ и да го утвърди.

Прѣдседателствующий Атанасъ Краевъ: Има ли нѣкой да иска думата. (Никой не се обажда.) Понеже никой не иска думата, полагамъ на гласуване рѣшението на комисията, което е: да се утвърди станалиятъ изборъ въ Дубнишката околия и г. г. Д-ръ Александъръ Радевъ и Петъръ Станчевъ да се признаятъ за законно избрани народни прѣдставители отъ тая околия. Тия отъ г. г. народнитѣ прѣдставители, които приематъ това рѣшение на провѣрочната комисия, да си вдигнатъ ржката. (Болшинство.) Единодушие. Изборътъ се утвърждава.

Има думата докладчикътъ на сжщата комисия, г. Урумовъ, да докладва станалия изборъ въ Троянската околия.

Докладчикъ Апостолъ Урумовъ: Г-да народни прѣдставители! Троянската околия избира двама прѣдставители, и е раздѣлена на три секции. Въ първата секция, която е била въ гр. Троянъ, се е започнало гласоподаването въ 7 ч. сутринята и е свършено точно въ 6 ч. При откриването урнитѣ, констатирало се е, че сж намѣрени 1.883 бюлетини и толкова лични карти. Отъ тѣхъ 12 ги намѣрили за недѣйствителни, защото били написани съ моливъ. Отъ тѣзи 1.883 бюлетини, получили сж: Цвѣтко В. Таслаковъ — 1.232 гласа, Никола Гимиджийски — 1.212 гласа. Прѣзъ деня, когато е ставалъ изборътъ не е имало никакви произшествия, не е имало никакво оплакване, абсолютно, и, слѣдователно, изборътъ въ тая секция е извршенъ много редовно и правилно.

Въ втората секция, която е била въ селото Дебнѣво, е започнатъ изборътъ така сжщо въ 7 ч. и е свършенъ въ 7 ч. и 50 м. Причината, за да се продължи до 7 ч. и 50 м. е, че кждѣ 6 ч. е гласоподавала една община, така щото се е дало възможностъ да изгласоподаватъ избирателитѣ отъ това село. Никакви произшествия, безредици и оплаквания въ врѣме на избора прѣзъ деня не е имало. Отъ гласовѣтѣ, които сж дадени въ тази секция, получили сж: Цвѣтко В. Таслаковъ — 948 гласа, Никола Гимиджийски — 926 гласа.

Третата секция е била въ селото Дълбоки-долъ. И тамъ е откритъ изборътъ и започнало се е гласоподаването въ 8 ч. Причината, за да се отвори малко по-късно е била тази, че нѣкои членове на бюрото не сж били пристигнали своевременно и се е продължилъ изборътъ до 6 ч. вечерята. При окриването урнитѣ констатирало се е, че сж подадени гласове: за Цвѣтко В. Таслаковъ — 1.118 гласа и за Никола Гимиджийски — 1.107 гласа. Както въ другитѣ секции, така и въ тая не е имало прѣзъ деня на избора никакви нередовности, никакви оплаквания и

контестации. Така щото, изборътъ въ тази секция е вървъл мирно, редовно и тихо.

Комисията, като разгледа този изборъ, счете, че не можеше асѣж и да има тамъ каквито и да бждатъ нередовности и гюрлтии; счете избора, че е единъ отъ най-правилнитъ избори и моли Събранието да го приеме за най-правиленъ и редовенъ отъ всичкитъ избори, които станаха въ България.

Прѣдседателствующий Атанасъ Краевъ: Понеже никой не иска думата по този изборъ, ще туря на гласуване. Моля тия г. г. прѣдставители, които приематъ избора, станалъ въ Троянската околия, отъ която сж избрани г. г. Цвѣтко В. Таслаковъ и Никола Гимижийски, за правиленъ и редовенъ, да си вдигнатъ ржката. (Болшинство.) Изборътъ се потвърждава.

Г-нъ докладчикътъ има думата да докладва Тетевенския изборъ.

Докладчикъ Апостолъ Урумовъ: Въ Тетевенската околия, г-да прѣдставители, така сжщо се избиратъ двама прѣдставители, и околията е раздѣлена на три секции. Първата — въ гр. Тетевенъ, втората — въ нѣкое си село Турски-изворъ и третата — въ нѣкое си село Видраре.

Въ първата секция, Тетевенската, се е открило бюрото, т. е. започналъ се е изборътъ въ 8 ч. и 25 м. Причината за късното започване е била закъснѣването на избирателитъ, за туй почнало по-късно гласоподаването. Продължавало се е гласоподаването до 8 ч., когато сж изгласоподавали всички избиратели, които сж дошли да гласоподаватъ. При откриването на урнитъ констатирадо се е, че сж били пуснати 1.361 бюлетини и 1.368 карти. Отъ 1.361 бюлетини за народни прѣдставители, пуснати въ урнитъ, сж приети за редовни — 1.356, а останалитъ сж счели за недѣйствителни, защото били написани съ моливъ. Отъ намѣренитъ бюлетини въ урнитъ се е констатирадо, че сж подадени: за Петка Каравеловъ — 1.110 и за Христо А. Филиповъ — 1.105.

Прѣзъ врѣме на гласоподаването, отъ 8 ч. и 25 м., когато е започналъ изборътъ, до часа 8 вечерята, не е станало никакво смущение, не е имало никакво оплакване. Не сж постѣжили, както прѣзъ деня, така и слѣдъ изборитъ никакви контестации. (Единъ прѣдставителъ: Колко сж били недѣйствителнитъ бюлетини?) Петъ.

Въ втората секция, която се намира въ с. Турски-изворъ, гласоподаването е почнато въ 7 ч. сутринята и е свършено въ 6 ч. вечерята. При отварянето на урнитъ, оказали сж се 1.393 избирателни карти и толкова бюлетини. Отъ бюлетинитъ една е счетена за недѣйствителна, защото било написано, намѣсто кандидата, „Боже пази България“. Отъ тѣзи бюлетини, за Петка Каравеловъ има 625, за Христо Филиповъ — 606. Така сжщо прѣдъ всичкото производство на избора не е имало никакво оплакване, не е станалъ никакъвъ смутъ, слѣдователно, много правилно и редовно е извършенъ изборътъ. (Единъ прѣдставителъ: Противникитъ колко гласа сж получили?) По 200 — 300 гласа.

Въ Видрарската секция е почнатъ изборътъ въ 7 ч. и 40 м. сутринята и свършенъ въ 6 ч. вечерята. При

откриването на урнитъ оказали се 1.106 бюлетини, 1.105 избирателни карти — една по-малко. Всичкитъ бюлетини сж намѣрени за дѣйствителни, и отъ тѣхъ за Петка Каравеловъ — 286 и 223 — за Христа Филипова, а останалитъ — другитъ противници. Прѣзъ деня на избора не е имало никакви нарушения на реда и тишината, не сж подадени никакви заявления, не сж подадени никакви контестации. Ще забѣлѣжа, че дневникътъ направенъ въ всѣка една отъ тия секции, е подписанъ, както отъ застѣпникитъ, така сжщо и отъ всичкитъ членове на бюрото, безъ всѣкаква забѣлѣжка и особено мнѣние. Болшинство по гласове сж имали: Петко Каравеловъ и Христо Филиповъ. Пенеже не е имало никаква нередовност, нито сж подадени контестации по избора, въ тѣзи три секции, комисията намира, че този изборъ е единъ отъ най-редовнитъ и правилнитъ, и е на мнѣние да се утвърди.

Прѣдседателствующий Атанасъ Краевъ: Понеже никой не иска думата по този изборъ, ще поставя на гласуване мнѣнието на комисията. Ония г. г. прѣдставители, които приематъ станалиа на 28 януарий изборъ въ Тетевенската околия, въ която сж избрани г. г. Петко Каравеловъ и Христо Филиповъ, за правиленъ и редовенъ, да си вдигнатъ ржката. (Всички вдигатъ.) Единодушие. Изборътъ се потвърждава.

Сжщиятъ докладчикъ има думата по Ловчанския изборъ.

Докладчикъ Апостолъ Урумовъ: Въ Ловчанската околия се избиратъ трима прѣдставители. Раздѣлена е на 4 секции. Първата секция се намира въ гр. Ловечъ, втората — въ с. Радюване, третата — въ с. Александрово и четвъртата — въ с. Какрина.

Въ първата, Ловчанската секция, изборътъ е започнатъ въ 8 ч. сутринята затуй, защото нѣкои отъ членоветъ, които съставляватъ бюрото, сж се явили малко по-късно. Прѣзъ врѣме на гласоподаването нѣкои отъ застѣпникитъ сж заявили, че имало нѣкои си агитатори въ изборния дворъ и молили прѣдседателя да ги изгони. Прѣдседателътъ, като излѣзълъ, макаръ че е констатираълъ, че е пѣмало агитатори, обаче, е заявилъ на всеуслышание, че ако има нѣкой такъвъ, да заявятъ. Слѣдъ това се е върналъ и се е почнало редовното гласоподаване. Изборътъ се е прѣкратилъ въ 7½ ч. слѣдъ обѣдъ, защото до туй врѣме се намирали гласоподаватели, които да гласоподаватъ, а оттамъ нататѣкъ не се е явилъ никой. Като се открили урнитъ, констатирадо се е, че, между другитъ кандидати, получили сж: Янко Ст. Забуновъ — 96 гласа, Гено Стойновъ — 96 гласа, Павелъ Ст. Баевъ — 96 гласа, а другитъ: Петко Каравеловъ е получилъ — 640 гласа, Д-ръ В. Радославовъ — 639 гласа и т. н. Азъ указвамъ само гласоветъ на Забунова, Стойнова и Баева, защото въ другитъ секции тѣ сж получили най-много гласове и тѣ сж прогласени за избраници.

Въ втората секция, въ с. Радюване, гласоподаването е започнато въ 8 ч. и 20 м. сутринята и свършено въ 6 ч. вечерята. Производството на избора е вървѣло безъ никакви инциденти, както е забѣлѣзано въ дневника. При

откриването на урнитѣ, констатираше се, че въ тази дѣто сж пускани избирателнитѣ карти, е имало 1.313 избирателни карти, а въ другата, дѣто сж пускани бюлетинитѣ, сж констатирани сжщото число бюлетини. Отъ тѣхъ 9 сж счетени за нередовни, защото сж написани съ моливъ. Въ тая секция сж получили: Янко Ст. Забуновъ — 61 гласъ, Гено Стойновъ — 61 гласъ, Павелъ Ст. Баевъ — 61 гласъ. Другитѣ: Каравеловъ, Радославовъ и пр. сж получили много повече, отколкото Забунова и другаритѣ му.

Въ Александровската секция изборътъ е започнатъ въ 7 ч. сутринята, а свършенъ въ 7 ч. и 35 м. вечерята, тоже безъ никакви инциденти, безъ никакви забѣлѣжки въ дневника, подписанъ, както отъ бюрото, тѣй и отъ застъпничитѣ на всички кандидати, които имали такива. При откриване на урнитѣ, констатираше се, че Забуновъ получилъ 779 гласа, Стойновъ — 690, Баевъ — 777.

Въ Какринската избирателна секция, изборътъ се започналъ въ 7 ч. и свършилъ въ 6 ч. При откриването на урнитѣ, констатираше се, че има 1.026 бюлетини, отъ които само 1.023 се смѣтнали за дѣйствителни и сж се броили заради туй, защото три не били скръпени съ подписа на прѣдсѣдающия бюрото. Забуновъ получилъ 843 гласа, Стойновъ — 843, Баевъ — 843.

Събрани гласовѣтъ на кандидатитѣ отъ тия 4 секции, излиза, че Забуновъ, Стойновъ и Баевъ иматъ несравнено по-много гласове и заради туй сж прогласени за избраници.

Прѣзъ деня на избора, както казахъ по-напрѣдъ, при доклада за всѣка секция, не сж подадени никакви заявления, никакви контестації. Обаче, впоследствие, на 6 февруарий, постѣпила въ канцеларията на Народното Събрание една контестація, която била подадена на 3 февруарий, съ която около 150 души се оплакватъ, че се извършили нѣколко нарушения, вслѣдствие на които, като считатъ, че изборътъ е опороченъ, искатъ да се касира. Контестаторитѣ намиратъ, че е нарушенъ чл. 71 отъ избирателния законъ, защото Ловчанскитѣ окръженъ съдъ е теглилъ жребие на 19 януарий т. г. за членовѣтъ на избирателнитѣ бюра, а сжщото теглене е повторилъ на 23 сжщия по съображение, че при първото теглене окръжниятъ съдъ допусналъ нѣкакво опущение. За всичко това телеграфирани въ Министерството на Вѣтрѣшнитѣ Работи, обаче, Министерството оставило оплакването не-удовлетворено.

Комисията намѣри, че никакви доказателства нѣма прѣдставени, че дѣйствително работата стои тѣй, както я прѣдставляватъ контестаторитѣ; но и да би било тѣй, нѣма да има значение за опорочването на избора и заради това, като е приела, че това не е нарушение, което може да опорочи избора, оставила заявлението безъ послѣдствие, още повече, че не може да влияе ни най-малко върху волята на избирателитѣ, макаръ жребието и да е теглено не въ врѣмето, прѣдписано отъ закона.

Оплакватъ се така сжщо, че е нарушенъ чл. 48 отъ сжщия законъ, защото, при разпрѣдѣлението на Ловчанската административна околия на избирателни секции, не е вземалъ участие прокурорътъ при Ловчанския окръженъ

съдъ. Дѣйствително, при разпрѣдѣлението би трѣбвало да присѣтствува и прокурорътъ, но нѣма никакви доказателства, че той не се е явилъ, па най-послѣ и да има такива доказателства, комисията е на мнѣние, че отсъствието на единъ членъ отъ комисията ни най-малко не отнема правата на останалитѣ членове, които съставляватъ болшинството, да опрѣдѣлятъ секциитѣ. Отсъствието на единъ членъ не може да прави рѣшенията на комисията невалидни и да опорочи избора, та затуй комисията намѣри, че това не може да обърне вниманието на Народното Събрание.

Третото оплакване състои въ това, че билъ нарушенъ чл. 49, буква б отъ сжщия законъ, защото, при опрѣдѣлянето на гласоподавателнитѣ центрове, не сж се водили отъ указанията на закона, а се водили отъ нѣкои съображения, които би трѣбвало да помогнатъ, споредъ както твърдятъ контестаторитѣ на тѣзи, които опрѣдѣляли секциитѣ, именно опрѣдѣляли мѣста, които били за тѣхъ изгодни, като прѣдполагали, че ще да иматъ повече гласоподаватели.

Комисията, макаръ да счита, че това е едно обстоятелство, което може да повлияе и за числото на гласовѣтъ, които бяха се получили за извѣстни кандидати, ако би билъ центърътъ на секцията на друго мѣсто, но понеже законътъ дава право на една комисия да опрѣдѣли тѣзи секции безапелационно, така да се каже, и понеже нейно право е да разрѣши, право или криво, възъ основа на закона, кждѣ да е центърътъ на една или друга секция, не можемъ сега ние да се произнесемъ и да кажемъ, че заради това, защото комисията не се е съобразила съ топографическото положение на мѣстото, изборътъ е опороченъ. Заради туй, комисията счете, че и това оплакване не е сжществено, за да опорочи избора и, слѣдователно, да прѣдизвика касирането му.

Четвъртото оплакване е, че билъ нарушенъ чл. 103 отъ избирателния законъ, защото нѣкои си отъ писаритѣ при общинскитѣ управления и нѣкои горски стражари и други служащи сж ходили и атигирани за разни кандидати. Безспорно е, и комисията намѣри, че има влияние, когато излиза нѣкой чиновникъ, или горски падаръ или селски писаръ да агитира, но понеже агитациитѣ сж били, не само въ полза на единъ кандидатъ, но за въ полза на разни кандидати, така щото, влиянието е разпрѣдѣлено между всички кандидати и, слѣдователно, не може да бжде въ врѣда на никого, рѣши да се остави безъ послѣдствие.

Водима отъ тѣзи съображения, комисията намѣри, че тѣзи заявления не сж отъ естество да опорочатъ избора и ходатайствувамъ прѣдъ васъ да счетете избора за редовенъ и правиленъ и да го утвърдите.

Йорданъ Теодоровъ: Азъ намирамъ, че изборътъ е станалъ редовно, защото не сж станали никакви насилia и волята на избирателитѣ се е изказала. За направенитѣ опущения и нередовности, както и за произволното разпрѣдѣленіе на центровѣтъ, а тѣй сжщо и за агитацията на гор-

скитѣ стражари и писаритѣ и за неявяването на прокурора да си изпълни длъжността при опрѣдѣление на избирателнитѣ секции, надлежитѣ министри да взематъ мѣрки и да имъ направятъ виговоръ, щото другъ пжтъ да не ставатъ такива злоупотребления, произволи и нарушения, защото малкитѣ работи раждатъ голѣми. Инакъ изборътъ е редовенъ, защото не сж станали насилия.

Прѣдсѣдателствуващия Атанасъ Краевъ: Понеже и другъ пжтъ е обрѣцано вниманието на Правителството, азъ съмъ длъженъ да обърна вниманието ви на втората алинея отъ чл. 167 на избирателния законъ. Има извѣстенъ срокъ, слѣдъ изтичането на който извѣстни простѣпки, които сж правени въ врѣме на избора, оставатъ ненаказуеми.

Цвѣтко Таслаковъ: Прѣди всичко, намирамъ, че този изборъ е станалъ прѣредовно, та заради това трѣбва да се приеме. Но азъ не възприемамъ възгледа на г. Йордана Теодоровъ заради това, дѣто казва, че измѣнението на избирателния пунктъ не влияе съ нищо върху волята на избирателитѣ, или, по-право да се изразя, върху резултата, който иначе би се добилъ, ако това измѣнение не станѣше. Колкото се отнася до конкретния случай, азъ ще призная, че назначаването на единъ пунктъ по-далеченъ отъ други, не е повлияло нищо, защото и това село Радювени се намира тоже между другитѣ села и макаръ по-малко, отколкото селото Угърчинъ — с. Радювене има 600—700 избиратели, а с. Угърчинъ — 1.100. — Угърчинъ, разбира се, е за прѣдпочитане, защото е по на центъръ, но не е чакъ такава причина да принуди, щото избирателитѣ да не дойдатъ въ Радювени. Ще дойде случай и ще намѣримъ въ други избори избирателния пунктъ отъ единия край да е прѣмѣстенъ на другия край, на границата на околията, както бѣше миналата година въ с. Акчаръ, тогава ще вземемъ въ съображение, дали такова голѣмо разстояние е възпрѣпятствувало на избирателитѣ да отидатъ да гласоподаватъ. Тѣй щото, приемамъ избора и искамъ да обърна вниманието на Народното Събрание да не приема онзи възгледъ, който прокараваше г. Теодоровъ. (Йорданъ Теодоровъ: А вашиятъ възгледъ какъвъ е? Азъ казахъ да ги погълчатъ малко, за да не ставатъ втори пжтъ тия работи.) Казахъ относително възгледа ви, че прѣмѣстването на центроветѣ влияе. Колкото се отнася до правене виговоръ или сждене на ония хора, азъ съмъ съгласенъ. (Нѣкой отъ прѣдставителитѣ: Да се гласува!)

Докладчикъ Апостолъ Урумовъ: Има да забѣлѣжа на почитаемото Прѣдставителство, че отъ с. Угърчинъ сж гласоподавали 280 души, така щото, макаръ да се оплакватъ, че центърътъ трѣбва да е въ с. Угърчинъ и че, като се прѣнесълъ отъ Угърчинъ, отнѣла имъ се възможността да гласоподаватъ, не може да бжде вѣрно оплакването имъ, защото и отъ другитѣ села не отиватъ да гласоподаватъ повече отъ половината, а 280 — сж почти половината.

Прѣдсѣдателствуващия Атанасъ Краевъ: Понеже никои не иска думата, ще туря на гласуване рѣшението на комисията, което, както чухте, е да се признае за законенъ и

редовенъ Ловчанскиятъ изборъ и да се утвърди, като се сметатъ правилно избрани за народни прѣдставители: Янко Забуновъ, Павелъ Баевъ и Гено Стойновъ. Моля, които приематъ това рѣшение на провѣрочната комисия, да си вдигнатъ ржката. (Отъ всички страни вдигатъ.) Единодушие. И този изборъ се потвърждава.

Слѣдва, г-да, докладъ отъ прошетарната комисия. Има думата г. Поло Мисловъ, докладчикъ на тази комисия.

Страти Димитровъ: Врѣмето е напрѣдвало — 7 ч. е.

Прѣдсѣдателствуващия Атанасъ Краевъ: Нѣма още 7.

Докладчикъ Поло Мисловъ: Искамъ да обърна вниманието на г. г. народнитѣ прѣдставители, които се боятъ всѣкога отъ напрѣдвалото врѣме, че благодарение на това боене има прошения отъ 1894 г., и хората сж измрѣли неудовлетворени. Ще ги моля, когато ще се докладватъ прошения, да си дадатъ повечко трудъ и да послушатъ.

Цвѣтко Таслаковъ: Има прѣдложение за дигане засѣданието, понеже врѣмето е напрѣдвало. Съгласно правилника, засѣданията продължаватъ до 5 ч.

Тодоръ Николовъ: Ама отъ единъ часътъ, а ние захванахме слѣдъ два.

Прѣдсѣдателствуващия Атанасъ Краевъ: Ще консултирамъ Събранието. Които приематъ прѣдложението за вдигане на засѣданието, моля, да вдигнатъ ржка. (Болшинство.) Болшинство. (Гласове: Нѣма болшинство!)

Прѣди да вдигна засѣданието, има да съобщя на почитаемото Народно Събрание, че е постѣпило едно прѣдложение, подписано отъ надлежното число депутати, за отмѣнение чл. 4 отъ закона за общинскитѣ налози. Споредъ приетия редъ, като се напечата, ще се раздаде и тури на дневенъ редъ.

На дневенъ редъ за понедѣлникъ ще имаме прѣдложение доклада на провѣрочната комисия за изборитѣ, станали въ околитѣ: 1) Русенска, 2) Сливенска, 3) Котленска, 4) Ямболска, 5) Стрѣмска, 6) Прѣславска, 7) Орханийска, 8) Трънска, 9) Чирпанска, 10) Тутраканска, 11) Балбунарска, 12) Ново-Загорска, 13) Старо-Загорска, 14) Свищовска, 15) Еленска, 16) Златишка, 17) Новоселска и 18) Анхиалска.

Има думата г. Марковъ.

Димитъръ Марковъ: Азъ не чухъ да се тури на дневенъ редъ отговора на тронната рѣчь, понеже е готовъ. Желателно е да бжде прѣдаденъ наврѣме, а не както е било досега — късно. Моля, отговорътъ на тронната рѣчь да се тури на дневенъ редъ по-рано.

Прѣдсѣдателствуващия Атанасъ Краевъ: Имамъ честь да съобщя на г. Маркова, че бюрето прѣдпочете да снази този редъ, като се занимава съ докладитѣ, именно, да свърши колкото е възможно по-скоро провѣрката на изборитѣ и тогава да се занимае съ важния въпросъ — разискването на тронната рѣчь. Азъ заявявамъ на почитемитѣ г. г. прѣдставители, че комисията по съставяне на тронното слово още миналия день ми събщи,

че е приготвила отговора на тронното слово и остава бю-
рото да го тури на дневен редъ. Ако правите прѣдло-
жение, щото за въ понедѣлникъ да имаме на първо мѣсто
отговора на тронното слово, ще попитамъ Събранието.

Димитъръ Марковъ: Азъ нѣмамъ нищо противъ този
редъ, който е въведенъ, ако г. г. прѣдставителитѣ сж съ-
гласни. Ако ще бждемъ послѣдователи, тогава трѣбва послѣд-
ниятъ изборъ, слѣдъ като се докладва, да туримъ отговора
на тронната рѣчь; значи, слѣдъ като стане верификацията
на всички околии — нѣщо, което мисля ще закѣснѣе,
съ множеството на докладитѣ. Тѣй щото, не бърка, ако
дадемъ прѣдимство на единъ актъ, който е отъ първосте-
пенна важность. Разбира се, това остава на болшинството
да рѣши, да се приеме, или не.

Петъръ Станчевъ: Въ качеството си на довлдчикъ
на комисията за изработване отговора на тронното слово,
по споразумение съ много членове отъ комисията, както и
съ нѣкои отъ г. г. министритѣ, моля да се отложи и да се
тури за по-послѣ на дневенъ редъ.

Прѣдсѣдатель: **Иванъ Ев. Гешовъ.**

Секретари: { **Д-ръ Андрей Ходжевъ.**
Манолъ Златановъ.
Д-ръ Коста Икономовъ.
Д-ръ Петъръ Гудевъ.
Никола Поповъ.
Никола Козаревъ.

Прѣдсѣдателствующий **Атанасъ Краевъ:** Имамъ да
забѣлѣжа по поводъ изказанитѣ мисли отъ г. Маркова, че,
ако се скжпимъ за врѣмето и ако искаме да дойдемъ по-
скоро до този актъ — разискването отговора на тронната
рѣчь, може да постановимъ всѣки день да засѣдаваме. (Гла-
сове: Комисиятъ кога ще засѣдаватъ? Какъ ще работятъ?
— **Тодоръ Николовъ:** Ние всѣки день засѣдаваме!)
Комисията прѣди обѣдъ може да приготви нѣкои избори,
които може да се довлдватъ подиръ обѣдъ. Ако комисията
бжде готова съ работа, може да се постанови да засѣдаваме
всѣки день. Желая по този въпросъ единъ вотъ отъ Събра-
нието. Съгласни ли сте, щото на дневенъ редъ да имаме
за понедѣлникъ продължение провѣрката на изборитѣ? (Гла-
сове: Съгласни!) Който приема това прѣдложение, да влгтне
рѣка. (Болшинство.) Болшинство.

Обявявамъ засѣданието за закрито.

(Закрито въ 7 ч. и 5 м.)

Подпрѣсѣдатели: { **Василъ Кжнчовъ.**
Атанасъ Краевъ.

Секретари: { **Найденъ Кормановъ.**
Константинъ Серафимовъ.
Василъ Димчевъ.
Апостолъ Урумовъ.
Александъръ Малиновъ.
Д-ръ Паскалъ Табурновъ.

Началникъ на Стенографическото бюро: **Т. Хр. Гължбовъ.**